Hoesy bij jou in love?

Een onderzoek naar intimiteit op MSN onder tieners

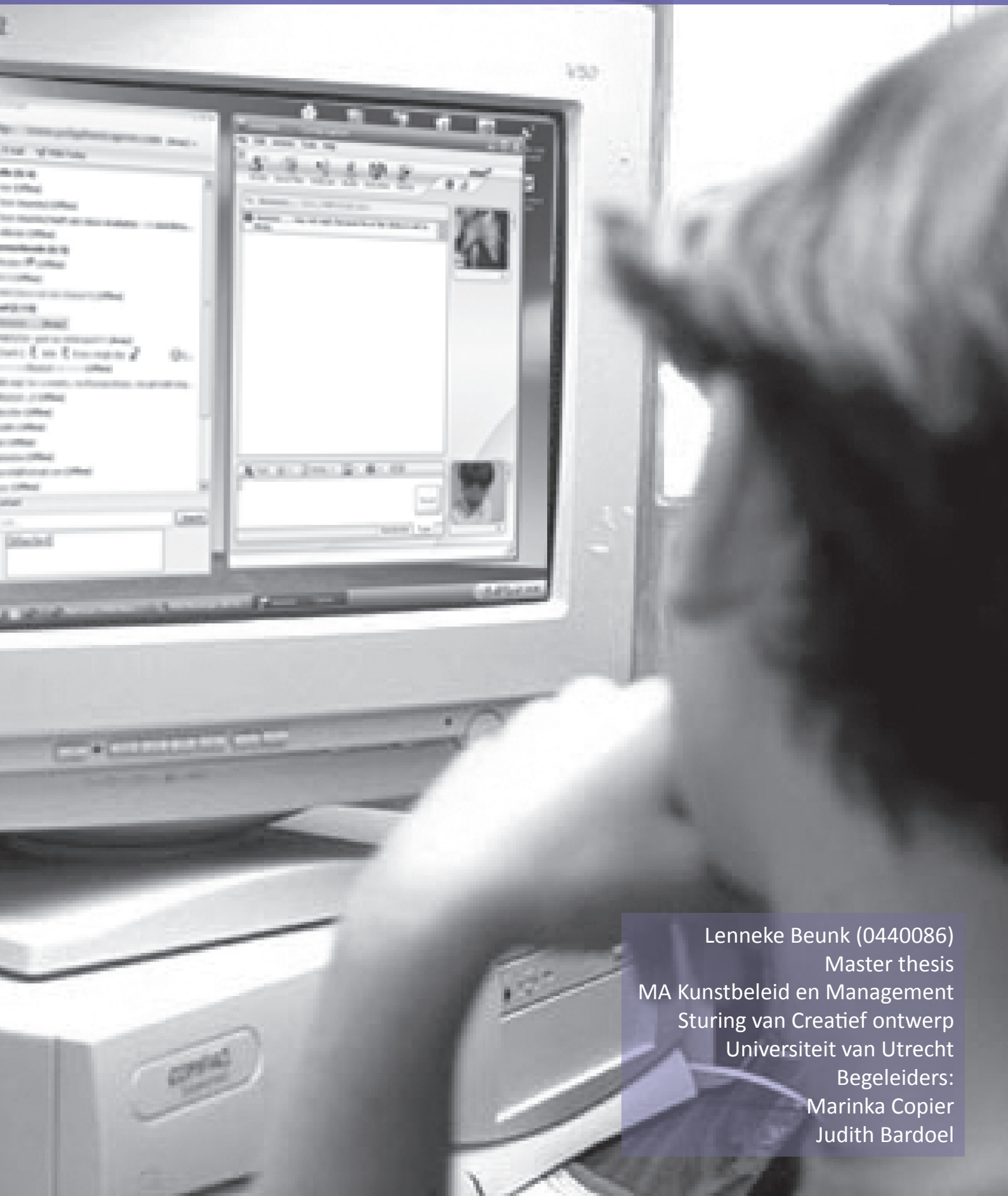

Lenneke Beunk (0440086)
Master thesis
MA Kunstbeleid en Management
Sturing van Creatief ontwerp
Universiteit van Utrecht
Begeleiders:
Marinka Copier
Judith Bardoel

I Inhoudsopgave

II Inleiding 4

Hoofdstuk 1: Beschrijving van het onderzoek 6
Introductie 6
1.1 Het fenomeen MSN Messenger 6
1.2 Relevantie 7
1.3 Terminologie 7
1.3.1 Inter-persoonlijke relaties 7
1.3.2 Windows Live Messenger 8
1.4 Onderzoeksmethode 8
1.4.1 Gedeelte 1: Het verzamelen van de data 8
1.4.1.1 Benadering basisschool 8
1.4.1.2 Start opslaan gesprekken 10
1.4.1.3 Teruggave gesprekken 10
1.4.1.4 Interviews 11
1.4.2 Gedeelte 2: Het analyseren en verwerken van de data 11
1.4.2.1 Observatieanalyse 11
1.4.2.2 Koppeling observatieanalyse aan theorie van Olson en Schaefer (1981) 11
1.5 Toelichting hoofdstukindeling 12
Conclusie 12

Hoofdstuk 2 : Observatieanalyse 14
Introductie 14
2.1 Contactpersonen 14
2.1.1 Aantal contactpersonen 14
2.1.2 Verdeling jongens en meisjes 15
2.1.3 Toelichting op de contactpersonen 15
2.2 Gesprekskwantiteit 15
2.3 Tijdstip van het MSN gesprek 17
2.4 Continuïteit van de gesprekken 17
2.5 Gespreksinhoud 17
2.5.1 Sinterklaas 17
2.5.2 Online spel Banditi 18
2.5.3 Verhaal over een ongeluk 19
2.5.4 Afspreken via MSN 20
2.5.5 Liefde 20
2.6 Schermnaam 21
2.7 Online komen en offline gaan 23
2.7.1 Begroeten 23
2.7.2 Afscheid nemen 24
2.8 Taalgebruik 25
2.9 Emoticons 26
Conclusie 28

Hoofdstuk 3 : Intimiteit in de literatuur 30
Introductie 30
3.1 Intimiteit: een multi-dimensionaal begrip 30
3.2 Overzicht van de literatuur: intimiteit gedefinieerd 31
3.2.1 ' Self-disclosure' 32
3.2.2 Emotionele expressie 33
3.2.3 Vertrouwen 33
3.2.4 Fysiek contact 34
3.3 De vijf dimensies van intimiteit (door Olson & Schaefer, 1981) 34
Conclusie 35

Hoofdstuk 4 : Intimiteit op MSN 38
Introductie 38
4.1 Contactpersonen 38
4.2 Gespreksinhoud 39
4.2.1 Sinterklaas 39
4.2.2 Online spel Banditi 40
4.2.3 Verhaal over een ongeluk 40
4.2.4 Afspreken via MSN 41
4.2.5 Liefde 41
4.3 Schermnaam 42
4.4 Online komen en offline gaan 44
4.4.1 Begroeten 44
4.4.2 Afscheid nemen 44
4.5 Taalgebruik 45
4.6 Emoticons 45
Conclusie 46

Hoofdstuk 5: De vijf dimensies nader bekeken 48
Introductie 48
5.1 Een kritische blik op de vijf dimensies van intimiteit 48
5.2 Communicatieve intimiteit: 'de taal van intimiteit' 49
5.3 Verhouding tot de vier veel voorkomende thema's 50
Conclusie 51

Hoofdstuk 6: Conclusie 54
Introductie 54
6.1 De vijf dimensies van intimiteit op MSN 54
6.2 Een theorie van gemedieerde intimiteit 55
Conclusie 56

Literatuurlijst 58

Bijlage 1: Brief aan ouders 61
Bijlage 2: Handleiding opslaan van de gesprekken 62
Bijlage 3: Handleiding teruggave gesprekken 64
Bijlage 4: Uitwerking interviews 66
Bijlage 5: Vragenlijst interviews 78
Bijlage 6: Overzicht emoticons met bijbehorende codes 81
Bijlage 7: Schematisch overzicht dimensies per clusters 82

II Inleiding

Het internet is inmiddels een belangrijk podium geworden voor sociale interactie. Door middel van *instant messaging* delen mensen aspecten van hun dagelijks leven, praten zij over gedeelde interesses, en houden zij contact met familie en vrienden (Moore 2000, zoals geciteerd in McKenna, 2002). *Instant messaging*, het communiceren via chatprogramma's, wordt met name door de jonge 'netgeneratie' gebruikt. Binnen deze generatie vallen de kinderen die met computers zijn opgegroeid en voor wie netwerktechnologie een natuurlijk onderdeel is geworden van al hun dagelijkse bezigheden (Frissen, 2004). Tegenwoordig vervullen chatprogramma's, met name MSN Messenger (Microsoft Network), een grote rol binnen de tienergemeenschap. Tieners gaan online om te chatten met vrienden, verveling te verdrijven, de wijde wereld te zien en de laatste trends te volgen (Lenhart, Rainie & Lewis, 2001).

Het blijkt dat er nog weinig wetenschappelijk onderzoek is gedaan naar het *instant messaging* gebruik onder tieners. Dit vormt dus een gebied dat in het onderzoeksveld nog steeds onderbelicht is (Grinter, Palen & Eldridge, 2006). Dat is verassend gezien de plek die MSN tegenwoordig inneemt in het leven van tieners. Veel wetenschappelijk onderzoek naar computer gemedieerde communicatie gaat grotendeels uit van face-to-face communicatie als de standaard. Ik ben van mening dat communicatie via MSN (en andere computer gemedieerde communicatie) wellicht andere capaciteiten heeft dan face-to-face communicatie en dat deze daarom niet vergeleken kunnen worden met elkaar. *Instant messaging* wordt volgens mij zowel in onderzoek als in de samenleving nog steeds als een ondergewaardeerde vorm van communicatie gezien. Maar MSN moet tegenwoordig, als men kijkt naar de plaats die het inneemt in het leven van kinderen, wel gezien worden als een volwaardige vorm van communicatie en dient daarom ook als zodanig onderzocht te worden.

In deze thesis presenteer ik mijn empirische onderzoek naar het gebruik van *instant messaging* onder jongeren en geef antwoord op de vraag: Welke vorm van intimiteit ontstaat er binnen een inter-persoonlijke relatie op MSN onder kinderen van elf en twaalf jaar? Ik heb geanalyseerd hoe en op welke manier er wordt gecommuniceerd via MSN om te kunnen constateren welke vorm van intimiteit er ontstaat op MSN. De communicatie via MSN heb ik geanalyseerd zonder vooraf intimiteit al te hebben gedefinieerd. Zo had ik de mogelijkheid om allereerst puur de communicatie zelf te analyseren om vervolgens pas betekenis toe te kennen aan de uitkomsten. Door op deze manier te werk te gaan neem ik MSN als de standaard aan en vormt dit het uitgangspunt van het onderzoek.

Van zes respondenten van elf en twaalf jaar heb ik een week lang MSN gesprekken bijgehouden en daarnaast bij alle zes de respondenten interviews afgenomen. In het eerste hoofdstuk is een uitgebreide beschrijving van het onderzoek te vinden. Om de vorm van intimiteit te kunnen bepalen heb ik eerst de MSN gesprekken geanalyseerd door middel van een observatieanalyse (hoofdstuk twee). In het derde hoofdstuk laat ik zien op welke manieren intimiteit gedefinieerd wordt om daarna in hoofdstuk vier met behulp van de definitie van intimiteit door Olson en Schaefer (1981)

naar de MSN gesprekken te kijken. Olson en Schaefer beschrijven intimiteit als vijf dimensies: emotionele, sociale, intellectuele, seksuele en recreatieve intimiteit. Met behulp van deze theorie kijk ik welke dimensies van intimiteit te herkennen zijn in de observatieanalyse. Ten slotte werp ik in hoofdstuk vijf, naar aanleiding van de resultaten, een kritische blik op de gehanteerde definitie van intimiteit van Olson en Schaefer.

Het blijkt dat de vorm van intimiteit op MSN zich kenmerkt door de dimensie van sociale en recreatieve intimiteit. Dat wil zeggen dat er voornamelijk gesproken wordt over gezamenlijke activiteiten of interesses voor hobby's en dat MSN vaak gebruikt wordt om met anderen af te spreken. Daarnaast ontstaat er voor meisjes een andere vorm van intimiteit dan voor jongens. Zo blijkt bij de meisjes naast de sociale en recreatieve intimiteit ook de dimensie van emotionele intimiteit sterk naar voren te komen. Deze emotionele intimiteit is voornamelijk terug te zien in de onderlinge communicatie tussen 'beste' vriendinnen waarin uiting wordt gegeven aan gevoelens betreffende de vriendschap. Bij de jongens ligt de nadruk op recreatieve intimiteit in die zin dat zij MSN vaak gebruiken om met elkaar af te spreken of activiteiten te bespreken.

Ik wil met dit onderzoek een bruikbare bijdrage leveren aan het nog altijd onderbelichte gebied in het onderzoeksveld van *instant messaging* binnen de tienergemeenschap.

1 Beschrijving van het onderzoek

Introductie

In dit eerste hoofdstuk is een uitgebreide beschrijving van mijn onderzoek te vinden. Hierin wordt duidelijk binnen welke context dit onderzoek begrepen kan worden en op welke manier ik antwoord ga geven op de volgende vraagstelling: Welke vorm van intimiteit ontstaat er binnen een inter-persoonlijke relatie op MSN onder kinderen van elf en twaalf jaar? Beginnend met een omschrijving van het fenomeen MSN Messenger beschrijf ik vervolgens aan de hand van de relevantie, de terminologie, de onderzoeksmethode en een toelichting van de hoofdstukindeling, het volledige onderzoek.

1.1 Het fenomeen MSN Messenger

Instant messaging houdt een 'real-time' interactie in waar individuen getypte, meestal korte, berichten kunnen uitwisselen met een andere gebruiker of gebruikers die deze berichten ontvangen en daarop antwoorden in 'gesproken' stijl. De berichten verschijnen in een tekst venster, dat de gesprekspartner direct kan zien. In tegenstelling tot de chatroom waarin iedereen kan inloggen en de geposte berichten kan lezen zijn de berichten tamelijk privé (Green & Hilken, 2005). Er zijn eigenlijk globaal twee soorten chatprogramma's te onderscheiden: chatprogramma's met chatkamers (ook wel chatrooms genoemd) en chatprogramma's met vriendenlijsten zoals MSN. Bij een chatprogramma met vriendenlijst, zoals MSN, moeten gesprekspartners elkaar eerst toestemming geven om met elkaar te kunnen communiceren. Meestal is er dus sprake van communicatie tussen bekenden. Het is mogelijk dat mensen snel en direct op elkaar reageren. Voorwaarde hiervoor is dat de computers aan elkaar gekoppeld zijn via het internet (Mediawijzer, 2008).

Het gebruik van *instant messaging* is sterk in opkomst en is voornamelijk populair onder jongeren. Een vorm van *instant messaging* is het chatprogramma MSN Messenger en met name deze vorm wordt bijzonder veel gebruikt (Frissen, 2004). De letters MSN staan voor Microsoft Network en alleen al in Nederland maken meer dan zes miljoen mensen maandelijks gebruik van MSN. Over de wereld gezien zijn dat maar liefst 465 miljoen gebruikers per maand. Daarnaast staat de website van MSN vaak bovenaan in lijsten van de meest favoriete sites op internet (Mediawijzer, 2008).

Er bestaan verschillende soorten *instant messaging* programma's zoals Yahoo Web Messenger, ICQ, AOL Instant Messenger en MSN Messenger. De reden dat ik in dit onderzoek een analyse maak van MSN is omdat dit het populairste *instant messaging* programma is in Nederland. MSN is overigens ook in Europa het meest gebruikte chatprogramma. Het chatprogramma is in principe voor iedere jongere met internet toegankelijk dankzij het gebruiksgemak (Mediawijzer, 2008).

1.2 Relevantie

Ondanks alle media aandacht die is uitgegaan naar het gebruik van *instant messaging* constateren Grinter et al. (2006) dat het gebruik ervan binnen de tiener gemeenschap een gebied is dat in het onderzoeksveld nog steeds onderbelicht is. Er zijn relatief weinig empirische studies uitgevoerd die ingaan op de details hoe jongeren *instant messaging* gebruiken. Maar hoewel het zich op technologisch vlak snel heeft ontwikkeld en de media ons herinneren aan de populariteit van het systeem onder tieners, is er toch weinig bekend over de daadwerkelijke gebruikspraktijken ervan. In plaats daarvan heeft veel onderzoek zich gefocust op het gebruik van *instant messaging* in een werkplek onder volwassenen. Daarnaast is er aandacht besteed aan het gebruik ervan door studenten, waaronder onderzoek uit midden jaren negentig naar een 'pre-instant messaging' chat systeem. In het kader van het gebruik van *instant messaging* door studenten is er ook gekeken naar meer recenter gebruik zoals het gebruik ervan in universiteit settings (Grinter et al., 2006). Naast het overzicht van wetenschappelijk onderzoek dat Grinter et al. (2006) geven, wordt ook in het onderzoek van het Pew Internet and American Life Project opgemerkt dat ondanks alle ontwikkelingen er maar weinig nationaal onderzoek, binnen Amerika, is gedaan naar wat kinderen online doen (Lenhart et al., 2001).

Dit specifieke gebrek aan studies naar *instant messaging* is opmerkelijk volgens Grinter et al. (2006), als men kijkt naar de gerelateerde interesse in 'domestic computing'. Dat wil zeggen dat toen computers steeds meer verhuisden van de werkplek naar een plek in huis, onderzoekers zich zijn gaan focussen op het bestuderen van het gebruik van 'domestic technology', oftewel technologie vanuit het huis. Daarnaast is het gebrek aan wetenschappelijk onderzoek naar het gebruik van *instant messaging* onder tieners ook opmerkelijk omdat het juist in hun leven een belangrijke plaats inneemt. Tieners zijn veelvuldige en enthousiaste gebruikers van *instant messaging* en voor de meesten is bijvoorbeeld MSN een niet meer weg te denken onderdeel van hun leven (Lenhart et al., 2001).

Gegeven het onderbelichte onderzoeksveld en de positie die MSN tegenwoordig inneemt in het leven van jongeren, is het van belang om te kijken wat er gebeurt in die communicatie.

1.3 Terminologie

1.3.1 Inter-persoonlijke relaties

Omdat ik in dit onderzoek heb gekeken naar de communicatie via MSN binnen een inter-persoonlijke relatie is het noodzakelijk om eerst dit begrip te definiëren. Een inter-persoonlijke relatie heeft volgens Berscheid (1994) te maken met een verwantschap tussen twee of meer mensen. Sociale netwerken en inter-persoonlijke relaties vervullen onze sociale behoeften en zorgen voor de uitwisseling van informatie (Montgomery, 1991). Het is een aangeboren behoefte van de mens om minimaal een aantal inter-persoonlijke relaties te vormen en te behouden (Baumeister & Leary, 1995).

Knapp (1984) beschrijft in het boek *Interpersonal communication and human relationships* de manier

waarop mensen communiceren om relaties te ontwikkelen of stop te zetten. De variëteit aan relaties die we hebben, of kunnen hebben, is behoorlijk omvangrijk. Toch zijn er basisprincipes die elk type relatie gemeenschappelijk lijken te hebben. Zo zegt hij dat verwachtingen in een relatie veranderen als resultaat van het communicatiegedrag en andersom verandert ook het communicatiegedrag als resultaat van bepaalde verwachtingen in een relatie. Ook lijkt elk type relatie volgens hem te fluctueren langs een continuüm van intimiteit of nabijheid.

Naast een inter-persoonlijke relatie in het 'echte' leven is het dankzij computer gemedieerde communicatie (CMC) tegenwoordig ook mogelijk om via de computer (bijvoorbeeld via *instant messaging*) een inter-persoonlijke relatie te hebben. Volgens Rheingold (1993) is CMC een nieuwe manier voor mensen om elkaar te 'vinden', een manier om inter-persoonlijke relaties te behouden of op te bouwen. Zowel in een inter-persoonlijke relatie in het dagelijkse 'echte' leven als in een inter-persoonlijke relatie via CMC is er sprake van een 'uitwisseling' van communicatie.

1.3.2 Windows Live Messenger

In dit onderzoek gebruik ik termen die gaan over het chatprogramma MSN. De respondenten hebben gebruik gemaakt van de versie Windows Live Messenger. Windows Live Messenger is een nieuwe versie van MSN Messenger. Voor veel onderdelen en middelen uit het programma Windows Live Messenger bestaan verschillende aanduidingen. Zo zijn er bijvoorbeeld een aantal termen voor de gezichtjes die je in een chat gesprek kan versturen, bijvoorbeeld smiley of emoticon. Ook voor het pseudoniem dat je op MSN gebruikt bestaan verschillende benamingen zoals: nickname, MSN-naam en schermnaam. Omdat er verschillende aanduidingen bestaan en om verwarring te voorkomen heb ik gekozen om de termen te gebruiken die het chatprogramma Windows Live Messenger zelf hanteert.

1.4 Onderzoeksmethode

1.4.1 Gedeelte 1: Het verzamelen van de data

Ik heb er in dit onderzoek voor gekozen om te kijken naar de communicatie op MSN van respondenten in de leeftijd van elf en twaalf jaar. Deze respondenten zitten allen in groep acht van Openbare Basisschool De Vlieger in Rosmalen. Het eerste deel van de data bestaat uit MSN gesprekken van zes kinderen. Gedurende een week, van één december tot en met negen december, heb ik de MSN gesprekken van de respondenten 'gelogd'. Loggen wil zeggen het opslaan of bijhouden van de MSN gesprekken.

1.4.1.1 Benadering basisschool

Belangrijk in de aanpak van dit onderzoek was een zorgvuldige benadering van de kinderen en ouders aan wie ik het onderzoek heb voorgelegd. De data van het onderzoek omvatten een week aan MSN gesprekken van de kinderen waardoor het dus gaat om persoonlijke informatie. Voor de

benadering van de respondenten heb ik een draaiboek gemaakt waarin ik aangaf welke informatie verteld moest worden aan de directeur van de basisschool, de docenten van de desbetreffende klas, de leerlingen en ten slotte de ouders. De basisschool die ik heb benaderd is de basisschool waar ik vroeger zelf naar school ben gegaan, namelijk de Openbare basisschool De Vlieger in Rosmalen (Den Bosch).

De benadering van de Openbare basisschool De Vlieger heb ik opgedeeld in stappen. Als eerste ben ik in gesprek gegaan met de directeur. In dit gesprek kreeg ik de mogelijkheid om het onderzoek voor te leggen en duidelijk te maken wat ik precies van de leerlingen vroeg. Omdat de benaderde kinderen minderjarig zijn was het van belang om de ouders zorgvuldig te benaderen zodat zij toestemming konden geven voor het onderzoek. Ik heb, in overleg met de directeur, gekozen om een brief op te stellen die aan de kinderen mee naar huis werd gegeven.

De Vlieger heeft zesendertig leerlingen in groep acht die onderverdeeld zijn in twee klassen. De klassen zijn dus vrij klein met ieder ongeveer achttien leerlingen. Ik kreeg de mogelijkheid om beide klassen te benaderen. Voordat ik de kinderen heb benaderd is er een gesprek geweest met de twee docenten van de desbetreffende klassen. Hierin hebben we vastgesteld wat de beste methode was om het onderzoek te presenteren. Dat bleek een interactieve presentatie te zijn, waarin ik de kinderen alle facetten van het onderzoek heb gepresenteerd. De docenten hebben aangegeven dat beide klassen anders zouden kunnen reageren op het onderzoek. Zo zeiden zij dat de ene groep acht (B) wat drukker is en minder lang geconcentreerd kan zijn en daardoor misschien meer open zou staan voor het onderzoek. Terwijl de andere groep acht (A) volgens hen wat rustiger is en vaak eerst 'de kat uit boom kijkt'. Het zou kunnen zijn dat deze klas iets behoudender zou reageren op het onderzoek.

De presentatie van het onderzoek heb ik, onder begeleiding van de docenten, aan beide groepen acht apart gepresenteerd. In deze presentatie heb ik mijzelf voorgesteld, heb ik door middel van interactie met de klas gepraat over MSN, heb ik de kern van het onderzoek uitgelegd en waarom ik juist benieuwd ben naar hun gedrag op MSN. De kinderen reageerden afwisselend op het onderzoek, zowel enthousiast als behouden. De drukke kinderen in de klas reageerden overwegend enthousiast en stelden veel vragen over hoe het onderzoek in zijn werk zou gaan. Na de presentatie bleek dat negentien kinderen het leuk zouden vinden om mee te werken. Deze totale groep bestond uit zowel drukke als rustige kinderen. Te zien was dat wanneer één kind zijn of haar vinger opstak, op de vraag wie mee wilde werken aan het onderzoek, een aantal vriendjes of vriendinnetjes ook hun vinger opstaken. Na de uitleg kwamen er veel vragen vanuit de klas, veelal op technisch gebied, zoals hoe je je gesprekken een week kan opslaan. Ook waren er vragen over hoe de gesprekken uiteindelijk bij mij terecht zouden komen. Tijdens de interactie met de klas bleek dat vijf van de zesendertig kinderen geen MSN hadden thuis. Door een aantal kinderen werd na de presentatie gevraagd of het onderzoek ook mocht met 'hyves'. De kinderen gaven aan dat zij ook veel gebruik maken van Hyves, naast MSN. Hyves heb ik niet betrokken in dit onderzoek omdat de focus ligt op *instant messaging*. Te zien was dat de kinderen na de presentatie volop e-mailadressen begonnen uit te wisselen. Daaruit is dus op te maken dat niet iedereen uit de

klas elkaar als contactpersoon in hun contactpersonenlijst had staan. Negentien kinderen hebben na de presentatie een brief meegekregen naar huis om deze na het weekend mee terug te nemen naar school (zie bijlage één). In deze brief maakte ik de ouders duidelijk wat het onderzoek inhield, wat ik van hun kind vroeg en ten slotte hadden zij de mogelijkheid om aan te geven of zij hun kind wel of niet toestemming gaven om mee te werken aan het onderzoek. Uiteindelijk bleek dat ongeveer de helft van de kinderen die mee wilden doen (negentien) geen toestemming kreeg van de ouders, wat een vrij groot deel is van de groep. Daarnaast waren er een klein aantal kinderen (twee á drie) die na een aantal dagen bedenktijd zelf aangaven niet meer mee te willen doen.

1.4.1.2 Start opslaan gesprekken

Het onderzoek is uiteindelijk van start gegaan met de medewerking van zeven leerlingen, bestaande uit drie jongens en vier meisjes. Hen heb ik gedurende een week (van één december tot en met negen december) gevolgd op MSN. Op MSN zit een functie waarmee je kunt instellen dat alle MSN gesprekken vanaf het moment van aanvinken worden opgeslagen op de computer. Ik heb de zeven kinderen in de klas met behulp van een technische handleiding (zie bijlage twee) instructie gegeven hoe zij deze functie zelf konden inschakelen. In deze handleiding wordt de aanpak stap voor stap uitgelegd door middel van screenshots (een plaatje van wat er op het computerscherm is te zien). Voor dit onderzoek heb ik een aparte MSN account aangemaakt die ik aan elk van de respondenten heb meegegeven. Zij konden dit e-mailadres toevoegen aan hun contactpersonenlijst zodat ik een contactpersoon van hen was op MSN. Op het moment dat zij thuis zelf de functie in moesten schakelen was ik online op MSN, zodat ik hen de mogelijkheid gaf om vragen te stellen. Bij iedereen is het instellen van de functie vlekkeloos verlopen. Op één december hebben alle respondenten de functie ingesteld.

In dit onderzoek is het van belang om bewust te zijn van het feit dat de communicatie van de respondenten enigszins beïnvloed kan zijn doordat de respondenten wisten dat hun MSN gesprekken werden opgeslagen. In de interviews is de respondenten gevraagd in hoeverre zij zich hiervan bewust waren. Het blijkt dat vijf leerlingen zich er nauwelijks bewust van zijn geweest, zij gaven aan te msn'en zoals ze dat altijd doen. Eén leerling (leerling zes) gaf aan zich redelijk bewust te zijn geweest van het opslaan van de gesprekken.

1.4.1.3 Teruggave gesprekken

Ik heb de respondenten gevraagd om hun gesprekken ongeveer een week op te slaan. Op negen december heb ik de leerlingen weer door middel van een technische handleiding (zie bijlage drie) instructie gegeven hoe zij de map waarin de gesprekken gedurende een week waren opgeslagen naar mij konden sturen. De handeling die de kinderen thuis moesten uitvoeren hield in het kort in om van de map met gesprekken een gecomprimeerde map te maken om deze vervolgens via MSN naar mij te verzenden. Deze handeling (die zij zelf moesten uitvoeren) was ingewikkelder dan het aanzetten van de functie op MSN. Dat bleek ook op het moment dat ik online was op MSN om

ondersteuning te geven bij het verzenden. Bij één van de zeven leerlingen is het verzenden van de map met gesprekken niet gelukt. Vandaar dat ik uiteindelijk van zes leerlingen, bestaande uit drie jongens en drie meisjes, in de tijd van één december tot negen december, hun MSN gesprekken heb kunnen 'loggen'.

1.4.1.4 Interviews

Het tweede gedeelte van het onderzoek bestaat uit zes semi-gestructureerde face-to-face interviews. Ik heb gekozen voor deze vorm van interviews omdat je met een minder gestructureerd interview meer kans hebt op rijkere data doordat je de mogelijkheid hebt om door te vragen. De interviews heb ik afgenomen na het loggen van de MSN gesprekken zodat ik in de interviews de kinderen fragmenten uit hun eigen MSN gesprekken kon voorleggen om hier een toelichting op te geven. In totaal heb ik van alle zes de kinderen individueel een interview afgenomen van elk ongeveer een half uur. Alle interviews zijn schriftelijk uitgewerkt en te vinden in bijlage vier.

De vragenlijst voor het interview bestaat uit twee gedeeltes (zie bijlage vijf). In het eerste gedeelte van het interview heb ik de respondenten ongeveer negentien 'algemene' vragen gesteld over MSN. In het tweede gedeelte heb ik de respondenten één of twee MSN gesprekken van henzelf voorgelegd en hierover specifieke vragen gesteld. In dit gedeelte konden de respondenten hun eigen gesprekken toelichten.

1.4.2 Gedeelte 2: Het analyseren en verwerken van de data

1.4.2.1 Observatieanalyse

De communicatie via MSN van de zes respondenten heb ik geanalyseerd door middel van een observatieanalyse. In deze analyse heb ik alle aspecten die vaak of weinig voorkomen uit de MSN gesprekken benoemd en gekoppeld aan de informatie uit de interviews. Deze heb ik vervolgens onderverdeeld in negen omvattende clusters. Ik spreek van een observatieanalyse omdat het hier puur gaat om het observeren en constateren van wat er gebeurde in de MSN gesprekken. De eerste groep clusters (één tot en met vier) omvat de contactpersonen, de kwantiteit, het tijdstip en de continuïteit van de gesprekken. Hierna volgt de tweede groep clusters (vijf tot en met negen) waarin ik de gesprekken inhoudelijk heb geanalyseerd aan de hand van de gespreksinhoud, de schermnaam, het begroeten en afscheid nemen, het taalgebruik en de emoticons. Deze groep noem ik de inhoudelijke clusters.

1.4.2.2 Koppeling van observatieanalyse aan theorie van Olson en Schaefer (1981)

Uit een overzicht van de literatuur over intimiteit blijkt dat er een grote variëteit aan definities van intimiteit bestaat. Olson en Schaefer (1981) geven naar mijn mening de meest uitgebreide conceptualisatie van het begrip. Zij beschrijven intimiteit aan de hand van vijf dimensies: emotionele,

sociale, intellectuele, seksuele en recreatieve intimiteit. Aan de hand van deze theorie heb ik gekeken welke dimensies van intimiteit te herkennen zijn in de negen clusters uit de observatieanalyse.

1.5 Toelichting hoofdstukindeling

Allereerst is in dit eerste hoofdstuk een uitgebreide beschrijving te lezen van het onderzoek en de verschillende stappen die hierin genomen zijn. Na deze beschrijving, is in hoofdstuk twee de observatieanalyse te lezen die ik heb gemaakt naar aanleiding van de MSN gesprekken. Hierin worden de aspecten die veel en weinig voorkomen toegelicht en vervolgens gecategoriseerd in de negen samenhangende clusters. Daarna volgt in hoofdstuk drie een overzicht van de verschillende manieren waarop intimiteit gedefinieerd kan worden. Het blijkt dat intimiteit gezien kan worden als een multi-dimensionaal begrip. Maar ondanks de variëteit aan definities blijkt dat er vier thema's zijn die geregeld terugkomen, namelijk: 'self-disclosure', emotionele expressie, vertrouwen en fysiek contact. In hoofdstuk vier is te lezen hoe ik aan de hand van de theorie van Olson en Schaefer (1981) heb gekeken welke dimensies van intimiteit te herkennen zijn in de negen clusters uit de observatieanalyse. Tenslotte kijk ik in hoofdstuk vijf, op welke manier het gebruik van de vijf dimensies, zoals beschreven door Olson en Schaefer (1981), zich verhoudt tot de veel voorkomende thema's in de literatuur over de definities van intimiteit. Ook werp ik in dit hoofdstuk een kritische blik op de gebruikte theorie van Olson en Schaefer.

Conclusie

Samenvattend heb ik in dit onderzoek de communicatie via MSN van zes respondenten van elf en twaalf jaar in de periode van één tot en met negen december bijgehouden. Uit het onderzoeksproces is op te maken dat van de negentien kinderen die mee wilden werken aan het onderzoek, slechts zeven daarvan ook daadwerkelijk toestemming kregen van de ouders. Dit zou te maken kunnen hebben met beschermend en behoudend gedrag van de ouders ten opzichte van hun kinderen. Blijkbaar komt medewerking aan het onderzoek 'te' dichtbij, het gaat natuurlijk over de persoonlijke communicatie van hun kinderen, die zij kennelijk niet openbaar willen maken. Met zes semi-gestructureerde interviews als aanvulling op de MSN gesprekken heb ik deze data geanalyseerd, resulterend in de observatieanalyse. Om een uitspraak te kunnen doen over de vorm van intimiteit op MSN heb ik de vijf dimensies van intimiteit (emotionele, sociale, intellectuele, seksuele en recreatieve intimiteit) van Olson en Schaefer (1981) gebruikt om te kijken naar de negen clusters uit de observatieanalyse.

2 Observatieanalyse

Introductie

De communicatie via MSN heb ik geanalyseerd door middel van een observatieanalyse. Hierin heb ik alle aspecten van de gesprekken die veel of weinig voorkomen, benoemd en gekoppeld aan de motivaties uit de interviews. In dit hoofdstuk presenteer ik deze aspecten in negen omvattende clusters. De eerste groep clusters (één tot en met vier) gaat over contactpersonen, de kwantiteit, het tijdstip en de continuïteit van de gesprekken. Hierna volgt de tweede groep clusters (vijf tot en met negen) waarin ik de gesprekken inhoudelijk analyseer, aan de hand van de gespreksinhoud, de schermnaam, begroeten en afscheid nemen, het taalgebruik en emoticons. Deze groep noem ik de 'inhoudelijke' clusters. Als ik de respondenten noem in dit hoofdstuk geef ik met de aanduiding (j) of (m) aan of het gaat om een jongen of een meisje.

2.1 Contactpersonen

2.1.1 Aantal contactpersonen

Bij het chatprogramma MSN maak je gebruik van een vriendenlijst, een lijst van contactpersonen die je zelf kan toevoegen. Zoals in tabel één te zien is, hebben van de zes kinderen die hun gesprekken hebben opgeslagen, er vijf gechat met acht tot elf contactpersonen terwijl één leerling (leerling vijf) gechat heeft met tweeënveertig verschillende contactpersonen. Als we kijken naar het aantal contactpersonen die de zes leerlingen in totaal in hun contactpersonenlijst hebben staan, is het hierbij ook weer leerling vijf die eruit springt met veruit de meeste contactpersonen (355). Deze leerling geeft in het interview aan "dat het leuk is dat er altijd wel iemand online is om tegen te praten". Te zien is dat het aantal contactpersonen van de zes leerlingen erg divers is.

In het interview geeft leerling drie (j) aan dat hij nu maar zevenenveertig contactpersonen in zijn lijst heeft staan omdat hij kort geleden gehackt is. 'Hacken' wil zeggen, het illegaal inbreken op iemands computer. Hij geeft aan dat hij in zijn vorige MSN ongeveer vijfennegentig contactpersonen had, maar doordat iemand zijn wachtwoord heeft verraden zijn bijna al zijn contactpersonen verwijderd. Hij zegt daardoor veel naar e-mailadressen van andere kinderen te vragen op MSN zodat hij weer meer contactpersonen kan verzamelen. "Dan heb ik meer mensen om mee te praten, want soms is er niemand online, terwijl toen ik in mijn vorige MSN vijfennegentig man in de lijst had staan, waren er altijd wel één of twee online".

Twee leerlingen (j, j) geven in het interview aan dat ze niemand toevoegen aan hun contactpersonenlijst die ze niet kennen. Zo zegt leerling drie (j) "want het kan ook iemand anders zijn, het kan gewoon een meneer of jongen zijn die zich zo noemt". Hierop aanvullend vertelt leerling zes (j) dat een aantal mensen uit Frankrijk hem hadden toegevoegd die steeds tegen hem begonnen te praten. "Die heb ik dus meteen geblokt en verwijderd". Met 'geblokt' bedoelt hij dat hij die persoon geblokkeerd heeft.

2.1.2 Verdeling meisjes en jongens

Naast het aantal contactpersonen waarmee gechat is, heb ik ook gekeken naar de verdeling van gesprekken met meisjes en jongens. In tabel één is deze verdeling te zien. Van de drie meisjes heeft er één meer gesprekken met jongens en bij de jongens heeft er ook één meer gesprekken met meisjes dan met jongens. Leerling twee (m) heeft op één gesprek na alleen maar gesprekken met meisjes. In het interview geeft zij ook aan dat ze eigenlijk nauwelijks met jongens praat, dit vult ze aan met "volgens mij is de enige jongen die ik in mijn lijst heb staan mijn vader".

Tabel 1: Contactpersonen

Leerling	Aantal contactpersonen	Aantal waarmee chat contact is geweest	Verdeling gesprekken met jongens/meisjes
Leerling 1 (meisje, 12 jaar)	100	10	6/4
Leerling 2 (meisje, 11 jaar)	20	8	1/7
Leerling 3 (jongen, 11jaar)	47	10	5/5
Leerling 4 (meisje, 11 jaar)	120	11	4/7
Leerling 5 (jongen, 12 jaar)	355	42	14/28
Leerling 6 (jongen, 12 jaar)	170	9	6/3

2.1.3 Toelichting op de contactpersonen

In de interviews leggen de leerlingen uit met wie zij voornamelijk chatten. Het blijkt dat twee van de zes leerlingen familie in het buitenland hebben en daarom vaak met hen chatten via MSN. Door drie van de zes leerlingen (de drie jongens) wordt gezegd dat zij voornamelijk mensen van buiten school in hun contactpersonenlijst hebben staan. Dit zijn dan bijvoorbeeld vrienden of vriendinnen van de sportvereniging of kinderen die ze uit de buurt kennen. Twee van de meisjes geven aan zowel kinderen van school als kinderen buiten school te spreken, dit zijn bij hen dan bijvoorbeeld vriendinnen van een zus en kinderen die ze ontmoet hebben op vakantie. Eén leerling (m) zegt juist voornamelijk te chatten met klasgenoten.

2.2 Gesprekskwantiteit

Alle gesprekken die ik van de zes leerlingen heb gekregen hebben een verschillende lengte. Het gaat in deze paragraaf over de gesprekskwantiteit van een MSN gesprek, daarmee bedoel ik de duur van de MSN gesprekken uitgedrukt in het aantal woorden. Als een gesprek minder dan honderd

woorden bevat spreek ik van een kort gesprek, bij gesprekken boven de honderd woorden spreek ik van een lang gesprek. In tabel twee is te zien dat er bij de gesprekken voornamelijk sprake is van korte gesprekken. Slechts een minderheid van de gesprekken komt boven de honderd woorden.

Tabel 2: Aantal korte en lange gesprekken

Leerling	Gesprekken onder 100 woorden	Gesprekken boven 100 woorden	Totaal van gesprekken
1 (meisje, 12 jaar)	10	5	15
2 (meisje, 11 jaar)	13	6	19
3 (jongen, 11 jaar)	12	6	18
4 (meisje, 11 jaar)	11	5	16
5 (jongen, 12 jaar)	54	11	65
6 (jongen, 12 jaar)	10	0	10

In tabel drie is het gemiddeld aantal woorden van de zes leerlingen te zien en er zijn slechts twee gemiddelden die boven de honderd woorden komen. Vier leerlingen zitten dus gemiddeld onder de honderd woorden. Leerling zes heeft als enige alleen maar korte gesprekken (te zien in tabel twee), ook heeft hij in totaal de minste gesprekken. Deze leerling geeft in het interview aan dat hij wel vaker korte gesprekken heeft, hij houdt er niet van om op MSN lang te chatten. “Alleen als ik een verhaal heb doe ik dat, of als ik over een spel wil praten”, aldus leerling zes. Hij zegt dat hij vaak korte gesprekken heeft doordat hij vaak allerlei dingen tegelijk aan het doen is, bijvoorbeeld ‘gamen’, huiswerk maken en msn’en. Twee andere leerlingen zeggen in het interview dat sommige gesprekken niet verder gaan dan elkaar begroeten en vragen of de ander nog iets gedaan heeft.

Tabel 3: Gemiddelde aantal woorden

Leerling	Gemiddeld aantal woorden	Kortste gesprek (in woorden)	Langste gesprek (in woorden)
1 (meisje, 12 jaar)	86	2	273
2 (meisje, 11 jaar)	140	1	799
3 (jongen, 11 jaar)	121	1	296
4 (meisje, 11 jaar)	56	1	158
5 (jongen, 12 jaar)	54	1	440
6 (jongen, 12 jaar)	19	1	56

2.3 Tijdstip van het MSN gesprek

Bij de opgeslagen gesprekken staan ook de tijdstippen vermeld waardoor te zien is wanneer het gesprek plaatsvindt. Eén van de zes kinderen heeft de meeste MSN gesprekken gevoerd vlak na schooltijd. Maar vijf van de zes kinderen hebben hun gesprekken voornamelijk 's avonds gevoerd. Zij hebben maar weinig gesprekken vlak na school. Het gros van hun gesprekken vindt ruim genomen plaats tussen 17:00u en 22:00u. In de interviews geven de

leerlingen aan dat sommigen van hen vaker op MSN zitten in het weekend omdat ze dan meer tijd hebben dan doordeweeks. Anderen zeggen het in het weekend juist te druk te hebben met bijvoorbeeld een sportvereniging.

2.4 Continuïteit van de gesprekken

Bij het bestuderen van de gesprekken is te zien dat er nauwelijks sprake is van continuïteit omdat er geregeld pauzes in zitten. In de opgeslagen gesprekken staat ook de tijd vermeld wanneer een tekst verzonden wordt, vandaar dat ik kon zien wanneer een gesprek onderbroken is. Ook is in de tekst die wordt verzonden geregeld te zien dat er een pauze ontstaat. Iemand gaat bijvoorbeeld de hond uitlaten, moet gaan eten of naar de kapper. MSN blijft dan meestal aan staan, en wanneer de één weer terug is op MSN, is te zien dat het gesprek wordt hervat.

Bij leerling twee zijn bijvoorbeeld een aantal pauzes op te merken waarin één van de twee gesprekspartners een tijd weg is. Ze zegt in het interview dat dit wel vaker gebeurd, "meestal vraag je dan wel, kom je zo meteen weer terug?" "Dan ga je gewoon andere dingen doen terwijl MSN nog aanstaat". Twee jongens geven in het interview aan dat zij regelmatig MSN op de achtergrond hebben aanstaan, zo ontstaan er ook veel pauzes. Ze zeggen dan andere dingen op de computer te moeten doen, maar melden zich als de computer aan gaat automatisch aan op MSN.

2.5 Gespreksinhoud

In deze paragraaf heb ik gekeken waar de MSN gesprekken over gaan. Inhoudelijk zijn er een aantal onderwerpen te noemen waar veel over gesproken wordt. Ik heb een onderscheid gemaakt in vijf thema's die naar mijn mening het meest op de voorgrond treden. Dat zijn de vijf volgende thema's: Sinterklaas, het online spel Banditi, een verhaal over een ongeluk, afspreken via MSN en het thema liefde. Hieronder zal ik door middel van voorbeelden alle thema's toelichten.

2.5.1 Sinterklaas

Allereerst is Sinterklaas, gezien de onderzoeksperiode, een veelbesproken thema. Binnen dit thema spreken de kinderen over welke cadeautjes iedereen heeft gehad, wanneer er pakjesavond wordt gevierd en over de surprises op school. Het weekend van vijf december viel midden in de week waarin de kinderen hun gesprekken bijhielden. Twee fragmenten uit gesprekken over dit thema gaan als volgt:

	Vertaling:
wat heb je allemaal gekregen[1]	
van sinterklaas	
ow veel:P	ow veel (emoticon die tong uitsteekt)[2]
ik leptop en mijn zusje wii	**ik een laptop en mijn zusje een wii**
ow vet	
ja maar ik ga op de wii oke?	
Of:	
vond jij je seprieze mooi?	**Vond jij je surprise mooi?**
ja best wel en jij?	
niet zo	
wat had je gekregen	
on ontbijt	**een ontbijt**
en cadeautje?	
hsm pennen en liniaal met puntenslijper en een gum	
en jij als cadeautje	
gezichtsmaskertjes	
o leuk wie had jou	
'naam'	

2.5.2 Online spel Banditi

Een tweede thema dat in de gesprekken vaak de revue passeert is het online spel Banditi. Te zien is dat de kinderen aan elkaar vragen wie dit online maffia spel ook speelt. De drie meisjes spelen het spel niet, blijkt uit de gesprekken. In het interview zegt leerling zes (j) dat hij het spel ook gespeeld heeft en MSN ook vaak gebruikt om met vrienden over een computergame te praten. Uit de MSN gesprekken blijkt dat leerling vijf (j) aan zijn complete contactpersonenlijst een e-mail heeft gestuurd over het spel Banditi. Op het moment dat iedereen de e-mail zou invullen zou hij extra 'credits' krijgen in dit spel. Deze verstuurde e-mail komt in veel gesprekken naar voren. Dat is bijvoorbeeld in het volgende fragment te zien:

	Vertaling:
heb jij een mail van'naam'	
gehad	
ja	
:P	(emoticon die tong uitsteekt)
ik ga da niet spelen	ik ga dat niet spelen
nee maar wil je die alsjeliefd ff	**nee maar wil je die**
invillen 2 x hoef je niet te	**alsjeblieft even invullen**
onmdhouden wand ik krijg dan	**twee keer, hoef je niet te**
calkredits	**onthouden want ik krijg**
	dan 'callcredits'
nee jonge kei dom dat ding duurt	nee jongen hartstikke dom dat
kei lang ik probeerde het gister	ding duurt hartstikke lang ik
	probeerde het gisteren

1 Citaten zijn afkomstig uit de onderzochte MSN gesprekken. De citaten die genoemd worden zijn een letterlijke weergave van de tekst uit de MSN gesprekken

2 De citaten uit de MSN gesprekken zijn vertaald als de tekst moeilijk leesbaar is.

nee hoed allen maar maar 3 dinge in te vullen	**nee hoeft alleen maar drie dingen in te vullen**
plz doe vor mij??	**please doe het voor mij?**
jonge duurt een uur	jongen, duurt een uur
NIET	

2.5.3 Verhaal over een ongeluk

Ten derde is er uit verschillende gesprekken op te maken dat er een verhaal de ronde doet over een jongetje van hun leeftijd die overleden is door een aanrijding. Aspecten van dit verhaal zijn in verschillende gesprekken terug te lezen. De kinderen praten over hun gevoelens bij dit ongeluk en zeggen het zielig te vinden voor de ouders van het betreffende jongetje. De kinderen ondervragen elkaar wie van hen het jongetje persoonlijk kende. De volgende fragmenten illustreren dit onderwerp:

	Vertaling:
kende jij 'naam' ookal..?	
beetje	
germ	**ach wat zielig**
wat	
ja is zielig voor die familie	
jha ken hem van een hele goede vriendin	ja, ken hem van een hele goede vriendin
ohh..	
haha	
hij word morgen om twee uur begraven	hij wordt morgen om twee uur begraven
ik zie het in je naam..ja	

En:

'naam' er zit een jongen bij mijj in de klas en die ene 'naam' zat bij hem in het voetbal team	
hij kwam op school en hij moest hijlen	hij kwam op school en hij moest huilen
kei zielig	hartstikke zielig
ja is ook echt zielig :(	**ja is ook echt zielig (treurige emoticon)**

In de interviews heb ik alle kinderen een gesprek van henzelf voorgelegd om dat toe te lichten, waaronder ook een aantal gesprekken die gingen over dit verongelukte jongetje. Verschillende kinderen noemen in het interview aspecten van dit verhaal. Eén leerling (m) zegt hierover in het interview dat bij haar in de klas een jongen zit die hem goed gekend heeft, ze zegt hierover: "hij moest echt huilen dus toen dachten we dat is wel heel erg". En leerling vier (m) noemt in het interview dat zij hierover in haar schermnaam iets had geschreven, namelijk: "Naam van jongen, morgen om 2 uur begrafenis, 1 minuut stilte". Ze geeft aan doordat zij dit in haar schermnaam had staan, het in een paar gesprekken met haar vrienden werd besproken. Ze legt uit dat veel kinderen de jongen kenden en dat er daarom veel over gesproken werd.

2.5.4 Afspreken via MSN

MSN wordt, zo blijkt uit de gesprekken, ook dikwijls gebruikt om met elkaar af te spreken. Zinnen als: "Kom je zo bij mij spelen? Zullen we naar buiten gaan? Wanneer kan je afspreken? En kom je zo wii'en"? zijn geregeld terug te vinden. In de interviews noemen twee van de drie jongens dat ze MSN eigenlijk het meest gebruiken om met elkaar af te spreken. Zo zegt leerling vijf (j): "Het is makkelijk en leuk om op MSN af te spreken, je kunt eenvoudig tijdens het chatten zeggen: kom je even naar buiten?". Leerling zes (j) vertelt in het interview hetzelfde, dat hij MSN voornamelijk gebruikt om af te spreken of om over een computergame te praten.

2.5.5 Liefde

Slechts bij één leerling (j) komt het thema 'liefde' heel duidelijk naar voren terwijl dit bij de andere vijf leerlingen maar nauwelijks gebeurt. Deze jongen praat als enige expliciet in de gesprekken over bijvoorbeeld verkering, meisjes en zoenen. Bij twee leerlingen (m, j) zijn incidenteel expliciete uitspraken over dit thema terug te zien in de gesprekken. Zo verstuurt één meisje in een gesprek af en toe hartjes naar een jongen en heeft één jongen het in een gesprek met een vriend, over zijn vriendin. Te zien is dat als iemand verliefd is (verkering heeft) dit meestal wordt aangegeven met een hartje, door middel van de code (L), in de schermnaam.

Het blijkt dat leerling vijf (j) dus veel gesprekken heeft over het thema 'liefde' en alle gesprekken die hierover gaan zijn gesprekken met meisjes. In deze gesprekken wordt bijvoorbeeld over en weer gepraat over op wie beide gesprekspartners verliefd zouden zijn. Er wordt bijvoorbeeld gevraagd:

	Vertaling:
Hoesy bij jou in love	Hoe gaat het bij jou met de liefde

waarop geantwoord wordt of ze wel of niet verliefd zijn. In veel van zijn gesprekken wordt gevraagd naar elkaars gevoelens. Een situatie als deze is te zien in het volgende fragment:

ik ben met de liefdes meter met jou 85% :P	**ik ben met de liefdesmeter met jou 85% (emoticon die tong uitsteekt)**
haha ennwa t voel je egd voor mij	haha en wat voel je echt voor mij
Jij voelt toch niks voor mij? :P	**(emoticon die tong uitsteekt)**

Later in het gesprek gaat dat verder met:

was jij op mij dan?	
:$	**(emoticon die bloost)**
ja of ne??	ja of nee?
Laat maar	

Te zien is dat ze elkaar uitdagen maar geen van beiden doet een uitspraak over wat ze echt voor elkaar of iemand anders voelen. Dat is ook terug te zien in het volgende voorbeeld waar in de antwoorden op de vragen steeds een emoticon die een knipoog geeft (met de code ;)) wordt gezet.

	Vertaling:
Uhm, kijk ik bedoel bende niet verliefd ofzo?:P	**Uhm, kijk ik bedoel ben je niet verliefd of zo? (emoticon die tong uitsteekt)**
oow nee	
Oké;)	**Oké (emoticon die knipoogt)**
Jij	
Uhm,,,,, denk niet;)	**Uhm, denk het niet (emoticon die knipoogt)**

Deze leerling geeft in de MSN gesprekken maar weinig prijs over zijn eigen gevoelens maar stelt wel veel vragen over het vriendje van de gesprekspartner en is nieuwsgierig naar de vriendjes van de meisjes waarmee hij chat. Hierbij noemt hij dingen als:

ben je met m aan t tonge:P	ben je met hem aan het tongzoenen (emoticon die tong uitsteekt)
Of:	
ben je al ontgroend door hem?	

In het interview heb ik hem het gesprek waar deze tekst in stond voorgelegd. Hij legt uit dat hij deze vragen stelt naar aanleiding van de foto die het meisje als schermafbeelding heeft. Het meisje en haar vriendje staan namelijk kussend op die foto, zegt de leerling. Iedereen heeft op MSN een eigen schermafbeelding, dat wil zeggen een plaatje in het gespreksvenster dat je zelf kunt instellen.

2.6 Schermnaam

Op het moment dat je je aanmeldt op MSN heb je een eigen schermnaam, een pseudoniem die je zelf kan veranderen. Ik heb bij de zes leerlingen gekeken hoe hun schermnaam er uitzag in de week dat de gesprekken werden opgeslagen. Te zien is dat de schermnamen gedurende de week veranderd werden. Er worden in de schermnaam vaak dingen vermeld over wie zijn/haar vrienden of vriendinnen zijn en wat hij/zij gaat doen. Dit is te zien in de volgende voorbeelden:

"weg wii-naam"
"(K)naam(L)beste matjes met naam, naam en naam (F)

In de week dat de gesprekken werden opgeslagen worden vaak Sinterklaas en Kerst in de schermnamen vermeld of namen van vrienden genoemd. Dat is te zien in de volgende schermnamen:

"b(F)oem (kerst)"
"b(F)oem I (L) p(G)kjesavond (pi) = (Y) : [= (N)"
"(K)naam(L) wil jullie nooit meer kwijt morgen pakjesavond"

De letters die tussen haakjes staan in de vorige voorbeelden zijn codes voor verschillende emoticons. Andere voorbeelden van schermnamen zijn:

"naam…ik heb een wi"
"naam…morgen efteling"

Er zijn twee leerlingen, leerling twee en vier (m, m), die in de week waarin de gesprekken werden opgeslagen als enigen verschillende keren hun schermnaam hebben veranderd. Zij hebben ongeveer vijf tot acht verschillende schermnamen in de week gehad, terwijl andere leerlingen dit niet in deze mate hebben gedaan. Van de zes leerlingen bevatten vooral de schermnamen van twee meisjes emoticons. De schermnamen van leerling twee bevatten emoticons en gaan alleen over Kerst en Sinterklaas. Zij vertelt in het interview dat een vriendin van haar vaak teksten als 'love you' en 'schat' in haar schermnaam zet. Zelf geeft ze heel duidelijk aan dat zij dit soort dingen nooit gebruikt in een gesprek of in haar schermnaam, ze geeft hier als reden voor: "dadelijk denken ze er iets verkeerds bij".

Leerling vier (m) zegt als enige in haar schermnaam continu wat over haar vrienden of vriendinnen, ook haar schermnamen bevatten meestal emoticons, vooral het hartje en het kusje. In de volgende fragmenten uit haar schermnaam gaat het over haar vrienden of vriendinnen:

Fragment 1:	"love you naam"
Fragment 2:	"wil jullie nooit meer kwijt"
Fragment 3:	"love you naam wjnmk"
Fragment 4	"beste matjes met naam", "ik en naam beste matjes 4 ever"

Zij licht in het interview toe dat 'jullie' uit het tweede fragment verwijst naar haar 'goede' vriendinnen, zowel uit de klas als de vriendinnen die zij heeft ontmoet op vakantie. Verdergaand op deze uitspraken legt ze in het interview uit dat de afkorting 'wjnmk' uit het derde fragment 'wil je (of jullie) nooit meer kwijt' betekent en dat ze dit vaak gebruikt in combinatie met namen van haar vriendinnen. Ze zegt wel vaker dergelijke dingen in haar schermnaam te zetten, ze geeft als voorbeeld dat als er een vriendin bij haar thuis is, zij dan de naam van haar vriendin in haar schermnaam zet. Zij zet graag de namen van haar vriendinnen in haar schermnaam om te laten zien dat dit haar 'beste' vriendinnen zijn.

Zo vaak leerling twee en vier (m, m) hun schermnamen veranderen, zo weinig doen leerling één, drie, vijf en zes dat. Drie leerlingen hiervan (m, j, j) veranderen hun schermnaam de gehele week niet. Leerling zes verandert zijn schermnaam slechts één keer en zegt in het interview dat als hij op MSN weggaat, hij dit in zijn schermnaam vermeldt om vervolgens MSN op de achtergrond aan te laten staan. Twee leerlingen (m, j) gebruiken de hele week hun eigen naam als schermnaam. Leerling drie (j) zegt daarover in het interview dat hij zijn schermnaam af en toe verandert en meestal laat hij zijn schermnaam dan weken hetzelfde. In de interviews vinden de respondenten het

moeilijk om aan te geven waarom zij hun schermnamen wel of niet veranderen.

2.7 Online komen en offline gaan

In deze paragraaf zal ik het hebben over het online komen op MSN (begroeten van elkaar) en het offline gaan van MSN (afscheid nemen van elkaar). Ik zal door middel van voorbeelden toelichten op welke manier er op MSN vaak wordt begroet en afscheid genomen.

2.7.1 Begroeten

Bij het lezen van de MSN gesprekken is te zien dat het vanzelfsprekend is dat men elkaar eerst 'uitgebreid' begroet. Met uitgebreid bedoel ik te zeggen dat het merendeel van de gesprekken begint met het begroeten van elkaar en vervolgens het aan elkaar vragen hoe het gaat. Een aantal voorbeelden van hoe een begroeting er in de gesprekken uit kan zien:

	Vertaling:
hoi	
heey	
hoest met jou?	hoe is het met jou?
goe m j?	**goed met jou?**
ok goe	ook goed
mooi:P	mooi (emoticon die tong uitsteekt)
jaaa	
of:	
heey maat	heey maat (vriend)
yo kerol	**yo kerel**
hoe isie	hoe is het?
goei me jou?	**goed met jou?**
alles kits	
is alles hoop achter de knoop	
jah jonge	**ja jongen**
mooi zo	
alles kits agter de rits	**alles kits achter de rits**
jep	
beter	
of:	
schatje	
heeeeeey(L)	heeeeeey(emoticon van een hartje)
alles goed:D	**alles goed (emoticon die lacht)**
ja:D en met jou?	ja (emoticon die lacht) en met jou?
goedgoed:D	**goedgoed (emoticon die lacht)**
okeee danqqqqqqq	okee dankje
:D	**(emoticon die lacht)**

In bijna alle gesprekken wordt eerst begroet door beide gesprekspartners. Leerling vijf (j) zegt hierover in het interview: "het is gewoon standaard dat je eerst 'heey' (of iets anders) en dan 'hoe is het' vraagt". Alle leerlingen geven in het interview ook aan dat het gebruikelijk is dat je eerst

begroet in een MSN gesprek en vraagt hoe het gaat. Twee leerlingen (j, j) geven zelfs aan dat sommige gesprekken van hen niet verder gaan dan alleen begroeten, vragen hoe het gaat en weer weggaan.

Te zien is dat er in de begroetingen veel wordt afgekort. Dit is ook herkenbaar in de voorbeelden die hierboven genoemd zijn. In de interviews wordt hier vaak als reden voor gegeven dat het typen 'sneller' gaat door afkortingen te gebruiken. Het gebruik van emoticons in de begroetingen wisselt erg, waar de ene keer wordt begroet met veel emoticons wordt de andere keer zonder emoticons begroet. Veel kinderen begroeten elkaar in het begin van een gesprek niet met de echte naam maar vaak met een bijnaam. Zo spreken sommigen elkaar aan met een afkorting van hun naam of met woorden als: 'sgatje' (of schatje), 'lieverd', 'kerol', 'dude', 'maat' of 'mattie' (zoals ook in de voorbeelden te zien is). Als er niet wordt begroet met namen is het: "eey, heey, hoi of hai". In de interviews geven vier leerlingen (j, j, m, m) aan dat ze iedereen op MSN meestal hetzelfde begroeten. Terwijl leerling één (m) in het interview aangeeft dat ze haar 'goede' vriendinnen eigenlijk altijd begroet met 'lieverd' of 'schat'. Ze zegt dit alleen tegen haar beste vriendinnen omdat "ze hen zo aardig vindt". Leerling vijf (j) geeft aan dat hij zijn vrienden en vriendinnen vaak met een bijnaam aanspreekt bij het begroeten terwijl hij dat bij anderen niet doet.

2.7.2 Afscheid nemen

Bij het afscheid nemen in een MSN gesprek om vervolgens offline te gaan is te zien dat in veel gesprekken, in tegenstelling tot de begroeting, met erg weinig woorden wordt gezegd dat iemand weggaat. In sommige gesprekken wordt in één zin gezegd "ik ga doei" of er wordt alleen gezegd "doei" zonder dat eerst aan te kondigen. Hieronder staan enkele fragmenten van het einde van gesprekken waarin dit duidelijk te zien is:

	Vertaling:
....	
ik had een hond gemaakt voor hem	
leuk	
en als cadeautjes bloed pillen rooktablet kneedgum en zon stinkbom en chocoladeletter	
ik ga Doei	
of:	
....	
oke leren is ook saai of nie	**oke leren is ook saai of niet (emoticon die tong uitsteekt)**
:P	
Wel	
vin ik oook	**vind ik ook**
doei	
of:	
….	
nwg?	**nog wat gedaan?**
Nee	
ooh oke	
ik ga doei	

Hoewel het veruit het meest voorkomt dat bij het afscheid nemen dit in één korte zin wordt verwoord, zoals in de voorbeelden te zien is, zijn er twee leerlingen (m, m) die in sommige gesprekken anders afscheid nemen. Bijvoorbeeld op de volgende manier:

	Vertaling:
TOT ZO SCHATTT (L) **tot zooooooooooooooooooooooooo (K)**	tot zo schat (emoticon van een hartje) **(emoticon van een kusje)**
Of:	
ikga doeidoeixx (L)love you lieverdjee (L)	ik ga doeidoei xx (kusjes) (emoticon van een hartje) love you lieverdje (emoticon van een hartje)
Of:	
ja ik ga nu eten doei **doei(K) Xd**	**doei (emoticon van een kusje) (emoticon die hard lacht)**

Deze twee leerlingen (m, m) zeggen allebei in de interviews dat ze tegen vriendinnen meestal anders gedag zeggen dan tegen anderen. Zo zegt leerling vier (m): "als ik wegga op MSN zeg ik tegen goede vriendinnen meestal 'hvj' (hou van je)". Met deze afkorting geeft ze eigenlijk aan dat dit echt goede vriendinnen zijn. Leerling één (m) zegt dat ze vriendinnen vaak begroet en er afscheid van neemt met 'lieverd' of 'schat'. Dit zegt zij te doen: "omdat ze hen zo aardig vindt". Uit de MSN gesprekken en de interviews blijkt dat de andere vier leerlingen dit nooit doen bij het weggaan op MSN.

2.8 Taalgebruik

Binnen het onderwerp taalgebruik heb ik gekeken hoe woorden worden geschreven op MSN. Het is te zien dat er voornamelijk 'chat-taal' of spreektaal gebruikt wordt. Er zijn drie aspecten die naar voren komen. Er worden veel woorden afgekort, daarnaast worden er woorden (bewust of onbewust) verkeerd geschreven en worden er weinig tot geen leestekens gebruikt. Voorbeelden van woorden die verkeerd geschreven worden zijn: 'weenie'(ik weet het niet) 'ff' (even), 'egt' (echt). Daarnaast worden veel woorden niet helemaal afgemaakt zoals 'nie (t)', 'vin (d)' en 'wa (t)'. Er wordt voornamelijk veel afgekort tijdens de begroeting. In de fragmenten hieronder is te zien hoe er in de begroeting gewoonlijk wordt afgekort:

	Vertaling:
Alles goed? **j m j?** ook goed	**ja met jou?**
Of:	
Hoest? (of: Hoe issie?) **Goed m j?**	Hoe is het? **Goed, met jou?**

Ook als het gesprek vordert volgen er geregeld afkortingen als 'gwn' (gewoon), 'nwg' (nog wat gedaan), 'hvj' (hou van je), 'w8' (wacht), 'lol' (laughing out loud), 'wrrm' (waarom) en degene die het meest is terug te vinden 'nwtll' (nog wat te lullen). Deze laatste afkorting volgt vaak na de begroeting in een gesprek. Geregeld worden er vragen gesteld als 'nog wat te lullen, 'nog wat gedaan' of 'nog iets te vertellen', het merendeel antwoord hier kort en bondig op met een 'nee' (sommige gesprekken eindigen hier dan ook). In het interview legt leerling vier (m) uit dat ze de afkorting 'nwtll' een keer bij een vriendin gezien had en die vervolgens ook is gaan gebruiken. Ze zegt dat deze afkorting niet iets is dat binnen de klas geldt, maar ook kinderen buiten school gebruiken deze afkorting. "Je gebruikt deze afkorting om te vragen of de ander nog iets te zeggen heeft". Hoewel deze afkorting veel wordt gebruikt zegt leerling vijf (j) in het interview dat hij zoiets niet tegen zijn beste vriendin zou zeggen. Hij zegt bij haar 'het gewoon te vertellen' in plaats van met een afkorting iets te vragen. In de schermnamen van een leerling staat de afkorting 'wjnmk', deze afkorting wordt in het interview uitgelegd als 'wil je (of jullie) nooit meer kwijt'.

Uit de interviews blijkt dat veel woorden fout geschreven en afgekort worden omdat het 'sneller' is om op deze manier te typen. Zo zegt een leerling (j) in het interview dat hij "heel slordig typt". Zijn vader zegt altijd tegen hem: "typ nou eens normaal, ga toch niet achter MSN, je woordenschat!". Met deze opmerking suggereert hij dat MSN slecht zou zijn voor je woordenschat. Ook leerling vier (m) noemt in het interview dat ze vaak afkortingen gebruikt. Ze legt uit: "de meeste kinderen doen dat omdat ze geen zin hebben om het helemaal te typen".

In de MSN gesprekken is te zien dat één leerling (m) in een aantal gesprekken veel woorden 'uitrekt'. Voorbeelden hiervan zijn: "hhhhhhhheeeeeeeiiii" of "jaaaaaaaaaaaaaa". In het interview licht ze toe dat als ze woorden op deze manier typt ze woorden 'hard' wil zeggen. Ook kan deze manier van typen volgens haar een teken zijn van enthousiasme.

2.9 Emoticons

Een emoticon is de naam die Windows Live Messenger geeft aan een gezichtje of figuurtje dat men in MSN gesprekken kan versturen. Elke emoticon heeft een eigen code, wanneer men deze code intypt in een gesprek verschijnt bij het versturen een afbeelding van een emoticon. Een overzicht van alle standaard emoticons met bijbehorende codes is te vinden in bijlage zes. In de MSN gesprekken heb ik gekeken hoeveel en welke emoticons er verstuurd worden. Te zien is dat in alle MSN gesprekken erg veel emoticons heen en weer worden verstuurd, alle leerlingen maken hier veelvuldig gebruik van. MSN heeft een aantal 'standaard' emoticons om gratis te gebruiken. Op afbeelding één is te zien welke standaard emoticons het programma MSN in zich heeft:

Afbeelding 1: standaard emoticons in MSN

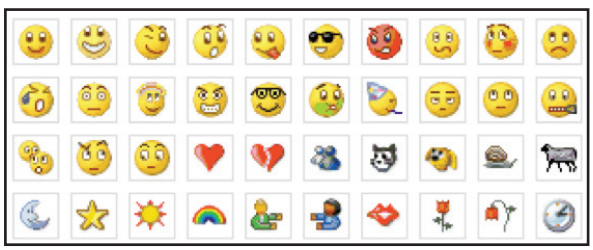

Tabel 4: meest gebruikte emoticons

Meest gebruikte emoticons	Code
	:D
	:P

Uit de MSN gesprekken is op te maken dat van de standaard emoticons de emoticon met de code :P (emoticon die tong uitsteekt) en de code :D (emoticon die lacht) verreweg het meest worden gebruikt, zoals te zien is in tabel vier. Deze twee emoticons worden vaak tussendoor ingezet en dikwijls bij het begroeten van elkaar, bijvoorbeeld:

	Vertaling:
hoe gaat ie?:D	**hoe gaat het?** **(emoticon die lacht)**
Goed :D en mj? **Ook**	Goed (emoticon die lacht) en met jou?

In het interview zegt leerling zes (j) dat emoticons gebruikt worden omdat je dan beter kan uitleggen wat je bedoelt. Leerling twee (m) legt in het interview uit dat de emoticon met de code :P (emoticon die tong uitsteekt) bijvoorbeeld gebruikt wordt als er iets sarcastisch gezegd wordt. Dit wordt door anderen leerlingen ook genoemd, zo zegt leerling vijf (j) dat de emoticon met de code :P (emoticon die tong uitsteekt) vaak wordt gebruikt in combinatie met of na een grapje. Als voorbeeld geeft hij: als je tegen iemand zegt "wat zie jij er weer lekker uit" (als dat juist niet zo is), je op dat moment de emoticon met de code :P er achter zet. Juist als deze emoticon erachter staat kan de gesprekspartner eruit opmaken dat het een grapje is. Uit de interviews blijkt dat de emoticon met de code :D (emoticon die lacht) meestal wordt gebruikt als er iets grappigs wordt gezegd. Als voorbeeld geeft een leerling "haha" en daar wordt vaak de lachende emoticon (met de code :D) achter geplaatst. Deze emoticon kan bijvoorbeeld ook gebruikt worden als je 'blij' bent, blijkend uit de interviews.

Naast de standaard emoticons op MSN kunnen gebruikers ook eigen emoticons toevoegen, dit kunnen of stilstaande of bewegende emoticons zijn. De standaard emoticons op MSN zijn stilstaande gezichtjes of plaatjes, maar er bestaan dus ook emoticons die een bepaalde beweging doen. In de MSN gesprekken komen veel van deze zelf toegevoegde emoticons voor. Deze emoticons kun je kopiëren van iemand of zelf maken en er vervolgens een eigen code aan geven. Deze worden dan toegevoegd aan je lijst van emoticons zodat je deze in gesprekken kunt gebruiken. Dat er veel eigen emoticons voorkomen kan ik constateren door de codes in de MSN gesprekken, deze zijn bij vijf van de zes leerlingen terug te vinden. In veel gesprekken worden er verschillende emoticons uitgewisseld om te kijken of beide gesprekspartners deze al hebben. Voornamelijk leerling drie (j) gebruikt veel bewegende emoticons, hij zegt dit ook erg leuk te vinden. Veel emoticons verschijnen als hij een bepaalde tekst typt, als hij bijvoorbeeld 'nee' typt verschijnt er een emoticon die nee schudt. Dit heeft hij zelf allemaal ingesteld. Veel emoticons beelden visueel uit wat hij wil zeggen. Hij geeft zelf aan dat hij niet echt snel is met typen, vandaar dat hij de emoticons heel handig vindt en er veel mee uitbeeldt. Hij geeft aan dat als iemand op MSN een emoticon naar hem stuurt die hij zelf nog niet heeft, dat hij deze meteen kopieert zodat hij die zelf ook kan gaan gebruiken. Ook zegt hij het leuk te vinden om zoveel mogelijk emoticons te hebben.

Naast de emoticons van een 'gezichtje' is het duidelijk te zien dat er ook regelmatig 'kusjes' en 'hartjes' verstuurd worden (deze zijn te zien in afbeelding één). De drie jongens doen dit

nauwelijks maar de drie meisjes daarentegen geregeld. Leerling één (m) zegt hierover dat ze naar haar beste vriendinnen vaak 'hartjes' en 'kusjes' stuurt. Als ik vraag waarom antwoordt ze met: "ja, je houdt eigenlijk gewoon van ze". Ook naar jongens die ze goed kent stuurt ze 'hartjes' en 'kusjes'. Toen ze een vriendje had liet ze dat zien in haar schermnaam met een hartje tussen hun namen. Hierop aansluitend noemt ook leerling vier dat zij aan het eind van een gesprek meestal door middel van de code (L) en (K) een hartje en een kusje stuurt in gesprekken met vriendinnen. Ze geeft aan dat dit eigenlijk bijna hetzelfde is als 'hvj' (hou van je). Ze stuurt dus geregeld hartjes en kusjes in gesprekken, maar alleen naar vriendinnen, als teken dat dit haar beste vriendinnen zijn.

Een andere functie van MSN is dat de gebruiker naast het versturen van emoticons ook de mogelijkheid heeft om zogenaamde 'winks' te versturen. Winks zijn animaties die je met MSN naar een andere gebruiker kunt sturen. Deze ziet dan een Flash animatie op zijn scherm, een voorbeeld van het afspelen van een Wink is te zien in afbeelding twee.

Afbeelding 2: Voorbeeld van een Wink

De meeste Winks laten ook een geluid horen op het moment dat ze worden afgespeeld. Er is slechts één leerling die in de MSN gesprekken erg veel winks heeft verstuurd. Ze legt uit dat dit waarschijnlijk komt omdat zij in de week dat de gesprekken werden opgeslagen voor het eerst de nieuwe versie van MSN (windows live messenger) had gekregen. Zij kende de functie van winks dus nog niet, vandaar dat ze er zoveel verstuurd heeft.

Conclusie

Samenvattend zijn er van elk cluster een aantal aspecten te noemen die eruit springen. Over de clusters contactpersonen, kwantiteit, tijdstip en continuïteit van de gesprekken is het volgende te zeggen. In het cluster contactpersonen is te zien dat er vijf van de zes leerlingen gechat hebben met acht tot elf verschillende contactpersonen. Terwijl één leerling heeft gechat met maar liefst tweeënveertig verschillende contactpersonen. Er wordt, blijkend uit de gegevens, niet alleen gechat met kinderen van school maar ook met contacten van buiten school. Wat betreft gesprekskwantiteit is te vermelden dat er voornamelijk sprake is van korte gesprekken (dat wil zeggen gesprekken van minder dan honderd woorden). En de meeste gesprekken vinden plaats tussen vijf en tien uur 's avonds. Naast het gegeven dat de gesprekken overwegend kort zijn, worden ze vaak onderbroken gezien de vele pauzes.

De inhoudelijke clusters zijn als volgt samen te vatten. Bij het kijken naar de gespreksinhoud,

zijn er vijf overkoepelende gespreksthema's te onderscheiden. Dat zijn Sinterklaas, het online spel Banditi, het verhaal over een ongeluk, afspreken via MSN en het thema liefde. Over het gebruik van schermnamen kan gezegd worden dat voornamelijk de meisjes dingen in hun schermnaam vermelden zoals een bepaalde activiteit (bijvoorbeeld Sinterklaas of Kerst) of wie hun beste vriendinnen zijn. De helft van de respondenten gebruikt de eigen naam ook als schermnaam.

Wanneer iemand online komt wordt er door iedereen eerst gegroet door middel van afkortingen en bijnamen voor elkaar. Het afscheid nemen gebeurt echter vaak met weinig woorden, alleen bij de meisjes gebeurt dat op een andere manier. Meestal vermelden zij wat zij gaan doen en sluiten het gesprek af met het versturen van emoticons als hartjes en kusjes. De meisjes sturen hun vriendinnen ook geregeld de afkorting 'hvj' (hou van je). Zij geven in de interviews duidelijk aan dat dit alles gebeurt om te laten zien dat dit hun 'beste' vriendinnen zijn.

Bij het taalgebruik zijn er drie aspecten terug te zien namelijk het (on)bewust verkeerd schrijven van woorden, het gebruik van afkortingen en het weinig tot geen gebruik maken van leestekens. De respondenten geven aan dat het gebruik van afkortingen en het verkeerd schrijven van woorden het typen 'sneller' maakt. Ten slotte is over de emoticons te vermelden dat deze veelvuldig worden gebruikt door iedereen en de emoticons met de code :P (emoticon die tong uitsteekt) en de code :D (emoticon die lacht) het meest worden gebruikt. Naast de standaard emoticons worden er ook veel 'bewegende' emoticons verstuurd. Te zien is dat er door een aantal kinderen emoticons worden verzameld. In de interviews wordt onder andere gezegd dat emoticons gebruikt worden om beter uit te leggen wat je bedoeld.

3 Intimiteit in de literatuur

Introductie

In dit hoofdstuk geef ik een overzicht van de verschillende definities van intimiteit. Het blijkt dat er in onderzoek naar intimiteit weinig consensus te vinden is over een definitie ervan. Allereerst bespreek ik dan ook waarom intimiteit gezien kan worden als een multi-dimensionaal begrip. Toch is er in de literatuur een rode draad te herkennen omdat er vier thema's te herkennen zijn die geregeld terugkomen. Dit zijn de thema's: 'self-disclosure', emotionele expressie, vertrouwen en fysiek contact. Door dit overzicht van het wetenschappelijke onderzoek naar intimiteit ben ik gekomen tot de theorie van Olson en Schaefer (1981). Ik leg uit waarom ik dit de meest uitgebreide conceptualisatie van het begrip intimiteit vind en waarom ik deze theorie toe ga passen op MSN. Deze theorie beschrijft intimiteit door onderscheid te maken in vijf dimensies, emotionele, sociale, intellectuele, seksuele en recreatieve intimiteit.

3.1 Intimiteit: een multi-dimensionaal begrip

Terwijl experts op het gebied van persoonlijke relaties er eigenlijk van overtuigd zijn dat intimiteit als 'constructie' het waard is om nader te onderzoeken is er opmerkelijk weinig consensus over een geschikte manier om intimiteit te definiëren en te operationaliseren (Monsour, 1992). Intimiteit is volgens Monsour (1992) op veel verschillende manieren geconceptualiseerd en veel onderzoeken wijzen uit dat het begrip intimiteit multi-dimensionaal is. Het woord 'intiem' is afgeleid van het Latijnse woord 'intimus', dat 'innermost' (je diepste zelf) betekent (Barnhart 1969, zoals geciteerd in Timmerman, 1991). Intimiteit wordt onder andere gedefinieerd als 'de staat van intiem zijn' (Govem 1981, zoals geciteerd in Timmerman, 1991). In verschillende contexten is er zowel door academische als 'populaire' auteurs veel geschreven over het onderwerp intimiteit, maar op paradoxale wijze bestaat er minder onderzoek naar essentiële zaken als een definitie van intimiteit (Register & Henley, 1992).

Ook Knapp (1984) zegt dat alle stadia van menselijke intimiteit talrijke beschrijvingen lijken te hebben maar met weinig consensus. Hij benadrukt ook de complexiteit van de terminologie van intimiteit. Ook geeft hij aan dat we nog geen ferme grip hebben op de verschillende stadia van intimiteit (Knapp, 1984). Meer recent zeggen Robson en Robson (1998) dat er eigenlijk geen algemeen geldende definitie is van het begrip. Ook Register en Henley geven in *The Phenomenology of intimacy (1992)* aan dat wanneer we de literatuur in beschouwing nemen er weinig consensus in het onderzoek is naar de definitie van intimiteit.

Hoe het komt dat er geen eenduidige definitie in de literatuur voorkomt is niet geheel duidelijk. Volgens onder andere Tesch, Waring en Reddon (1985 en 1983, zoals geciteerd in Register & Henley, 1992) zou het probleem van het definiëren van intimiteit het gebruik zijn van verschillende 'schalen'

van intimiteit. Register en Henley (1992) menen daarentegen dat één probleem dat centraal staat in het psychologisch beter kunnen begrijpen van de ervaring van intimiteit het beschrijven van het fenomeen zelf is. Ondanks de variëteit aan definities, wordt intimiteit beschouwd als een kwaliteit van een relatie (Timmerman, 1991). In hun artikel *Assessing intimacy* onderzoeken Olson en Schafer (1981) de aard en multi-dimensionale aspecten van intimiteit en proberen zij een overzicht te geven van de literatuur die is verschenen over intimiteit. Volgens hen geeft onze cultuur een hoge waarde aan intimiteit. En de overheersing van intimiteit als een culturele waarde suggereert de behoefte aan een duidelijk gedefinieerd operationeel concept (Olson & Schaefer, 1981).

3.2 Overzicht van de literatuur: intimiteit gedefinieerd

In wetenschappelijk onderzoek over intimiteit is te zien dat veel onderzoekers (Maslow, Erikson en Sullivan) die gespecialiseerd zijn in de ontwikkeling van de mens, intimiteit beschouwen als een essentieel onderdeel in hun hiërarchie van behoeften (Olson & Schaefer, 1981). Historisch gezien wordt intimiteit bij een aantal schrijvers als een kenmerkende dimensie gezien (Olson & Schaefer, 1981). Zo neemt Erickson (1950) intimiteit op in zijn hiërarchie van menselijke ontwikkeling. Sullivan (1953) associeert de 'behoefte aan intimiteit' met de fases in het leven die beginnen in de adolescentie. Hij beschrijft het als een behoefte naar 'samenwerking met op zijn minst één andere persoon'. Sommige personen of klinische specialisten beschouwen de inzichten van Erikson en Sullivan als 'waar', maar onderzoek heeft uitgewezen dat het moeilijk te definiëren of empirisch te testen is welke rol intimiteit speelt in de ontwikkeling of op welke manier intimiteit aan enige theorie relateert (Olson & Schaefer, 1981). Studies hebben uitgewezen dat een bepaalde mate van intimiteit noodzakelijk is voor de normale menselijke ontwikkeling en het aanpassingsvermogen. We weten echter niet of er een minimum of een maximum vereist is, noch weten we wat het ideale gehalte of de mate van intimiteit is voor ieder persoon (Olson & Schaefer, 1981).

Het is te zien dat intimiteit op verschillende manieren wordt gedefinieerd. Volgens Gilbert (1976) refereert intimiteit aan 'de diepte van uitwisseling' tussen twee personen, zowel verbaal als non-verbaal, die een diepe vorm van acceptatie voor de ander met zich meebrengt als ook de overtuiging voor de relatie. De meest uitgebreide en geraffineerde definities van intimiteit zijn volgens Olson en Schaefer (1981): 'een wederzijdse behoefte tot voldoening (Clinebell en Clinebell, 1970) en hoe Dahms (1972) het definieert: 'de nabijheid tot een andere persoon op verschillende niveaus'. Dahms (1972) stelt een conceptuele hiërarchie voor van drie dimensies van intimiteit: intellectueel, fysiek of lichamelijk en emotioneel. Verder karakteriseert hij het concept met vier inherente belangrijke kwaliteiten: wederzijdse toegankelijkheid, 'naturalness', 'non-possessiveness', en de behoefte om het te zien als een proces. Intimiteit wordt ook eenvoudiger beschreven door bijvoorbeeld Rubin (1973) die zegt dat intimiteit ' to get into another person' betekent. Verder definiëren Clark & Reis (1988) intimiteit als 'een proces waarin een persoon belangrijke, relevante gevoelens en informatie over zichzelf uitdrukt aan een ander'.

De rode draad die volgens Timmerman (1991) in veel definities van intimiteit terugkomt,

is een gevoel van nabijheid of het onderling verbonden zijn tussen twee objecten of personen. Ondanks de variëteit aan definities zijn er een aantal thema's die vaker terug te zien zijn in het onderzoek naar intimiteit. Ik heb het hier over de thema's: 'self-disclosure', emotionele expressie, vertrouwen en fysiek contact.

3.2.1 'Self-disclosure'

Eén van de onderzoeksgebieden die het meest gerelateerd is aan intimiteit en er soms mee verward wordt is 'self-disclosure', oftewel het openbaren van persoonlijke informatie (Olsen & Schaefer, 1981). De meest traditionele manier om intimiteit te definiëren is dan ook als de mate van 'self-disclosure' in een relatie. Sommige onderzoekers zien 'self-disclosure' als een belangrijk definiërend element van intimiteit terwijl anderen het een element van minder belang vinden (Altman en Taylor, 1973). De mate van 'self-disclosure' in een relatie wordt geregeld gebruikt als een maatstaaf voor intimiteit (Timmerman, 1991). Er zijn een aantal studies die hebben aangetoond dat als een persoon strategisch meer persoonlijke informatie loslaat, dat er toe kan leiden dat de andere persoon met hetzelfde vergrote niveau van intimiteit reageert (Register & Henley, 1992). Zo noemt ook Timmerman 'self-disclosure', het toevertrouwen van diepe persoonlijke informatie aan een ander, als één van de vier condities van intimiteit. In de literatuur is 'self-disclosure' volgens Timmerman (1991) een basis dimensie van intimiteit. De andere drie condities die hij geeft zijn vertrouwen, 'closeness' of nabijheid en wederkerigheid.

Binnen de context van intimiteit wordt 'self-disclosure' vooral beschreven als de verbale en non-verbale expressie van emoties over jezelf, je 'partner' (of vertrouweling) en de relatie (Monsour, 1992). Sommige studies noemen intimiteit en 'self-disclosure' iets dat verschilt van elkaar terwijl andere studies deze twee begrippen gelijk stellen aan elkaar. Veel pogingen om intimiteit te conceptualiseren hebben zich niet kunnen onderscheiden van 'self-disclosure'(Olson & Schaefer, 1981).

In *Sharing intimacy: what we reveal to others and why* onderzoeken Derlega and Chaikin (1975) de rol van 'self-disclosure' in het alledaagse leven. 'Self-disclosure' zien zij als een belangrijke component die in relatie gezien moet worden met intimiteit. Zij benadrukken het belang van 'self-disclosure' in het vergroten van intimiteit. Self-disclosure is het proces waarbij de ene persoon zich 'bekend maakt' aan de andere persoon en kan volgens Derlaga en Chaikin (1975) op veel verschillende niveaus voorkomen. In dit boek maken zij een onderscheid tussen twee soorten 'self-disclosure', enerzijds kan je informatie vrijgeven aan de ander over heel veel verschillende gebieden van je leven. Bijvoorbeeld als je vertelt waar je werkt, hoeveel broers of zussen je hebt en waar je woont. Deze informatie vertelt de andere persoon veel over verscheidene onderwerpen die allemaal gerelateerd zijn aan je leven, maar de andere persoon weet op dat moment nog niets over je diepste gevoelens, je dromen, je angsten en wat jou eigenlijk tot een uniek persoon maakt. Dit soort 'self-disclosure' wordt volgens hen gekarakteriseerd door breedte.

Anderzijds heb je de variant van 'self-disclosure' in de diepte, hierbij vertel je de ander over je

gevoelens, emoties, dromen, angsten en misschien seksuele gevoelens. Deze variant is persoonlijker en intiemer. Derlega and Chaikin (1975) maken dus een onderscheid tussen 'self-disclosure' in de breedte en in de diepte. Ook Knapp (1984) noemt hierop aansluitend dat berichten van 'self-disclosure' iets laten zien over jezelf. Dit kan volgens hem relatief publieke informatie zijn zoals het noemen van je leeftijd of de plaats waar je woont. Maar meer intieme onthullingen of openbaringen refereren meestal aan meer persoonlijke zaken. Hij geeft aan dat openbaringen over jezelf zowel een combinatie van diepte als breedte kan reflecteren (zoals ook Darlega en Chaikin aangeven) maar dat intieme dialoog voornamelijk te maken heeft met de 'diepte' variant. Openbaringen over jezelf kunnen gaan over informatie, waarnemingen of gevoelens. Berichten kunnen allerlei vormen hebben, zowel positief als negatief zijn, frequent of niet frequent en lang of kort.

Dit onderscheid in twee varianten van 'self-disclosure' is ook min of meer te zien in de beschrijving van Morton (1978, zoals geciteerd in Robson & Robson, 1998) die onderscheid maakt tussen beschrijvende en evaluatieve intimiteit. Beschrijvende intimiteit verwijst naar het openbaar maken van onbekend feitelijk materiaal. Als voorbeeld hiervan geeft hij aan dat een persoon vertelt dat hij broers en zussen heeft. Evaluatieve intimiteit verwijst naar het openbaren van persoonlijke gevoelens of oordelen. Evaluatieve intimiteit (of emotionele expressie zoals het soms bekend staat) wordt gezien als een belangrijke component van intimiteit (Monsour, 1992).

3.2.2 Emotionele expressie

Het tweede dominante thema in onderzoek naar de betekenis van intimiteit is dat van emotionele expressie. Over het algemeen is emotionele expressie volgens Dosser, Balswick & Halverson (1986, zoals geciteerd in Monsour, 1992) de verbale en non-verbale expressie van emoties. Monsour (1992) zegt dat er behoorlijk wat overlap is tussen de begrippen 'self-disclosure' en emotionele expressie en dat het daarom ook moeilijk is uit te leggen wat de functie van elk apart is in relatie tot intimiteit. Volgens Montgomery (1984, zoals geciteerd in Monsour, 1992) worden deze twee componenten van intimiteit vaak beschreven onder de grotere noemer: openheid.

Zoals eerder genoemd beschrijft Timmerman intimiteit aan de hand van vier condities. Als tweede conditie noemt hij de conditie 'closeness' (of nabijheid), het identificeren van emotionele nabijheid als een integraal onderdeel van intimiteit dat volgens hem consistent is in veel onderzoek (Timmerman, 1991).

3.2.3 Vertrouwen

Een derde thema dat geregeld terugkomt in onderzoek naar intimiteit is vertrouwen. Zo betoogt Hatfield (1984) dat vertrouwen de basis is voor alle intieme relaties. Reis en Shaver (1988) zeggen hierop aansluitend dat vertrouwen nodig is voor het plaatsvinden van andere manifestaties van intimiteit zoals 'self-disclosure'. Timmerman (1991) beschrijft intimiteit aan de hand van vier condities die nodig zijn om het fenomeen intimiteit te identificeren. Ten eerste noemt hij de

conditie vertrouwen, hiernaar is volgens hem impliciet en expliciet verwezen in de literatuur als een noodzakelijke voorwaarde voor intimiteit. Vertrouwen is een gevoel van veiligheid in het delen van gedachten en gevoelens met een ander (Timmerman, 1991).

3.2.4 Fysiek contact

Intimiteit is ook vaak gedefinieerd in termen van het niveau van seksuele betrokkenheid, of de mate van 'verkering' en dat wil eigenlijk zeggen hoe groter de seksuele betrokkenheid, hoe meer intimiteit. Vanuit een sociaal psychologische invalshoek is intimiteit onderzocht voor zijn relatie met afstand, oog contact, omgeving en verbaal gedrag.

Volgens Monsour (1992) hoort bij het onderzoeken van de betekenis van intimiteit, ook de rol van fysiek contact en seksuele activiteit als een karakteristieke eigenschap van intimiteit. Fysiek contact of 'aanraking' wordt namelijk al lang als een primaire component van intimiteit aangenomen (Mehrabian, 1969). Ook Helgeson, Shaver, & Dyer (1987) menen dat in het kader van de definitie van intimiteit, fysiek contact een belangrijk aspect is. Zij vonden dat seks en fysiek contact een centrale rol speelden in de beschrijving van intiem gedrag in 'opposite sex relationships'. Maar fysiek contact wordt in relaties tussen dezelfde sekse, zelden genoemd.

Zoals te zien is wordt het fysieke aspect in relatie tot intimiteit in de literatuur geregeld genoemd maar sommige onderzoekers geven ook aan dat je bij het definiëren van intimiteit je niet moet beperken tot alleen het fysieke aspect, het is er een onderdeel van. Zo willen Register en Henley (1992) met hun onderzoek naar de fenomenologie van intimiteit helpen om stereotiepe misconcepties als dat intimiteit beperkt wordt tot seksuele relaties of relaties die al een hele tijd bestaan, te verdrijven. En Olson en Schaefer (1981) geven een duiding van verschillende typen van intimiteit, anders dan intimiteit gelijk te stellen aan alléén maar 'sexual sharing'.

3.3 De vijf dimensies van intimiteit (door Olson & Schaefer 1981)

Ondanks de variëteit aan definities van intimiteit is er zoals ook Olson en Schaefer (1981) al aangaven geen duidelijke conceptualisatie gemaakt van het begrip. Intimiteit is eigenlijk slechts een deel van ontelbaar veel processen. Olson (1975) heeft een conceptuele definitie van intimiteit gemaakt die volgens Schaefer alle benaderingen die tot dan toe (jaren zeventig) geschreven zijn lijkt te integreren (Olson & Schaefer, 1981). Deze definitie is naar mijn mening één van de meest uitgebreide definities die er in de literatuur verschenen is. Hij zegt dat intimiteit zich namelijk ook op verschillende niveaus kan manifesteren.

Gebaseerd op het werk van Dahms (1970) en Clinebell & Clinebell (1972) onderscheidt hij vijf types van intimiteit. Olson focust op de aspecten in het proces van intimiteit door onderscheid te maken tussen een intieme ervaring en een intieme relatie. Een intieme ervaring is een gevoel van nabijheid of iets delen met een ander in één of meer van de vijf gebieden. Het is mogelijk om intieme ervaringen te hebben met verschillende personen zonder een intieme relatie te hebben of

te ontwikkelen. Een intieme relatie is er meestal één waarin een individu intieme ervaringen deelt op verschillende gebieden en er is op dat moment de verwachting dat de ervaring en relatie een bepaalde tijd voort zal duren. Olson (1975) beschrijft intimiteit oorspronkelijk in zeven dimensies maar bracht dit samen met Schaefer (1981) terug tot vijf dimensies. De reden dat zij twee dimensies schrapten is omdat deze conceptueel en empirisch nog onduidelijk waren. Olson en Schaefer (1981) definiëren intimiteit als voorkomend in verschillende vormen en beschrijven de vijf dimensies van intimiteit als volgt:

1. *Emotionele intimiteit:* hierbij gaat het om het ervaren van nabije gevoelens. Emotionele intimiteit brengt open en wederzijdse communicatie met zich mee, je begrepen voelen door 'een partner' (dit hoeft dus niet een relatie te zijn) en het hebben van een gevoel van saamhorigheid en wederkerige interesse en steun.
2. *Sociale intimiteit:* de ervaring van het hebben van gemeenschappelijke vrienden en overeenkomsten in sociale netwerken plus het delen van dezelfde interesses.
3. *Intellectuele intimiteit:* in deze categorie draait het om de ervaring van het delen van bepaalde ideeën, bijvoorbeeld bepaalde overtuigingen over belangrijke zaken en/of het respecteren van de ideeën van de ander.
4. *Seksuele intimiteit:* het ervaren of delen van algemene affectie en/of seksuele activiteit. Het kan hier zowel gaan over het hebben van seksuele gemeenschap of andere seksuele expressies of uitdrukkingen.
5. *Recreatieve intimiteit:* ervaringen delen van interesses in hobby's, bijvoorbeeld het samen deelnemen aan recreatieve activiteiten.

Deze definitie kan gezien worden als het ervaren van het 'delen' in verschillende gebieden. Intimiteit is volgens Olson en Schaefer (1981) een proces dat plaatsvindt gedurende een bepaalde tijd en het is iets dat nooit voltooid of helemaal volbracht is. Zij beschrijven intimiteit als een proces en een ervaring dat een resultante is van de openbaring van intieme onderwerpen en het delen van intieme ervaringen. Terwijl intieme ervaringen 'ongrijpbare' en onvoorspelbare fenomenen zijn die zich spontaan voordoen, kan een intieme relatie tijd, werk en moeite kosten om deze te behouden. Individuen verlangen volgens Olson en Schaefer naar verschillende niveaus van elk type intimiteit.

Conclusie

Intimiteit wordt geregeld beschreven als een multi-dimensionaal begrip omdat er een grote variëteit bestaat aan definities. Wel zijn er vier thema's op te merken die continu terugkomen in het onderzoek naar intimiteit. Zo is 'self-disclosure', het toevertrouwen van diepe persoonlijke informatie aan een ander (Timmerman, 1992), een onderzoeksgebied dat het meest gerelateerd is aan intimiteit en er zelfs soms mee verward wordt (Olsen & Schaefer, 1981). Het tweede thema, emotionele expressie, heeft een zekere overlap met 'self-disclosure' en beiden worden volgens Montgomory (1984, zoals

geciteerd in Monsour, 1992) ook wel geschaard onder de bredere noemer openheid. Ook het thema vertrouwen komt geregeld terug en wordt door Hatfield (1984) gezien als basis voor alle intieme relaties. Ten slotte komt het fysieke aspect ook vaak aan bod als het gaat over intimiteit. Volgens Monsour (1992) is de rol van fysiek contact en seksuele activiteit een karakteristieke eigenschap van intimiteit.

Van alle definities van intimiteit heb ik gekozen om de conceptualisatie van intimiteit door Olson en Schaefer (1981) toe te passen op MSN omdat zij intimiteit naar mijn mening het meest uitgebreid hebben gedefinieerd doordat zij onderscheiden naar vijf dimensies. Intimiteit kan volgens hen op verschillende niveaus plaatsvinden in de dimensies van emotionele, sociale, intellectuele, seksuele en recreatieve intimiteit.

4 Intimiteit op MSN

Introductie

Olson en Schaefer (1981) onderscheiden, zoals te lezen is in hoofdstuk drie, vijf dimensies van intimiteit. Deze dimensies benoemen zij als emotionele, sociale, intellectuele, seksuele en recreatieve intimiteit. In de observatieanalyse heb ik een onderscheid gemaakt naar de clusters contactpersonen, kwantiteit, tijdstip en continuïteit van de gesprekken en de inhoudelijke clusters. Bij het gebruik van de vijf dimensies van Olson en Schaefer (1981) heb ik gemerkt dat, op het cluster 'contactpersonen' na, de clusters: kwantiteit, tijdstip en continuïteit van de gesprekken zich niet concreet laten categoriseren. Dat is de reden dat ik in dit hoofdstuk de theorie bespreek en toepas op de inhoudelijke clusters, plus het cluster contactpersonen. Per cluster geef ik aan welke van de vijf dimensies erin te herkennen zijn. In bijlage zeven is een schematisch overzicht te vinden van de beschreven dimensies per cluster. Het blijkt dat de dimensie van intellectuele intimiteit niet te herkennen is en wordt daarom niet besproken. Wat nog vermeld moet worden is dat Olson (1981) bij intimiteit spreekt over het verschil tussen intieme relaties en intieme ervaringen, zoals te lezen is in hoofdstuk drie. Bij de toepassing van hun theorie op de MSN gesprekken blijkt dat er voornamelijk sprake is van intieme ervaringen.

4.1 Contactpersonen

In het cluster contactpersonen vervult de sociale dimensie van intimiteit een belangrijke rol. Sociale intimiteit, de tweede dimensie van Olson en Schaefer (1981), omschrijven zij als het hebben van gemeenschappelijke vrienden en overeenkomsten in het sociale netwerk plus het delen van dezelfde interesses. Deze dimensie is onder andere terug te zien in het volgende. Uit de analyse blijkt dat kinderen in MSN gesprekken anderen vragen naar e-mailadressen van kinderen die zij ook kennen. Zij willen zoveel mogelijk contactpersonen in hun lijst hebben zodat er altijd wel iemand online is, blijkt ook uit de interviews. In dit aspect van het 'verzamelen' van andere contactpersonen is duidelijk het sociale aspect van intimiteit te herkennen omdat er hier sprake is van het hebben van gemeenschappelijke vrienden. Men creëert een eigen sociaal netwerk door het toevoegen van contactpersonen.

Deze sociale intimiteit is ook in een ander aspect binnen contactpersonen terug te zien. De kinderen geven in de interviews aan dat hun contactpersonen niet alleen bestaan uit klasgenoten maar ook uit vrienden van de sportvereniging of uit de buurt. Bij dit aspect is er sprake van een overeenkomst in hun sociale netwerk omdat een hele groep vrienden bijvoorbeeld allemaal lid is van dezelfde sportvereniging. Het gegeven dat iedereen bij bijvoorbeeld dezelfde sportvereniging zit geeft een gevoel van verbondenheid omdat men iets gemeenschappelijks deelt. Dat geldt ook voor de vrienden uit de buurt, die allemaal uit dezelfde omgeving komen, dat is iets dat zij

gemeenschappelijk hebben. Doordat de kinderen in deze gevallen een gemeenschappelijke factor delen wijst dit op de dimensie van sociale intimiteit.

Daarbij is sociale intimiteit ook terug te zien in het beginsel van MSN. Het beginsel van MSN is namelijk dat je een eigen sociale netwerk creëert door vrienden of 'vrienden van vrienden' toe te voegen door een e-mailadres. Dit zorgt voor een overeenkomst in het sociale netwerk en deze overeenkomst houdt in dat iedereen het programma MSN heeft. MSN geeft de mogelijkheid om sociale intimiteit te creëren of te ontwikkelen omdat het een netwerk biedt dat gebruikt kan worden om anderen op te zoeken en gemeenschappelijke delers te vinden. MSN kan in die zin gezien worden als een *middel* om sociale intimiteit te kunnen realiseren. Daardoor is sociale intimiteit een substantieel onderdeel van MSN.

4.2 Gespreksinhoud

Binnen dit cluster bespreek ik, per gespreksthema, welke dimensies van intimiteit te herkennen zijn.

4.2.1 Sinterklaas

Zoals uit de observatieanalyse blijkt is het thema Sinterklaas een thema dat veelvuldig terugkeert in de MSN gesprekken. Binnen dit thema is de dimensie van recreatieve intimiteit te herkennen. In deze dimensie gaat het om de ervaring van het delen van interesses voor hobby's en om het samen deelnemen aan recreatieve activiteiten (Olson & Schaefer, 1981). Dit is ook terug te zien in het thema Sinterklaas omdat dat een activiteit is die bijna iedereen viert en waar men aan deelneemt, zowel gezamenlijk: met surprises in de klas op school, als individueel: thuis met de familie. Op MSN delen de kinderen hun gedachten en gevoelens bij de activiteit Sinterklaas en evalueren de gebeurtenis achteraf. Een voorbeeld hiervan is te zien in het volgende fragment:

	Vertaling:
wat heb je allemaal gekregen van sinterklaas	
ow veel:P	ow veel (emoticon die tong uitsteekt)
ik leptop en mijn zusje wii	**ik een laptop en mijn zusje een wii**
ow vet	
ja maar ik ga op de wii oke?	

De dimensie van recreatieve intimiteit is dus te herkennen aan de gezamenlijke interesse in de activiteit Sinterklaas die wordt besproken en gedeeld in de gesprekken. Wat van belang is om hier te noemen is dat niet alle aspecten van de dimensies ook daadwerkelijk plaats kúnnen vinden op MSN. Door middel van MSN is wel te zien dat iets plaatsvindt of heeft plaatsgevonden. Een kenmerk van de dimensie van recreatieve intimiteit is onder andere het gezamenlijk deelnemen aan

een activiteit. Uit de MSN gesprekken heb ik kunnen opmaken dat bijna iedereen gezamenlijk heeft deelgenomen aan Sinterklaas met surprises in de klas. Deze gezamenlijke deelname is een kenmerk voor recreatieve intimiteit maar deze deelname heeft niet plaatsgevonden op MSN. Doordat hier op MSN over wordt gepraat kan ik dit toch categoriseren bij de dimensie van recreatieve intimiteit.

4.2.2 Online spel Banditi

Naast het gespreksthema Sinterklaas is er ook een ander thema waar veel over werd gesproken en gezien kan worden als recreatieve intimiteit. Het online maffia spel Banditi wordt veel besproken en kinderen vragen elkaar wie dit spel allemaal speelt. Hier is sprake van recreatieve intimiteit omdat hier de interesse voor een hobby, namelijk het spel Banditi, wordt besproken en gedeeld. Verschillende kinderen spelen dit spel en kunnen dus hun ervaringen uitwisselen in hun gesprekken op MSN. In de interviews werd door leerling zes (j) gezegd dat hij MSN vaak gebruikt om met vrienden over computergames te praten, waarmee hij als het ware zelf de recreatieve intimiteit van zijn MSN gesprekken benoemd.

4.2.3 Verhaal over een ongeluk

Binnen dit thema zijn twee dimensies van intimiteit te onderscheiden, namelijk emotionele en sociale intimiteit. Bij emotionele intimiteit gaat het over het ervaren van nabije gevoelens. Emotionele intimiteit brengt open en wederzijdse communicatie met zich mee, je begrepen voelen door 'een partner' (dit hoeft dus niet een relatie te zijn) en het hebben van een gevoel van saamhorigheid en wederkerige interesse en steun (Olson & Schaefer, 1981). Doordat het verhaal van het verongelukte jongetje, blijkend uit de MSN gesprekken en de interviews, flinke indruk heeft gemaakt op de kinderen wordt hierover gepraat in de MSN gesprekken. De emotionele intimiteit is terug te zien in de manier waarop de kinderen over dit thema spreken met elkaar. Zij praten met elkaar over gevoelens die zij hebben bij het verhaal en die gevoelens delen zij vervolgens met elkaar. Bij emotionele intimiteit gaat het om het ervaren van nabije gevoelens. In de volgende fragmenten zijn voorbeelden te zien waarin nabije gevoelens worden gedeeld omdat er wordt gepraat over wat het gevoel van de kinderen is bij het verongelukte jongetje:

	Vertaling:
ja is zielig voor die familie jha ken hem van een hele goede vriendin	ja, ken hem van een hele goede vriendin
En: hij kwam op school en hij moest hijlen kei zielig	

Naast de emotionele intimiteit is er ook sociale intimiteit in dit verhaal op te merken. Dit sociale aspect begint bij het gegeven dat de kinderen op MSN op zoek gaan naar andere kinderen die het

jongetje ook kenden. Ze vragen aan elkaar wie het desbetreffende jongetje allemaal kenden. Dit is bijvoorbeeld te zien in het volgende fragment:

		Vertaling:
	kende jij 'naam' ookal..?	
	beetje	
	germ	**ach wat zielig**
En:		
	'naam' er zit een jongen bij mijj in de klas en die ene 'naam' zat bij hem in het voetbal team	

Hier is te zien dat de kinderen eigenlijk op zoek zijn naar overeenkomsten in hun sociale netwerk. Het praten met iemand die het verongelukte jongetje ook kende schept een gevoel van verbondenheid tussen beide gesprekspartners omdat beiden dan weten hoe het is om dat van dichtbij mee te maken. Doordat beide gesprekspartners het jongetje kenden zorgt dat voor de overeenkomst in het sociale netwerk en in dat opzicht kan het gezien worden als sociale intimiteit. Bij het 'op zoek zijn naar overeenkomsten' is er naar mijn mening nog geen sprake van sociale intimiteit. Pas als de overeenkomst gerealiseerd wordt, dus op het moment dat de persoon iemand vindt die het jongetje ook kende, kan er gesproken worden van sociale intimiteit.

4.2.4 Afspreken via MSN

Uit de observatieanalyse blijkt dat MSN vaak wordt gebruikt om af te spreken.
Dit gegeven lijkt vooral een vorm van recreatieve intimiteit maar heeft ook een sociaal aspect van intimiteit in zich. In de MSN gesprekken wordt gevraagd of de ander 'buiten komt spelen' of 'komt wii'en', dit gaat over het samen willen deelnemen aan een activiteit waardoor het gezien kan worden als recreatieve intimiteit. Ook wordt er in dit geval de interesse om samen te gaan spelen gedeeld. Hoewel het voornamelijk recreatieve intimiteit betreft is er dus ook een sociaal aspect te onderkennen. Kinderen zoeken op MSN namelijk vrienden op die het leuk vinden om af te spreken of lekker buiten te spelen. Ik zou het op zoek gaan naar de overeenkomst of de gemeenschappelijke deler, namelijk het allebei willen spelen, benoemen als een uiting van sociale intimiteit. Ik spreek hier van een uiting van sociale intimiteit omdat de overeenkomst nog niet gerealiseerd is maar het vinden van de overeenkomst wel het doel van het zoeken is.

4.2.5 Liefde

Het thema liefde komt bij slechts één leerling duidelijk naar voren. Specifiek in de gesprekken van deze leerling is dan ook de dimensie van seksuele intimiteit te herkennen. In deze dimensie gaat het volgens Olson en Schaefer (1981) over het ervaren of delen van algemene affectie en/of seksuele activiteit. Anders dan de andere vijf leerlingen heeft deze leerling het in veel van zijn MSN gesprekken expliciet over zaken als verkering, meisjes en zoenen. Het thema liefde neemt in zijn

gesprekken een grote plaats in. In het volgende fragment is één van de seksuele uitdrukkingen te zien van wat een meisje tegen hem zegt in een MSN gesprek:

"Ik heb vanacht over je gedroomd:$:$:$
Gewoon in een keer kwam je erin voor,
je gaf me een knuffel en zoende me,
en toen ging ik weg ofzo, en toen sprong
ik voor de trein(had je zien aankomen ofzo)"

De code :S die in het fragment voorkomt staat voor een blozende emoticon. Naast dit fragment is ook in de volgende vraag, 'ben je met hem aan het tongen' een seksuele expressie te herkennen. Deze voorbeelden kunnen gezien worden als uitdrukkingen van seksuele expressie omdat het gaat over het fysieke aspect van intimiteit, zoals zoenen en knuffelen. In zinnen als: 'wat voel je echt voor mij?', 'was jij op mij dan?' en 'hoe is het in de liefde' kunnen, omdat er naar elkaars gevoelens wordt gevraagd, gezien worden als een vorm van affectie, hetgeen duidt op seksuele intimiteit.

In meerdere MSN gesprekken van deze leerling wordt door beide gesprekspartners naar elkaars gevoelens gevraagd. Deze uitdrukkingen zouden daarom ook gezien kunnen worden als emotionele intimiteit omdat in deze gesprekken 'nabije' gevoelens worden gedeeld. Door het bespreken van elkaars nabije gevoelens is er in deze gesprekken sprake van open en wederzijdse communicatie tussen beide gesprekspartners.

Volgens Olson en Schaefer (1981) kan onder de dimensie van seksuele intimiteit ook het hebben van seksuele activiteit vallen (waaronder zoenen, knuffelen en het hebben van gemeenschap). Maar op MSN kan nu eenmaal geen fysiek contact plaatsvinden en is dit kenmerk er in die zin niet te vinden. De reden dat ik de dimensie van seksuele intimiteit wel bespreek is omdat deze naast fysiek contact, ook gaat over seksuele uitdrukkingen en/of het delen van affectie. Deze twee laatste aspecten zijn namelijk wel te herkennen in de MSN gesprekken zoals ik in het begin van deze paragraaf noemde.

4.3 Schermnaam

De dimensie van emotionele intimiteit speelt een belangrijke rol bij het gebruik van de schermnamen. Dat is te zien aan een aantal aspecten. De volgende voorbeelden van schermnamen laten emotionele intimiteit zien:

'love you naam'
'naam ik wil je nooit meer kwijt'

Deze teksten gebruikten een aantal meisjes als schermnamen en blijkend uit de interviews, gaan die teksten over hun beste vriendinnen. Met deze schermnamen worden nabije gevoelens geuit over hun vriendin(nen) en dit kan ook gedeeld worden met die vriendin(nen) omdat zij deze

schermnaam kunnen zien. In die zin kan dit gezien worden als een uiting van emotionele intimiteit. Ik spreek hier van een uiting omdat Olson en Schaefer (1981) emotionele intimiteit onder andere bespreken als het 'ervaren' van nabije gevoelens. Als we het hebben over emotionele intimiteit op MSN kan dat volgens mij gezien worden als tweeledig. Enerzijds het 'uiten' van nabije gevoelens en anderzijds het 'ervaren' van nabije gevoelens. Op MSN is het voor mij niet mogelijk om te constateren of er nabije gevoelens worden 'ervaren' tenzij dit expliciet wordt gezegd of besproken op MSN. Pas bij het ervaren van deze gevoelens is er sprake van emotionele intimiteit. Vandaar dat ik het noemen van nabije gevoelens over vriendinnen in de schermnaam bestempel als een 'uiting' van emotionele intimiteit.

Naast het noemen van gevoelens over vriendschap worden er in de schermnamen ook verschillende keren namen van vriendinnen genoemd. Dit is te zien in de volgende voorbeelden:

	Vertaling:
'ik en naam beste matjes 4ever'	'ik en naam beste vrienden forever'
'(K)naam(L)beste matjes met naam, naam en naam (F)'	'(emoticon van een kusje) naam (emoticon van een hartje) beste vrienden met naam, naam en naam (emoticon van een bloem)

Zij laten door middel van deze uitdrukkingen aan hun vriendinnen zien welk type 'relatie' ze met elkaar hebben, namelijk dat het beste vriendinnen zijn. In deze schermnamen wordt de vriendschap benoemd. Hiermee wordt een gevoel van saamhorigheid geuit, er wordt met het woord 'matjes' namelijk beschreven: wij horen bij elkaar. Olson en Schaefer (1981) beschrijven in de dimensie van emotionele intimiteit onder andere het 'hebben' van een gevoel van saamhorigheid. Omdat ik ook hierbij niet kan constateren of beiden dat gevoel van 'wij horen bij elkaar' ervaren beschrijf ik dit aspect van het noemen van namen van vriendinnen als een 'uiting' van saamhorigheid en dus ook een 'uiting' van emotionele intimiteit.

Naast teksten in de schermnaam worden ook emoticons als hartjes en kusjes bij twee van de meisjes gebruikt. Een voorbeeld hiervan is:

'(K)naam(L) wil jullie nooit meer kwijt'

De codes in dit voorbeeld staan voor de emoticon van een hartje en een kusje. Met het gebruik van een emoticon van een hartje en een kusje bij de naam van een vriendin kan dat een nabij gevoel van die persoon ten opzichte van de ander uitdrukken. In die zin kan dit gezien worden als een uiting van emotionele intimiteit. Daarnaast gaf één van de meisjes (leerling twee) aan dat wanneer zij een vriendje heeft, de emoticon van het hartje ook vaak wordt gebruikt in de schermnaam tussen twee namen. Het hartje geeft aan dat zij 'verkering' hebben en daardoor kan het gezien worden als een teken van affectie. Volgens Olson en Schaefer (1981) valt het delen van affectie onder de dimensie

van seksuele intimiteit. Vandaar dat men dit zou kunnen zien als seksuele intimiteit omdat het hartje verwijst naar het gegeven dat de twee personen verliefd zijn op elkaar en verkering hebben.

Naast de uitingen van emotionele intimiteit in schermnamen is er ook een aspect van recreatieve intimiteit te herkennen. Het gespreksthema Sinterklaas is namelijk geregeld terug te zien in de schermnamen van een aantal meisjes. Bijvoorbeeld in schermnamen als:

"b(F)oem I (L) p(G)kjesavond (pi) = (Y) : [= (N)"
"(K)naam(L) wil jullie nooit meer kwijt morgen pakjesavond"

Dat een aantal van de respondenten in hun schermnamen Sinterklaas noemen verwijst naar mijn mening naar recreatieve intimiteit omdat het een activiteit is waar zij op dat moment naar uitkijken en dat ook bekend willen maken via de tekst in hun schermnaam. Doordat de schermnaam door iedereen in de contactpersonenlijst te zien is, wordt de interesse voor een activiteit gedeeld en verwijst dat naar recreatieve intimiteit.

4.4 Online komen en offline gaan

4.4.1 Begroeten

Tijdens het begroeten op MSN blijkt uit de analyse dat er veel gebruik wordt gemaakt van bijnamen voor elkaar. Hier zijn deels emotionele uitingen van intimiteit in te herkennen. Er worden bijvoorbeeld bijnamen voor elkaar gebruikt zoals: 'sgatje' (of schatje), 'lieverd', 'kerol', 'dude', 'maat' of 'mattie'. In de bijnamen 'maat' en 'mattie' wordt een gevoel van saamhorigheid geuit omdat met die bijnamen eigenlijk wordt bedoeld 'wij horen bij elkaar'. Het gebruik van deze bijnamen kan daarom gezien worden als een uiting van emotionele intimiteit. Maar bijnamen als 'sgatje' en 'lieverd' hebben nog een extra dimensie omdat daarmee ook een gevoel wordt meegegeven, het is namelijk een soort 'koosnaampje'. Door het uiten van deze nabije gevoelens kunnen deze bijnamen ook als uitingen van emotionele intimiteit gezien worden.

Naast de bijnamen als 'mattie, maat, sgatje of lieverd' worden er nog meer genoemd. Deze andere bijnamen (bijvoorbeeld 'kerol' en 'dude') en afgekorte namen laten zich naar mijn mening niet goed categoriseren in één van de vijf dimensies van Olson en Schaefer (1981), op dit punt kom ik in hoofdstuk 5 terug.

4.4.2 Afscheid nemen

Niet alleen bij het begroeten maar ook bij het afscheid nemen of offline gaan op MSN is bij vooral de meisjes de emotionele intimiteit terug te zien. Het afscheid nemen op MSN blijkt uit de analyse meestal met weinig woorden gepaard te gaan. In die zin is er geen dimensie van intimiteit in te herkennen. Maar enkele keren gebeurt het bij de meisjes uitgebreider met afsluitende woorden als 'hvj' (hou van je), 'schat' en emoticons als kusjes en hartjes. Uit de interviews blijkt dat zij dit doen om te laten zien dat beide gesprekspartners goede vriendinnen zijn. Hier zijn emotionele uitingen

te zien omdat zij met het versturen van 'hou van je', 'schat' en hartjes en kusjes nabije gevoelens uiten. Ik spreek ook hier weer van uitingen omdat het moeilijk te constateren is of deze nabije gevoelens ook daadwerkelijk gedeeld en ervaren worden.

4.5 Taalgebruik

Uit de analyse van de MSN gesprekken blijkt dat er veelvuldig gebruik wordt gemaakt van afkortingen. Alle respondenten begrijpen de afkortingen van elkaar dus dit zou als een kenmerk gezien kunnen worden van deze specifieke groep op MSN. Het duidt op een overeenkomst in dit sociale netwerk, namelijk dat iedereen de afkortingen gebruikt en begrijpt en kan in die zin als sociale intimiteit worden gezien. De afkortingen worden veelvuldig gebruikt in de MSN gesprekken maar laten zich naar mijn mening niet concreet genoeg categoriseren in één van de vijf dimensies van intimiteit. In hoofdstuk 5 kom ik hierop terug.

4.6 Emoticons

Uit de analyse blijkt dat de kinderen emoticons gebruiken om beter uit te kunnen leggen wat ze bedoelen. Bij het inzetten van een emoticon wordt een bepaalde emotie geuit, bijvoorbeeld het lachende gezichtje als je blij bent, het boze gezichtje als je kwaad bent en het gezichtje dat zijn tong uitsteekt als je bijvoorbeeld een grap maakt. Het gebruik van emoticons als hartjes en kusjes, die voornamelijk door de meisjes worden verstuurd naar goede vriendinnen, kunnen gezien worden als een uiting van emotionele intimiteit. Omdat met die emoticons nabije gevoelens worden uitgedrukt en geuit tussen vriendinnen. Zoals in het interview wordt toegelicht door een leerling (m): "ja je houdt eigenlijk gewoon van ze".

Het blijkt dat er op MSN door vriendinnen veel kusjes over en weer worden verstuurd, en als dit in het echt zou plaatsvinden zou het gezien kunnen worden als seksuele intimiteit. Dan zou het namelijk gaan om het fysiek geven van een kus. Maar aangezien het hier gaat om emoticons vervult het de functie van emotionele intimiteit omdat de meisjes aangaven deze kusjes te versturen naar vriendinnen om te laten zien dat het goede vriendinnen zijn.

Naast de hartjes en kusjes die worden verstuurd blijkt dat de emoticons met de code :P (die tong uitsteekt) en :D (lachend) het meest worden gebruikt. Maar deze emoticons zijn niet in te delen bij één of meerdere van de vijf dimensies omdat ze een emotie uitdrukken die niet verwijst naar nabije gevoelens, of intieme gevoelens.

De emoticons op MSN kunnen naast emotionele intimiteit ook een vorm van sociale intimiteit zijn. Ik heb het dan over het verzamelen en delen van de standaard en 'bewegende' emoticons. De kinderen kijken bij anderen welke emoticons zij hebben om die vervolgens zelf te kunnen toevoegen en te gebruiken. Dat de meeste kinderen veel emoticons willen verzamelen zou gezien kunnen worden als een overeenkomst in het sociale netwerk en het delen van een bepaalde interesse. In die zin zou het delen ervan gezien kunnen worden als sociale intimiteit. Het delen van gezamenlijke interesses is dan te zien in het 'sparen' van emoticons.

Conclusie

Samenvattend kan vermeldt worden dat er drie dimensies duidelijk op de voorgrond treden namelijk de dimensie van emotionele, sociale en recreatieve intimiteit. Waarbij emotionele intimiteit voornamelijk terug te zien is in de onderlinge communicatie tussen 'beste' vriendinnen. Bij het beschrijven van de dimensie van emotionele intimiteit heb ik vaak gesproken van emotionele uitingen. Omdat op MSN niet te zien is of nabije gevoelens of gevoelens van saamhorigheid ook echt ervaren worden tenzij dit expliciet wordt uitgesproken. Is dit niet het geval dan kan ik alleen constateren dat deze nabije gevoelens en/of gevoelens van saamhorigheid worden geuit. Sociale intimiteit komt sterk naar voren in de rol van contactpersonen en in het beginsel van MSN. De recreatieve intimiteit is vooral te zien in de gespreksthema's van de MSN gesprekken. Er wordt in de gesprekken dus het meest gesproken over recreatieve activiteiten of interesses.

De dimensie van seksuele intimiteit komt slechts naar voren bij één leerling. Bij deze respondent zijn seksuele uitdrukkingen en tekenen van affectie te herkennen in gesprekken die gaan over het thema 'liefde'. Een verklaring voor het kleine aandeel dat deze dimensie heeft in de analyse zou kunnen liggen in het gegeven dat intimiteit juist op latere leeftijd een andere vorm kan aannemen. Omdat juist in de puberteit de dimensie van seksuele intimiteit een sprong neemt en nadrukkelijk naar voren treedt.

Wat ik heb gemerkt bij het toepassen van de theorie is dat niet alle aspecten die Olson en Schaefer (1981) beschrijven in hun dimensies kunnen plaatsvinden op MSN. Te denken valt hierbij aan het gezamenlijk deelnemen aan een activiteit, wat valt binnen de dimensie van recreatieve intimiteit of het ontbreken van fysiek contact op MSN, wat valt onder de dimensie van seksuele intimiteit. Ook niet alle aspecten van emotionele intimiteit vinden plaats op MSN in die zin als het gaat om het ervaren van nabije gevoelens en/of gevoelens van saamhorigheid. Dat is iets dat moeilijk is te constateren op MSN tenzij er expliciet over wordt gesproken.

5 De vijf dimensies nader bekeken

Introductie

In dit hoofdstuk werp ik een kritische blik op de gebruikte theorie van Olson en Schaefer (1981). Hoewel zij behoren tot de weinigen die hebben geprobeerd een conceptualisatie te geven van het begrip intimiteit, zijn naar mijn mening niet alle aspecten van MSN concreet genoeg in te delen in hun vijf dimensies van intimiteit. Ik haal in dit hoofdstuk de theorie van Knapp (1984) aan die negen patronen van communicatiegedrag tussen vertrouwelingen onderscheidt. Ik laat zien op welke manier deze theorie een aanvulling zou kunnen zijn op de vijf dimensies die Olson en Schaefer beschrijven. Ik kijk in dit hoofdstuk, nadat ik de theorie van Knapp heb besproken, hoe de toepassing van de theorie van Olson en Schaefer op MSN zich verhoudt tot de vier veel voorkomende thema's in de literatuur. In hoofdstuk drie heb ik deze vier thema's die geregeld terugkomen in onderzoek naar intimiteit, beschreven als: 'self-disclosure', emotionele expressie, vertrouwen en fysiek contact.

5.1 Een kritische blik op de vijf dimensies van intimiteit

Het cluster gespreksinhoud, waaronder de onderwerpen van de MSN gesprekken vallen, laat zich naar mijn mening goed indelen in de vijf dimensies van Olson en Schaefer (1981). Alle andere inhoudelijke clusters zoals de schermnaam, het begroeten en afscheid nemen op MSN, het taalgebruik en de emoticons gaan over bepaalde kenmerken van de tekst en deze laten zich minder concreet indelen naar de vijf dimensies. In deze clusters ligt de focus meer op de communicatie an sich (dus bepaalde zinnen, woorden, kenmerken) in plaats van op het geheel (dus in termen van waarover wordt gesproken). Op dat 'communicatieniveau' zijn de vijf dimensies van intimiteit, zoals beschreven door Olson en Schaefer (1981), naar mijn mening niet gedefinieerd.

Er zijn clusters die zich, zoals hiervoor aangegeven, niet goed laten indelen in de dimensies van Olson en Schaefer (1981). Bijvoorbeeld het cluster 'taalgebruik' dat een belangrijke plaats in de observatieanalyse inneemt. Binnen het taalgebruik noem ik drie aspecten die naar voren komen, het (bewust of onbewust) verkeerd schrijven van woorden, het gebruik van afkortingen en het weinig tot geen gebruik van leestekens. Naar mijn mening duiden deze drie aspecten op een soort 'eigen' taaltje dat slechts door een bepaalde groep begrepen wordt, namelijk door degenen die op MSN chatten. Onder dat 'eigen' taaltje vallen afkortingen als 'wjnmk' (wil je nooit meer kwijt) en 'hvj' (hou van je) maar ook minder intieme varianten als 'gwn' (gewoon), 'nwtll' (nog wat te lullen), 'lol' (laughing out loud) en 'wrrm' (waarom). Omdat dit 'eigen' taaltje maar door een bepaalde groep begrepen wordt, heb ik dit gecategoriseerd als sociale intimiteit want dit 'eigen' taaltje is een overeenkomst in het sociale netwerk. Maar naast de dimensie van sociale intimiteit zou dit kenmerk volgens mij concreter benoemd kunnen worden, hier kom ik in paragraaf 5.2 op terug.

Een ander cluster dat ik moeilijk vind te categoriseren is het begroeten met bijnamen. Een deel van de bijnamen ('maat, mattie, schat en lieverd') heb ik beschreven als uitingen van emotionele intimiteit. Maar bijnamen als 'kerol', of 'dude' en het gebruik van afgekorte namen zijn moeilijk te plaatsen in één van de dimensies. Als je iemand begroet met een bijnaam wil dat meestal zeggen dat je die persoon al 'langer' kent. Het is namelijk een informele manier van begroeten. Eigenlijk is het een teken dat je met de andere persoon een bepaalde 'geschiedenis' hebt. Die aspecten zijn naar mijn mening aanleiding om het begroeten met allerlei bijnamen, te zien als een vorm van intimiteit. Ook op dit aspect kom ik in paragraaf 5.2 terug.

5.2 Communicatieve intimiteit: de 'taal van intimiteit'

De onderdelen taalgebruik en het begroeten met bijnamen, laten zich, zoals gezegd, niet concreet genoeg plaatsen in de vijf dimensies van Olson en Schaefer (1981). Een andere invalshoek om intimiteit te beschrijven is te kijken op welke manier er door 'vertrouwelingen' (of mensen die intiem zijn met elkaar) gecommuniceerd wordt. Knapp beschrijft in het boek *Interpersonal communication and human relationships* (1984) de 'taal van intimiteit'. Hij heeft gekeken naar de specifieke patronen van communicatie- en taalgedrag die gebruikt worden door 'vertrouwelingen'. Er zijn verschillende manieren om open te zijn naar anderen. Knapp (1984) verschaft ons een aantal communicatiepatronen waarin de aspecten als taalgebruik en het begroeten met bijnamen concreet in te vangen zijn. Hij onderscheidt negen patronen van communicatiegedrag tussen 'vertrouwelingen'. De volgende soorten van intieme communicatie benoemt hij:

- Berichten met een hoge mate van openbaarheid over jezelf ('self-disclosure')
- Berichten over een constructief conflict, dus waar je wat aan hebt.
- Absolute termen om de relatie mee te beschrijven zoals: ' ik zal je nooit verlaten' en 'ik zal altijd van je houden'.
- Overtuigende berichten die steeds in dezelfde vorm worden herhaald. Bijvoorbeeld wat je vaak in een relatie ziet dat beide partners 'ik hou van je' tegen elkaar zeggen.
- Meer aandacht/vertrouwen op toekomst georiënteerde berichten, bijvoorbeeld 'ik zou elke dag wel met je willen afspreken'.
- Intieme manier om iemand te begroeten, bijvoorbeeld door middel van een bijnaam.
- Non-verbale berichten geassocieerd met affectie
- Persoonlijk idioom, soort privé jargon tussen twee mensen. Er worden dingen gezegd die alleen door die twee personen begrepen worden. Verbale afkortingen reflecteren de gedeelde ervaringen, verwachtingen en assumpties van het 'paar'.

Het eerste aspect dat zich moeilijk laat plaatsen bij Olson en Schaefer (1981) is het taalgebruik. Het gebruik van afkortingen en verkeerd geschreven woorden kan in de omschrijving van Knapp (1984) gezien worden als de ontwikkeling van een persoonlijk idioom, dat volgens hem een van

de kenmerken van intieme communicatie is. Vertrouwelingen hebben volgens Knapp (1984) soms unieke taalpatronen, zij hebben door de bank genomen een grotere sociologische, psychologische en communicatieve geschiedenis in hun gesprekken dan 'niet vertrouwelingen'. Soms kunnen zij bijvoorbeeld een heleboel zeggen in slechts een paar woorden. Als een resultaat van de geschiedenis van de relatie, ontwikkelen vertrouwelingen vaak een specifiek jargon met persoonlijke symbolen en betekenissen, dat ook terug te zien is in de MSN gesprekken met afkortingen. Dit noemt Knapp (1984) de ontwikkeling van een persoonlijk idioom.

Van de negen patronen van communicatiegedrag past het gebruik van bijnamen bij het patroon 'intiem' begroeten. Knapp (1984) vindt dat de manier waarop we een persoon begroeten veel kan zeggen over de relatie die je met die persoon hebt. Je kunt personen op een formele manier of informele manier aanspreken. In deze MSN gesprekken gebeurt het begroeten duidelijk op een informele manier.

De patronen die Knapp (1984) onderscheidt zouden een aanvulling kunnen zijn op het werk van Olson en Schaefer (1981) omdat de beschrijving van Knapp (1984) zich richt op het niveau van communicatie en er bij MSN sprake is van communicatieve intimiteit. Als deze patronen (of gedeelten ervan) zouden worden geïntegreerd in de definitie van Olson en Schaefer (1981) zou deze nog meer toepasbaar kunnen zijn. Ook zou de definitie dan nog nuttiger zijn om intimiteit te kunnen meten, met name op het gebied van intimiteit op MSN. Wel zijn de categorieën van Knapp vrij globaal opgesteld, het zou in het framework van Olson en Schaefer specifieker beschreven dienen te worden. De patronen van Knapp zouden gekoppeld kunnen worden aan de dimensies van Olson en Schaefer. Hiermee bedoel ik dat er bijvoorbeeld na de beschrijving van elke dimensie van intimiteit, aan de hand van de categorieën van Knapp voorbeelden van intieme communicatie kunnen worden gegeven per dimensie. Op die manier wordt het duidelijker hoe de intieme communicatie zich binnen een dimensie manifesteert. Of er moet in de definitie een onderverdeling worden gemaakt in 'inhoudelijke' intimiteit, daarmee bedoel ik waar een bepaald gesprek over gaat en communicatieve intimiteit die is af te leiden uit bepaalde kenmerken van een tekst.

De theorie van zowel Olson en Schaefer (1981) als die van Knapp (1984) zijn niet specifiek gemaakt om naar MSN te kijken. Dat is te zien aan het gegeven dat niet alle clusters even concreet benoemd kunnen worden door de vijf dimensies. Het is zo dat zich op MSN een andere vorm van intimiteit voordoet, namelijk gemedieerde intimiteit. Dat wil zeggen intimiteit die plaatsvindt in de communicatie via een medium, in dit geval de computer. In deze netwerksamenleving zou het daarom van meerwaarde zijn als er een theorie zou komen over gemedieerde intimiteit.

5.3 Verhouding tot de vier veel voorkomende thema's

Uit het overzicht van de literatuur over intimiteit blijkt dat er een grote variëteit aan definities bestaat. Toch zijn er een aantal thema's op te merken die geregeld terugkeren bij het definiëren van intimiteit in de literatuur. Dit zijn de thema's: 'self-disclosure', emotionele expressie, vertrouwen en

fysiek contact (seksuele aspect). Maar op welke manier verhoudt de analyse van intimiteit op MSN zich tot deze bredere thema's?

Het eerste thema is het toevertrouwen van persoonlijke informatie aan een ander, oftewel 'self-disclosure' (Timmerman, 1991). Maar volgens Monsour (1992) worden self-disclosure en emotionele expressie (het tweede thema) vaak samen onder de bredere noemer 'openheid' genoemd. Los van de uitingen van één leerling over het thema 'liefde' wordt er over het algemeen weinig persoonlijke informatie gegeven in de MSN gesprekken. De persoonlijke informatie of gevoelens die naar voren komen zijn voornamelijk te zien in de onderlinge communicatie tussen goede vriendinnen. Het gegeven dat er door meisjes soms wordt begroet met 'lieverd' en 'schat', in het gesprek hartjes en kusjes worden verstuurd, afkortingen als 'hvj'(hou van je) en 'wjnmk' (wil je nooit meer kwijt) worden gebruikt en in de schermnamen teksten over vriendinnen worden gezet, is een indicatie van deze 'persoonlijke' communicatie tussen vriendinnen. De meisjes geven in dit opzicht meer 'bloot' qua persoonlijke informatie en hun gevoel dan de jongens. Deze aspecten zijn allen terug te zien in de dimensie van emotionele intimiteit die een grote plaats inneemt in de analyse. Op MSN ontstaat er voor meisjes een andere vorm van intimiteit dan voor jongens. Meisjes zijn vrij openhartig in gesprekken met vriendinnen en jongens geven aan MSN voornamelijk te gebruiken om af te spreken, computergames te bespreken of om MSN op de achtergrond aan te laten staan. In de dimensie van emotionele intimiteit is dus vooral bij de meisjes een mix te zien van self-disclosure en emotionele expressie, die voornamelijk neigt naar emotionele expressie. Dit, omdat het in deze dimensie vaker voorkomt dat er bepaalde nabije gevoelens worden gedeeld en ervaren, dan dat er persoonlijke informatie wordt verteld.

Wat betreft het thema vertrouwen is daar op het eerste gezicht weinig van terug te zien. Dat de dimensie van emotionele intimiteit naar voren komt kan de suggestie wekken dat er wel degelijk vertrouwen heerst tussen de contactpersonen. Anders zouden zij de gevoelens die in deze dimensie genoemd worden wellicht niet durven te vertellen. Er is dus wel vertrouwen waar te nemen binnen vriendschappen waaraan een uiting wordt gegeven op MSN en dan vooral in de onderlinge communicatie tussen vriendinnen. Een aspect dat ook met vertrouwen te maken heeft is dat de kinderen geen andere contactpersonen toevoegen op MSN zonder die te kennen. Ze voegen alleen kinderen toe die ze zelf kennen of een keer hebben gezien.

Een laatste thema dat in de literatuur vaak voorkomt, is het fysieke of seksuele aspect van intimiteit. Dit aspect is terug te zien in de dimensie van seksuele intimiteit, die maar weinig voorkomt in de analyse, omdat er slechts bij één leerling seksuele uitdrukkingen of tekenen van affectie te zien zijn. Zoals al eerder genoemd, is fysiek contact op MSN niet mogelijk. Maar op MSN is er wel de mogelijkheid om non-verbaal gedrag te uiten door middel van emoticons.

Conclusie

Samenvattend kan vermeld worden dat voornamelijk de clusters taalgebruik en het begroeten met bijnamen niet concreet kunnen worden ingedeeld in één van de vijf dimensies van intimiteit.

Volgens de negen patronen van communicatiegedrag van Knapp (1984) kan dat wat valt binnen het cluster taalgebruik gezien worden als de ontwikkeling van een persoonlijk jargon. Het begroeten door middel van bijnamen beschrijft Knapp als een 'intieme' manier van begroeten, doordat het informeel is en het gebruik van een bijnaam iets zegt over de relatie die je met die persoon hebt. Door een combinatie te maken van de theorie van Knapp, die patronen onderscheidt op het niveau van communicatie, en de vijf dimensies van Olson en Schaefer (1981) zou dit een veelzijdige theorie kunnen bieden om te toe te passen op MSN. De theorieën van Knapp en Olson en Schaefer zijn niet specifiek gemaakt om toe te passen op MSN. Als men in beschouwing neemt dat het internet steeds meer gebruikt wordt voor sociale interactie lijkt de tijd aangebroken voor het formuleren van een theorie over gemedieerde intimiteit.

Wat betreft de verhouding tussen de analyse van de toepassing van de vijf dimensies van intimiteit op MSN ten opzichte van de vier terugkomende thema's in de literatuur over intimiteit, is te zeggen dat de twee thema's self-disclosure en emotionele expressie terug te zien zijn in de onderlinge communicatie tussen 'beste' vriendinnen. Ook de MSN gesprekken over het thema 'liefde' zouden onder deze twee thema's kunnen vallen omdat er zowel in de onderlinge communicatie tussen vriendinnen als in de gesprekken over het thema liefde wordt gepraat over gevoelens en enkele keren persoonlijke informatie wordt gegeven. Wat betreft het derde thema vertrouwen, kan gezegd worden dat er waarschijnlijk vertrouwen heerst tussen de contactpersonen, omdat de gevoelens die besproken worden anders achterwege zouden blijven. Ten slotte is het fysieke aspect (zoals seksuele uitdrukkingen) slechts te zien bij één leerling die gesprekken voert over het thema liefde.

6 Conclusie

Introductie

"En hoesy bij jou in love?" is een vraag die bij één leerling die over 'liefde' praat naar voren komt in de MSN gesprekken die ik heb onderzocht. MSN is voor kinderen een communicatiemiddel dat bijna niet meer is weg te denken. In deze thesis ben ik ingegaan op mijn onderzoek waarin de vraag centraal stond: welke vorm van intimiteit ontstaat er binnen een inter-persoonlijke relatie op MSN onder kinderen van elf en twaalf jaar. Dat heb ik gedaan aan de hand van een observatieanalyse waarin ik alle MSN gesprekken heb geanalyseerd en onderverdeeld in clusters om samenhang te creëren. Ik geef vervolgens een overzicht van hoe intimiteit gedefinieerd wordt en heb daaruit de meest uitgebreide definitie en conceptualisatie van intimiteit van Olson en Schaefer (1981) gekozen. De vijf dimensies van intimiteit die zij beschrijven als emotionele, sociale, intellectuele, seksuele en recreatieve intimiteit, heb ik vervolgens gebruikt om uit mijn observatieanalyse een vorm van intimiteit op MSN te kunnen bepalen.

6.1 De vijf dimensies van intimiteit op MSN

In de observatieanalyse kwamen enerzijds de clusters contactpersonen, kwantiteit, tijdstip en continuïteit van de gesprekken aan bod en anderzijds de zogenaamde inhoudelijke clusters. Wat betreft de inhoudelijke clusters heb ik uitspraken gedaan over de gespreksinhoud, de schermnamen, het taalgebruik, het begroeten en afscheid nemen en de emoticons. De indeling van de observatieanalyse in de negen clusters is eigenlijk een afspiegeling van wat MSN is, kenmerkend voor deze groep respondenten. Uit de observatieanalyse is op te maken dat de MSN gesprekken van één leerling in meerdere opzichten verschillen van de vijf andere leerlingen. Deze verschillen voornamelijk in gespreksthema en contactpersonen, zo heeft deze ene leerling gesprekken met veruit de meeste contactpersonen en komt alleen bij hem het gespreksthema liefde voor.

Uit het toepassen van de dimensies van Olson en Schaefer (1981) blijkt dat de drie dimensies emotionele, sociale en recreatieve intimiteit het meest dominant aanwezig zijn. De emotionele intimiteit is te zien in de onderlinge communicatie tussen ' beste' vriendinnen. Deze communicatie doet zich voor in de schermnamen, de afkortingen die onderling worden gebruikt en de emoticons als hartjes en kusjes die worden verstuurd tussen de vriendinnen. De sociale intimiteit herken je in het cluster contactpersonen en het beginsel van MSN. Omdat het bij MSN gaat om het creëren van een eigen sociaal netwerk door het toevoegen van nieuwe e-mailadressen. De dimensie van recreatieve intimiteit is grotendeels te herkennen in de gespreksthema's. Hier wordt gepraat over activiteiten waar gezamenlijk aan wordt deelgenomen of gepraat over dezelfde interesse voor hobby's.

Naast deze drie dominante dimensies komt de seksuele dimensie van intimiteit slechts voor

in de MSN gesprekken van één leerling. Dat is te zien in het gespreksthema liefde, waar hij het expliciet heeft over zaken als verkering, meisjes en zoenen. De dimensie van intellectuele intimiteit is ten slotte de enige dimensie die nergens voorkomt. In deze dimensie gaat het over het delen van bepaalde ideeën en/overtuigingen over belangrijke zaken. Dat deze dimensie niet voorkomt zou te maken kunnen hebben met de leeftijd van de respondenten. Ik denk dat je in een latere fase in je leven (bijvoorbeeld de puberteit) actief op zoek gaat naar een eigen identiteit en bepaalde opvattingen vormt over jezelf en de maatschappij.

Olson (1981) maakt naast de vijf dimensies een onderscheid tussen intieme ervaringen en intieme relaties. Het gaat in de MSN gesprekken grotendeels om intieme ervaringen omdat er dingen worden gedeeld met anderen in slechts één van de dimensies. Dat wil zeggen dat er sprake is van vaak 'ongrijpbare' en onvoorspelbare fenomenen.

Bij het beschrijven van een vorm van intimiteit op MSN is het volgende nog van belang om mee te nemen. Er is een verschil op te merken in de vorm van intimiteit op MSN bij jongens en bij meisjes. De eerder genoemde emotionele intimiteit is te herkennen in de onderlinge communicatie tussen beste vriendinnen. Bij jongens is deze dimensie nauwelijks te herkennen. Waar intimiteit voor de meisjes meer neigt naar emotionele intimiteit heeft het bij de jongens meer een recreatief karakter. Ik spreek bij hen over recreatieve intimiteit omdat zij in de interviews aangeven MSN vooral te gebruiken om met elkaar af te spreken en/of met elkaar over computergames te praten. De meisjes lijken 'openhartiger' op MSN, in die zin dat zij hun gevoel vaak uiten naar vriendinnen toe. Uit dit onderzoek blijkt dus dat er voor meisjes en jongens een andere vorm van intimiteit ontstaat.

6.2 Een theorie van gemedieerde intimiteit

Intimiteit wordt in het wetenschappelijke onderzoek beschreven als een multi-dimensionaal begrip omdat er een grote variëteit aan definities bestaat. Olson en Schaefer (1981) geven een uitgebreide conceptualisatie van het begrip door het te beschrijven in verschillende dimensies. Maar bij het toepassen van de dimensies bleek dat niet alle kenmerken van de dimensies kúnnen plaatsvinden op MSN. Bijvoorbeeld het gezamenlijk deelnemen aan een activiteit (recreatieve intimiteit) of het ontbreken van fysiek contact op MSN (seksuele intimiteit). Dit geldt ook voor het 'ervaren' van nabije gevoelens of gevoelens van saamhorigheid (emotionele intimiteit) tenzij er expliciet over wordt gesproken. Daarnaast konden de clusters taalgebruik en het begroeten met bijnamen niet concreet benoemd worden in de dimensies omdat deze clusters over bepaalde kenmerken van de tekst gaan. Deze kunnen concreter benoemd worden met behulp van de negen patronen van communicatiegedrag van Knapp (1984).

Hieruit blijkt dat de theorie van Olson en Schaefer (1981) niet specifiek gemaakt is om op MSN toe te passen. Dat niet alle clusters concreet benoemd kunnen worden wijst erop dat het tijd is voor de komst van een theorie over gemedieerde intimiteit. Met gemedieerde intimiteit bedoel ik intimiteit die zich voordoet in communicatie via een medium zoals MSN. Als men bedenkt

dat internet tegenwoordig hét podium is van sociale interactie en intimiteit zich tegenwoordig ook binnen *instant messaging* programma's manifesteert, is een theorie over gemedieerde intimiteit eigenlijk onmisbaar.

Conclusie

Concluderend beschrijf ik de vorm van intimiteit die zich voordoet op MSN als een vorm die zich kenmerkt door sociale en recreatieve intimiteit. Dat wil zeggen een vorm waarin MSN veel gebruikt wordt om af te spreken met anderen en te praten over gezamenlijke activiteiten of interesses voor hobby's. De reden dat ik emotionele intimiteit hierbij niet noem is omdat deze alleen voorkomt bij de meisjes. Naast de dominante vorm van sociale en recreatieve intimiteit ontstaat er bij één leerling een andere vorm van intimiteit. Deze vorm kenmerkt zich door de dominante aanwezigheid van seksuele intimiteit dat terug te zien is in zijn MSN gesprekken over het thema liefde.

Wat nog benadrukt moet worden bij het lezen van deze conclusie is dat de resultaten van dit onderzoek kenmerkend zijn voor Openbare Basisschool De Vlieger in Rosmalen. Dit is een basisschool die niet gelegen is in een grote stad. Ik ben me ervan bewust dat als je kiest voor bijvoorbeeld een 'zwarte' school of een school in de Randstad je andere resultaten kan vinden. De keuze voor een andere basisschool kan invloed hebben op de vorm van intimiteit, deze verwachting maakt vervolgonderzoek interessant.

Literatuurlijst

- Baumeister, R.F. & Leary, M.R. (1995). The need to belong: desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin, 117* (3), 497-529.

- Berscheid, E. (1994). Interpersonal relationships. *Annual Review of Psychology, 45* (1), 79-129.

- Clark, M.S. & Reis, H.T. (1988). Interpersonal processes in close relationships. *Annual Review of Psychology, 39,* 609-672.

- Clinebell, H.J. & Clinebell, C.H. (1970). *The intimate marriage*. New York: Harper and Row.

- Dahms, A. (1972). *Emotional intimacy*. Denver, Colorado: Pruett.

- Deacon, D., Pickering, M., Golding, P. & Murdock, G. (1999). *Researching communications: a practical guide to methods in media and cultural analysis*. Oxford: Hodder Arnold.

- Derlega, V.J. & Chaikin, A.L. (1975). *Sharing intimacy: what we reveal to others and why*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.

- Erickson, E. (1950). *Childhood and society*. New York: W.W. Norton.

- Frissen, V. (2004). *De domesticatie van de digitale wereld*. Rotterdam: Erasmus Universiteit.

- Gilbert, S.J. (1976). Self-disclosure, intimacy and communication in family. *Family Coordinator, 25,* 221-231.

- Green, M.C. & Hilken, J. (2005). Communication via instant messenger: short- and long term effects. *Journal of Applied Social Psychology, 35* (3), 445-462.

- Grinter, R.E., Palen, L. & Eldridge, M. (2006). Chatting with teenagers: considering the place of chat technologies in teen life. *ACM Transactions on Computer-Human Interaction, 13* (4), 423-447.

- Hatfield, E. (1984). The dangers of intimacy. In V. Derlaga (Ed.), *Communication, Intimacy and Close Relationships* (pp. 207-220). New York: Preager.

- Helgeson, V.S., Shaver, P. & Dyer, M. (1987). Prototypes of intimacy and distance in same-sex and opposite-sex relationships. *Journal of Social and Personal Relationships, 4,* 195-233.

- Knapp, M.L. (1984). *Interpersonal communication and human relationships*. Boston: Allyn and Bacon.

- Lenhart, A., Rainie, L. & Lewis, O. (2001). *Teenage life online: the rise of the instant-message generation and the Internet's impact on friendships and family relationships*. Washington, DC: Pew Research Centre.

- Liu, Y. (2002). What does research say about the nature of computer mediated communication: task oriented, social-emotion oriented, or both? *Electronic Journal of Sociology 6* (1). Geraadpleegd: September 2008, op http://www.sociology.org/archive.html

- Maso, I. (1987). *Kwalitatief onderzoek*. Meppel: Boom.

- McKenna, K.Y.A. & Green, A.S. (2002). Relationship formation on the internet: what's the big attraction. *Journal of Social Issues, 58* (1), 9-31.

- Mediawijzer. (juni 2008). *MSN: dicht bij de ander*. Geraadpleegd: November 2008, op http://www.mediawijzer.nl/activiteiten.php?ID=4

- Mehrabian, A. (1969). Some referents and measures of nonverbal behaviour. *Behaviour Research Methods and Instrumentation, 1,* 203-207.

- Monsour, M. (1992). Meanings of intimacy in cross- en same- sex friendships. *Journal of Social and Personal Relationships, 9,* 277-295.

- Montgomery, J.D. (1991). Social networks and labour-market outcomes: toward an economic analysis. *American Economic Review, 81* (5), 1408-1418.

- Olson, D.H. (1975). *Intimacy and the aging family: realities of aging*. Minnesota, College of Home Economics: University of Minnesota.

- Olson, D.H. & Schaefer, M.T. (1981). Assessing intimacy: the pair inventory. *Journal of Marital and Family Therapy, 7* (1), 47-60.

- Register, L.M. & Henley, T.B. (1992). The phenomenology of intimacy. *Journal of Social and Personal Relationships, 9,* 467-481.

- Reis, H.T. & Shaver, P. (1988). Intimacy as an interpersonal process. In S.W. Duck et al. (Ed.) *Handbook of Personal Relationships* (pp 367-389). Chichester: Wiley.

- Rheingold, H. (1993). *The virtual community: homesteading on the electronic frontier*. Reading, Mass: Addison-Wesley.

- Robson, D. & Robson M. (1998). Intimacy and computer communication. *British Journal of Guidance & Counseling, 26* (1), 33-41.

- Rubin, Z. (1973). *Liking and loving: an invitation to social psychology*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

- Sullivan, H.S. (1953). *The interpersonal theory of psychiatry*. New York: Norton.

- Timmerman, G.M. (1991). A concept analysis of intimacy. *Issues in Mental Health Nursing, 12* (1), 19-30.

BIJLAGE 1 Brief aan de ouders

Beste ouder(s), verzorger(s),

Allereerst zal ik mij voorstellen; mijn naam is Lenneke Beunk (23 jaar) en ik studeer Film, Theater en Televisie wetenschappen aan de universiteit van Utrecht. Maar ik ben ook een oud leerling van "de Vlieger". Ik ben nu aangekomen in het laatste jaar van mijn studie en ben aan het afstuderen, onder andere door een scriptie te schrijven.

Het onderzoek waar ik mee bezig ben gaat over het gebruik van het chatprogramma MSN Messenger door jongeren. MSN speelt, zoals u ongetwijfeld weet, een belangrijke rol in het leven van uw kind(eren). Tieners gaan online om te chatten met vrienden, verveling te verdrijven, de wijde wereld te verkennen en de laatste trends te volgen. Wat ik graag in mijn onderzoek wil doen is een analyse maken van de communicatie via MSN. Ik ben zeer benieuwd naar wat er precies gebeurt en op welke manier er gepraat wordt via MSN.

Waarom nu deze brief ? Voor het onderzoek wil ik gebruik maken van respondenten in de leeftijdscategorie van 11 tot 13 jaar. Wat ik de leerlingen vraag is om op MSN een week lang hun gesprekken op te slaan. Dit kan eenvoudig met een bestaande functie binnen het programma van MSN.

Ik heb dit onderzoek, onder begeleiding van de docent, aan de klas voorgelegd en uw zoon/dochter heeft aangegeven het leuk te vinden om hieraan mee te werken. Maar uiteraard moet u daarmee ook instemmen. Daarom wil ik u vragen of u toestemming geeft voor de medewerking van uw zoon/dochter aan mijn afstudeeronderzoek. Onder aan deze brief kunt u uw keuze aankruizen, waarbij ik uiteraard hoop dat u mijn onderzoek steunt.

Op het moment dat ik de gesprekken van uw zoon/dochter ontvang, zorg ik ervoor dat hun namen worden vervangen door 'leerling 1', 'leerling 2' etc. Ik kan u dus garanderen dat de gegevens volstrekt anoniem blijven en het niet mogelijk zal zijn te achterhalen wat er specifiek door uw zoon/dochter gezegd is. Ook zullen deze gegevens niet aan derden worden verstrekt.

Als er nog vragen of onduidelijkheden zijn kunt u mij altijd benaderen. Ik ben te bereiken op het volgende nummer: 06 17 14 19 29 of u kunt mij mailen via: l.p.a.beunk@students.uu.nl

Met vriendelijke groet,

Lenneke Beunk

Kruis hieronder uw keuze aan:

Naam:…….

☐ Ik geef toestemming

☐ Ik geef geen toestemming

BIJLAGE 2 Handleiding opslaan van de gesprekken

1. Klik in de balk bovenaan op **Extra**, klik hierna op **Opties**

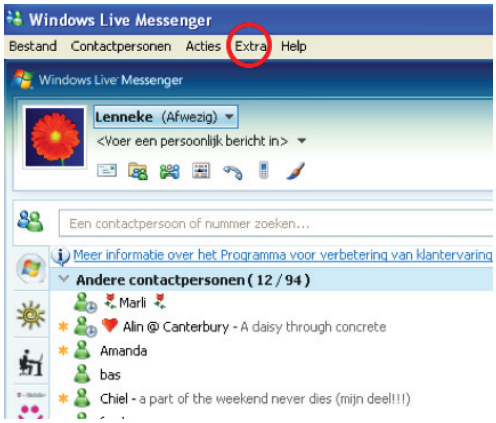

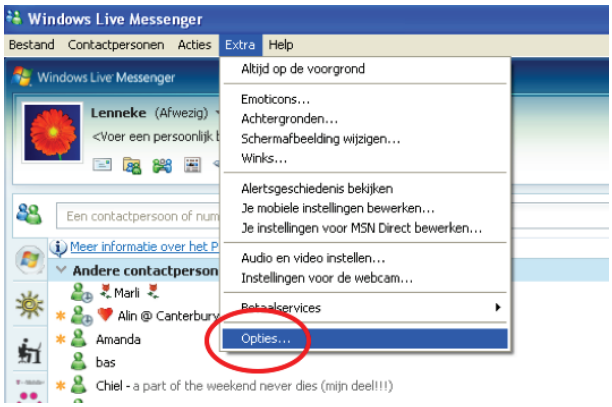

2. Klik op **Berichten**

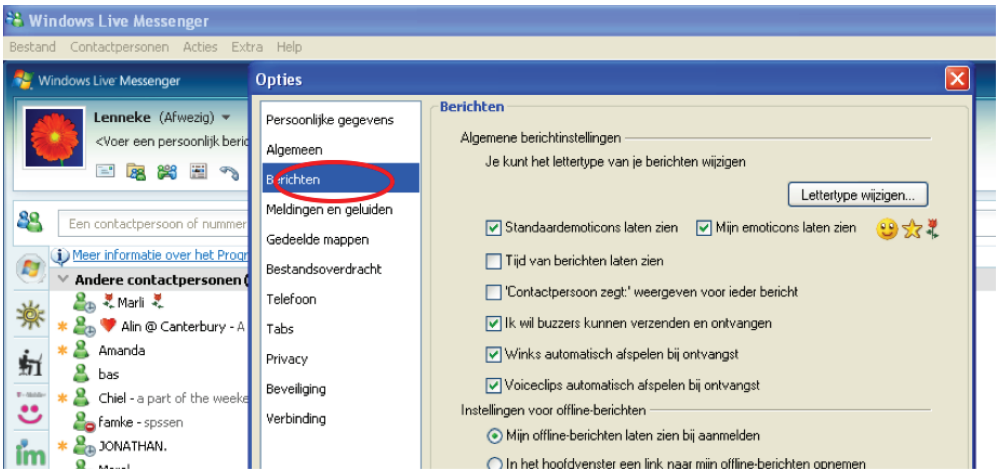

3. Klik op het vakje voor **Gesprekken automatisch in een bestand opslaan** of **Automatisch een geschiedenis bijhouden van mijn gesprekken**

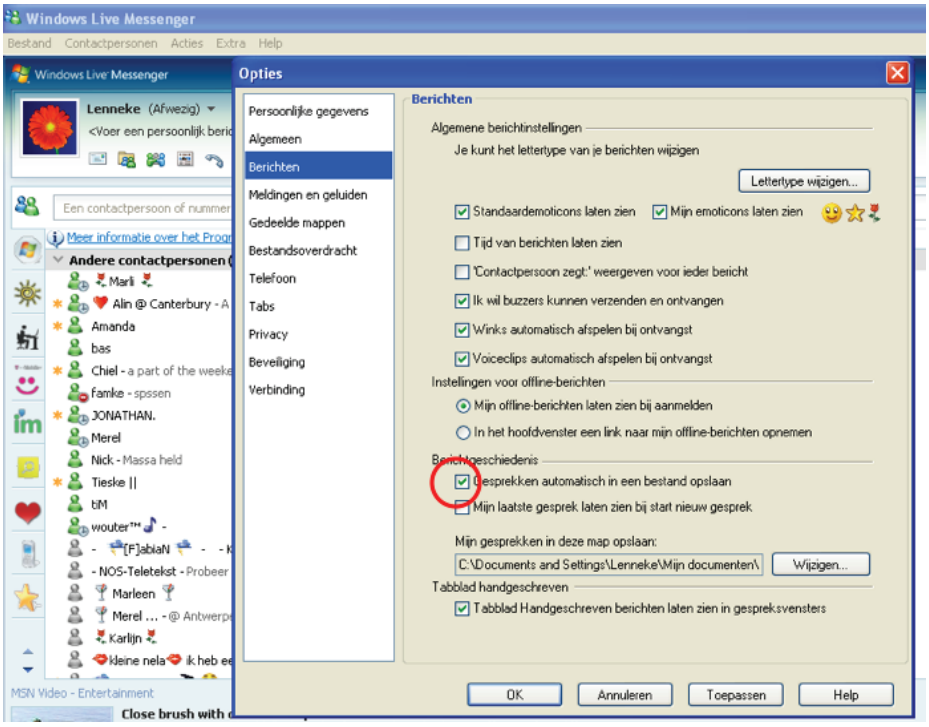

4. Klik éérst op **Toepassen** en daarna op **OK**

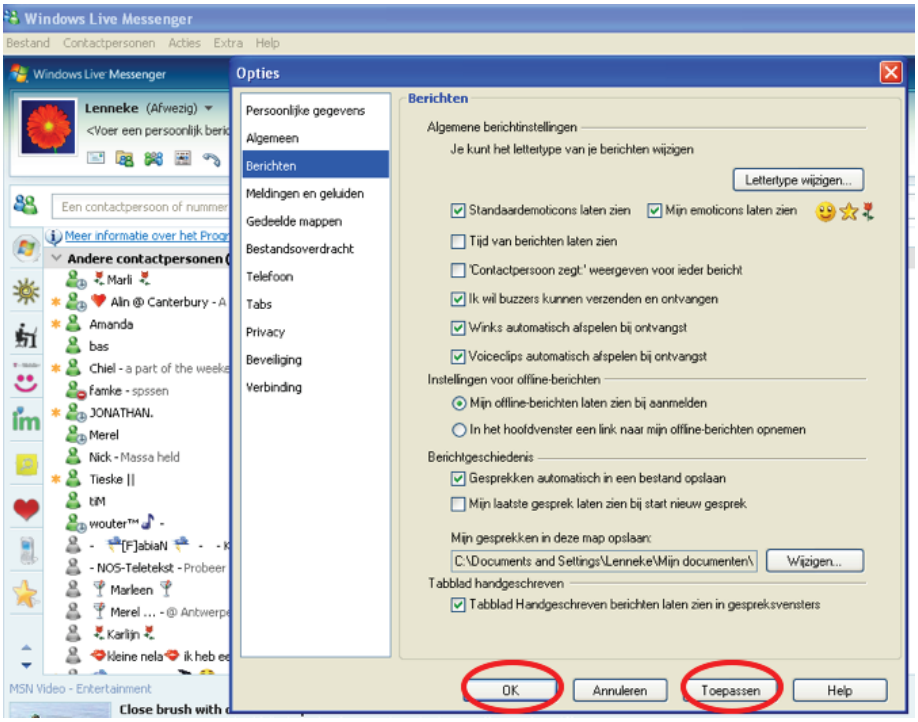

BIJLAGE 3 Handleiding teruggave gesprekken

1. Meld je aan op MSN en begin een gesprek met Lenneke. Laat dit aan staan.

2. Ga dan terug naar het bureaublad, en klik op Start (linksonder in het scherm)

3. Ga naar Mijn Documenten

4. Klik op Mijn ontvangen bestanden

5. Zoek de map op waar je het begin van je emailadres in terugziet

6. Klik met de rechtermuisknop op dit bestand.

   Klik dan op Kopieren naar en daarna op gecomprimeerde map.

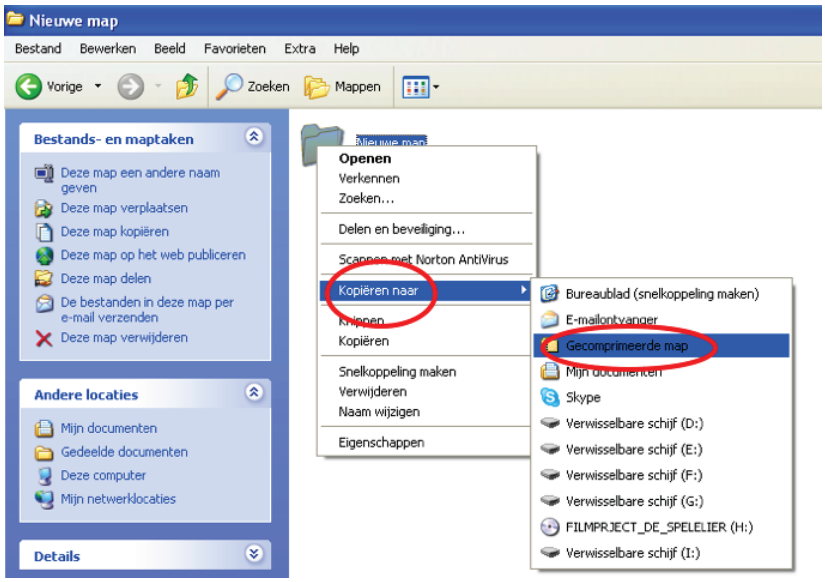

7. Er verschijnt dan een extra mapje met dezelfde naam.
Die ziet er waarschijnlijk zo uit:

8. Ga met je muis op dit mapje staan en sleep dit mapje naar het MSN gesprek met Lenneke

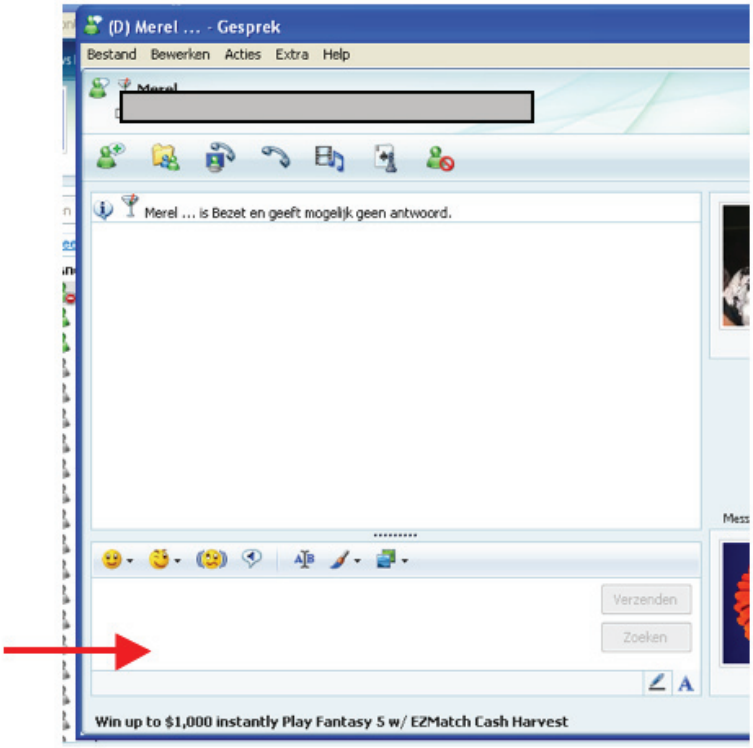

BIJLAGE 4 Uitwerking interviews

In deze bijlage is de volledige uitwerking van de zes interviews te vinden. Per interview heb ik in het eerste gedeelte de 'algemene vragen' uitgewerkt en in het tweede deel de 'specifieke vragen'. Onder het gedeelte 'algemene vragen' versta ik de uitwerking van de vragen die aan elke respondent gesteld zijn. Onder het gedeelte 'specifieke vragen' versta ik de uitwerking van de eigen MSN gesprekken van de respondenten die ik hen heb voorgelegd.

Interview 1

Duur : 24:38 minuten
Naam **:** Leerling 1 (meisje)
Leeftijd : 12 jaar

Algemene vragen

- *In hoeverre was je je bewust van het loggen?*

"Ik heb het niet echt gemerkt"

- *Hoe vaak zit je op MSN?*

Ze zegt dat ze niet heel vaak op MSN zit omdat ze liever buiten speelt.

- *Met wie spreek je op MSN?*

Ze chat op MSN zowel met vrienden als ook vaak met familie, omdat een deel van haar familie in Kosovo woont. Verder chat ze met vrienden en vriendinnen uit de klas en buiten school, ook heeft ze een aantal vriendinnen van haar zussen in haar contactpersonenlijst. Ze vertelt dat ze een tijdje geleden een vriendje had en daar sprak ze veel mee op MSN. Ze geeft aan zowel veel met meisjes als met jongens te praten op MSN.

- *Waar heb je het over op MSN?*

"Meestal over niets bijzonders, bijvoorbeeld 'wat heb je gedaan' of 'hoe gaat het'".

- *Gebruik je de webcam wel eens?*

Wanneer ze met familie chat gebruikt ze regelmatig de webcam om elkaar te kunnen zien.

- *Vragen over emoticons*

Ze zegt naar vriendinnen vaak 'hartjes' en 'kusjes' te sturen (en ook naar haar toenmalige vriendje). Hierover zegt ze: "ja, je houdt eigenlijk gewoon van ze". Ook naar jongens die ze echt goed kent stuurt ze 'hartjes' en 'kusjes'. Toen ze een vriendje had liet ze dat zien in haar schermnaam met een hartje tussen hun namen. Ze zegt dat ze heel veel emoticons heeft, maar dat ze maar de helft gebruikt. Ook heeft ze er een aantal die zelf gemaakt zijn, die ze heeft gekopieerd van anderen.

- *Hoe open ben je op MSN?*

Op MSN zegt ze niet heel erg open te zijn. Ze vertelt dat haar zussen dat bijvoorbeeld wel zijn, "die zeggen echt álles tegen vriendinnen". Zelf zegt ze dat ze bijvoorbeeld wel tegen haar vriendinnen zou zeggen als ze ruzie heeft gehad met haar ouders. Maar ze zou niet alles bespreken wat haar zussen wel doen. Ook vertelt ze weinig 'geheimen' op MSN, omdat ze bang is dat er misschien iemand meeleest aan de andere kant of dat er op haar computer iemand iets kan terughalen wat zij gezegd heeft.

- *Hoe laat je op MSN merken hoe je je voelt?*

Ze heeft twee vriendinnen waar ze echt alles tegen kan zeggen en mee kan bespreken. Meestal laat ze niet echt zien op MSN hoe ze zich voelt, ze vindt het niet leuk als anderen daar iets van merken. Als ze iemand leuk zou vinden zou ze dat best op MSN durven te vertellen maar wel aan haar beste vriendinnen.

- *Hoe kun je op MSN in een gesprek zien dat jullie beste vriendinnen/vrienden zijn?*

Ze zegt dat je bij haar in een gesprek kan zien als ze met een goede vriendin aan het chatten is, dat zie je bijvoorbeeld als er veel hartjes en kusjes worden verstuurd.
Ze heeft het op MSN weinig over anderen kinderen, "ik hou niet zo van roddelen". Ook als vriendinnen iets zeggen over iemand op MSN dan praat ze daar liever niet over mee.

- *Waarom gebruik je afkortingen in een MSN gesprek en welke gebruik je vaak?*

Ze gebruikt af en toe afkortingen.

- *Hoe begroet je vrienden op MSN en hoe neem je afscheid?*

Vriendinnen zegt ze vaak met 'lieverd' of 'schat' te begroeten op MSN. Dit zegt ze tegen hen omdat het haar beste vriendinnen zijn en omdat ze hen zo aardig vindt. Anderen begroet ze gewoon met 'heey' en 'hoe is het'. Als ze weggaat op MSN gebruikt ze ook kusjes of emoticons.

<u>Aantal contactpersonen in haar MSN lijst</u>
Ongeveer 100 contactpersonen.

Specifieke vragen

<u>MSN gesprek 1</u>
Als ik het gesprek aan haar voorleg zegt ze vrijwel meteen "oh dat is mijn zus". Maar tijdens het lezen van het gesprek ziet ze dat het het vriendje van haar zus is. Ze zegt dat ze hem vaak spreekt op MSN en "dat hij heel gezellig is". Zij zegt in het MSN gesprek 'jij bent lief', in het interview legt ze uit dat het een hele vrolijke en lieve jongen is, vandaar dat ze dit op MSN tegen hem zegt. In het gesprek stuurt ze veel hartjes en kusjes naar hem, maar ze legt uit dat ze dit doet omdat hij iemand is die ze goed kent.

<u>MSN gesprek 2</u>
Het gesprek dat ik aan haar voorleg is een gesprek met een goede vriend van haar, en haar zus. Ze begroet hem in het gesprek met een hartje, en in het interview legt ze uit dat ze dat doet omdat ze hem heel goed kent. In dit gesprek komt het verhaal naar voren van het jongetje dat is verongelukt. Als ik haar vraag waarom dat besproken wordt, antwoordt ze met: "hij moest echt huilen dus toen dachten we dat is wel heel erg".

Interview 2

Duur : 34:41 minuten
Naam **:** Leerling 2 (meisje)
Leeftijd : 11 jaar

Algemene vragen

- *In hoeverre was je je bewust van het loggen?*

Dit had ze eigenlijk helemaal niet in de gaten. "Ik wist wel dat het was, maar ik lette er niet echt op".

- *Hoe vaak zit je op MSN?*

Zij zegt elke dag op MSN te zitten, ook omdat ze een typcursus doet die ze op de computer moet doen. Dan meldt MSN zich automatisch aan wanneer ze de computer aanzet. Over hoe lang ze achter MSN zit antwoordt ze: "het ligt eraan wat we te vertellen hebben". Ze zit meestal in het weekend wat langer op MSN omdat ze dan meer tijd heeft en zij en haar MSN vrienden elkaar langer niet hebben gezien.

- *Wat vind je leuk (of handig) aan MSN?*

"Het is wel handig dat je kan praten met iemand zonder dat diegene er is, maar als je dat met de mail doet krijg je niet altijd meteen antwoord terug en dat is bij MSN wel zo." Ze vindt het handig dat je op MSN meer tijd hebt dan in een normaal gesprek om na te denken over wat je wil zeggen. Daarbij vindt ze het fijn dat er op MSN geen stiltes vallen.

- *Wat vind je niet leuk aan MSN?*

Bij het gebruiken van een webcam is ze bang dat die filmpjes misschien door anderen worden gezien. Ook noemt ze dat sommigen misschien achter persoonlijke dingen kunnen komen door MSN.

- *Met wie spreek je op MSN?*

Zij chat vooral met klasgenoten en maar weinig met kinderen buiten school, behalve vriendinnen van het hockey. Ook heeft ze een nichtje dat in Weert woont waar ze vaak mee kletst. Ze geeft duidelijk aan dat ze vooral met meisjes chat op MSN, "de enige jongen die ik erin heb staan is mijn vader".

- *Waar heb je het over op MSN?*

Veel gesprekken gaan over wat er is gebeurd op school. Zelf heeft ze twee goede vriendinnen, "maar een van hen doet soms een beetje raar". Eén van de twee goede vriendinnen heeft MSN en de ander niet. Deze twee vriendinnen zitten allebei in haar klas. Daar praten ze vaak over op MSN, "niet gemeen of om te roddelen maar omdat het opviel". Ze zegt met haar vriendinnen meer te bespreken dan met andere contactpersonen. Met een meisje van het hockey praat ze geregeld, ook omdat zij vaak online is, maar deze gesprekken gaan vaak niet verder dan alleen elkaar begroeten.

- *Gebruik je de webcam wel eens?*

Op de vraag of ze wel eens een webcam gebruikt zegt ze thuis wel een webcam te hebben maar die mag ze van haar ouders niet gebruiken op MSN.

- *Vragen over emoticons*

Ze zegt meestal de emoticon met de code :P (emoticon die zijn tong uitsteekt) te gebruiken als er iets sarcastisch wordt gezegd. De emoticon die ze vaak gebruikt is het huilende gezichtje, ze weet niet uit te leggen waarom, "meestal als er iets wordt verteld wat niet leuk is". Soms maakt ze ook haar eigen emoticons, dan maakt ze kleine plaatsjes van foto's. In sommige gesprekken op MSN deelt ze een achtergrond met iemand. In het interview legt ze uit dat dit komt omdat ze net een nieuwe versie had van MSN.

- *Hoe open ben je op MSN?*

Zelf zegt ze niet vaak persoonlijke dingen te zeggen op MSN. Het ligt erg aan de persoon met wie ze spreekt op MSN of ze open is of niet. Sommige persoonlijke dingen vertelt ze wel maar alleen aan haar beste vriendinnen.

- *Hoe laat je op MSN merken hoe je je voelt?*

Aan haar beste vriendin uit de klas laat ze altijd merken hoe ze zich voelt. "Als ik vrolijk ben is dat wel te merken op MSN want dan zeg ik veel meer". Als ze iemand leuk zou vinden zou ze dat niet via MSN vertellen maar persoonlijk aan haar vriendinnen, of eventueel via de mail. Omdat ze denkt dat op MSN misschien makkelijker dingen kunnen worden teruggehaald.

- *Hoe kun je op MSN in een gesprek zien dat jullie beste vriendinnen/vrienden zijn?*

Als zij met haar beste vriendin praat, kun je volgens haar in het gesprek wel zien dat het goede vriendinnen zijn. Omdat ze het vaak over dingen hebben die ze samen hebben meegemaakt op school. Ze zegt best zelf best verlegen te zijn, vooral op het hockey omdat ze deze kinderen minder goed kent.

- *Waarom gebruik je afkortingen in een MSN gesprek en welke gebruik je vaak?*

Ze zegt wel eens afkortingen te gebruiken.

- *Hoe begroet je vrienden op MSN en hoe neem je afscheid?*

Ze begroet iedereen meestal hetzelfde, zowel haar vriendinnen als andere contactpersonen. Meestal met 'heey' of 'hi'. Meestal gaat ze niet direct na school op MSN, maar rond etenstijd. Als ze weggaat op MSN zegt ze meestal eenvoudig gedag door te zeggen dat ze wegmoet. Ze gebruikt geen 'kusjes' als ze weggaat, ook niet bij vriendinnen.

Aantal contactpersonen in haar MSN lijst
Ongeveer 20 contactpersonen.

Specifieke vragen

MSN gesprek 1
Ze legt uit dat het gesprek dat ik haar voorleg een gesprek is met haar beste vriendin uit de klas. Haar vriendin had nog niet zo lang MSN en het gesprek dat ik voorlegde was één van hun eerste MSN gesprekken samen. In dit MSN gesprek zitten een aantal pauzes, waarin een van de twee even een tijd weg is. Ze zegt dat dit wel vaker gebeurd, "meestal vraag je dan wel, kom je zo meteen weer terug"? "Dan ga je gewoon andere dingen doen terwijl MSN nog aanstaat".

Dit gesprek was een van de eerste gesprekken die zij zelf had met de nieuwe versie van MSN, Windows Live Messenger. Dus ze zegt dat zij daarom erg veel winks heeft verstuurd in het gesprek. In het MSN gesprek worden veel woorden uitgerekt, ze legt uit dat als ze woorden op deze manier typt ze woorden 'hard' wil zeggen, een voorbeeld hiervan is: "hhhhhhhheeeeeeeiiii" of "jaaaaaaaaaaaaaa". Ze legt uit dat woorden op deze manier of 'schreeuwend' bedoeld zijn, of een teken van enthousiasme. Opvallend is dat de twee vaak het woordje 'kip' gebruiken, dat legt ze uit als een stopwoordje van de twee vriendinnen. "Het wordt bijvoorbeeld gestuurd in plaats van 'sukkel'". Dit is een woord dat alleen dit groepje van vriendinnen gebruikt. Als de ander in een gesprek even niet oplet, zegt ze bijvoorbeeld: "kipje, let eens op".

Op een gegeven moment is er in het MSN gesprek een moment waarop 'naam' wordt besproken. In het interview legt ze uit dat 'naam' een bijnaam is voor hun andere vriendin. Zij gebruiken deze naam om op MSN over haar te kunnen praten zonder dat het duidelijk is over wie het gaat. Omdat zij het wilden hebben over deze vriendin zonder dat anderen denken dat ze haar niet meer mogen.

MSN gesprek 2
Ze legt uit dat het gesprek dat ik haar voorleg een gesprek is met een meisje dat vorig jaar in haar hockeyteam zat en een van haar beste vriendinnen is. Ze zegt haar wel regelmatig te spreken op MSN maar het zijn meestal geen lange gesprekken. Deze vriendin van haar stuurt in het gesprek een aantal keer 'hvj' (hou van jou) en de emoticon met het blozende gezichtje. In het interview legt ze mij uit dat haar vriendin vaak dit soort dingen gebruikt op MSN. "Zij is altijd van 'love you' en 'schat', echt een 'meisje-meisje'" Zelf geeft ze heel duidelijk aan dat zij dit soort dingen nooit gebruikt in een gesprek of in haar schermnaam, "dadelijk denken ze er iets verkeerds bij". Ze legt uit dat deze vriendin ook altijd het gesprek afsluit met 'hvj' en 'kus kus kus'. Met haar beste vriendin zegt ze meer persoonlijke dingen te bespreken en met deze vriendin gaat het meestal over hockey.

Interview 3

Duur : 26:45 minuten
Naam **:** Leerling 3 (jongen)
Leeftijd : 11 jaar

Algemene vragen

- *In hoeverre was je je bewust van het loggen?*

"Ik was me er wel bewust van, maar ik heb gewoon getypt hoe ik normaal ook op MSN typ".

- *Hoe vaak zit je op MSN?*

Hij zegt ongeveer drie of vier keer per week op MSN te zitten, maar in de week van het onderzoek heeft hij expres veel meer op MSN gezeten. Hij zegt vaak 's avonds te chatten en grotendeels doordeweeks omdat hij in het weekend vaak moet sporten.

- *Wat vind je leuk (of handig) aan MSN?*

Hij zegt als hij zelf weg is, en je vrienden zijn gewoon thuis, je ook op een andere locatie kan aanmelden op de computer op MSN en chatten met je vrienden. Dat kan terwijl je niet thuis bent.

- *Wat vind je niet leuk aan MSN?*

Hij zegt eigenlijk expres de webcam nooit aan te zetten, omdat hij bang is dat misschien iemand iets zou gaan doen met de webcam filmpjes, bijvoorbeeld door ze op 'youtube' te plaatsen zonder dat hij het zelf weet.

- *Waar heb je het over op MSN?*

Op MSN vraagt hij vaak hoe het met de ander gaat. Hij geeft ook aan dat hij in een aantal gesprekken niets meer weet te zeggen, dan probeert hij een vraag te stellen waar de ander vervolgens weer een heel verhaal over vertelt. Als voorbeeld geeft hij: "en, heb je nog lekker getraind"? Hij geeft aan dat er ook veel gesprekken zijn waarin alleen maar wordt begroet en gevraagd wordt of de ander nog wat leuks heeft gedaan, waarna het gesprek stopt.

- *Met wie spreek je op MSN?*

Hij spreekt kinderen uit de klas en veel vrienden van zijn basketbalvereniging. Ook spreekt hij nog met familie en vrienden van vorige sporten die hij heeft gedaan. Hij zegt vooral vrienden in zijn contactpersonenlijst te hebben staan van buiten school.

- *Gebruik je de webcam wel eens?*

Hij zegt een webcam te hebben, maar deze heeft hij nog nauwelijks gebruikt omdat hij daar eerst sofware voor moet downloaden.

- *Vragen over emoticons*

Hij gebruikt erg veel 'bewegende emoticons' en zegt deze erg leuk te vinden. Veel emoticons verschijnen als hij een bepaalde tekst typt. Als hij bijvoorbeeld 'nee' typt verschijnt er een emoticon die nee schudt. Dit heeft hij zelf allemaal ingesteld. Veel emoticons beelden visueel uit wat hij wil zeggen. Hij geeft zelf aan dat hij niet snel is met typen, vandaar dat hij de emoticons heel handig vindt en er veel mee uitbeeldt. De emoticon die hij vaak gebruikt is een meisje in bikini die zwaait, deze verschijnt in beeld als hij 'doei' typt. Hij geeft aan dat als iemand op MSN een emoticon naar hem stuurt die hij zelf nog niet heeft, dat hij deze meteen kopieert zodat hij die zelf ook kan gaan gebruiken. Hij zegt het ook leuk te vinden om veel emoticons te hebben. Hij gebruikt meer 'bewegende emoticons' dan de standaard emoticons in MSN.

- *Hoe open ben je op MSN? En: Hoe kun je op MSN in een gesprek zien dat jullie beste vriendinnen/ vrienden zijn?*

Met zijn beste vrienden zegt hij eigenlijk niet veel andere gesprekken te hebben dan met andere vrienden. Hij zegt hierover: "ik vertrouw eigenlijk iedereen wel die ik ken", dus de gesprekken zijn ook niet erg verschillend. Het komt vooral neer op vragen hoe het met de ander gaat, geeft hij aan. En als hij bijvoorbeeld 's avonds met iemand heeft afgesproken, dan hebben ze het daar wel over op MSN, door bijvoorbeeld te zeggen: "vanavond wordt leuk hè?".

- *Hoe laat je op MSN merken hoe je je voelt?*

Zijn stemming zegt hij wel eens uit te drukken met een emoticon, bijvoorbeeld het boze gezichtje als hij chagrijnig is. Hij zegt wel op te letten wat hij allemaal zegt op MSN. Als hij een meisje

leuk zou vinden zou hij dit wel aan zijn beste vrienden vertellen op MSN omdat hij weet dat zij niets door vertellen. Hij zegt dat het onderwerp 'verkering' wel geregeld besproken wordt, als voorbeeld noemt hij dat een aantal meisjes hem in gesprekken eerst vragen hoe het met hem gaat, en daarna vragen "en, hoe is het in de liefde?" Zelf is hij niet echt nieuwsgierig naar dit onderwerp.

- *Waarom gebruik je afkortingen in een MSN gesprek en welke gebruik je vaak?*

Afkortingen gebruikt hij af en toe omdat hij veel dingen vertelt door middel van emoticons. Hij zegt wel veel woorden verkeerd te typen of af te korten en woorden in het dialect te typen (brabants).

Aantal contactpersonen in zijn MSN lijst

Ongeveer 47 contactpersonen. (in zijn vorige MSN had hij er ongeveer 95 maar zijn MSN is gehackt. Iemand had zijn wachtwoord verraden en bijna alle vrienden verwijderd uit zijn lijst.)

Specifieke vragen

MSN gesprek 1

Het gesprek dat ik hem voorleg is een gesprek met een vriend van het basketbal, waar hij vaak mee chat. Meestal zegt hij met hem te praten over hoe het met hem is "en soms over de liefde". Ook praten zij veel met elkaar over het basketbal. Hij zegt in het MSN gesprek dat hij graag de vriendin van de ander wil zien, in het interview legt hij uit dat zijn vriend pas een vriendin heeft, en dat hij haar alleen nog op foto's heeft gezien. Hij legt uit dat de ander er zoveel over verteld had dat hij haar nu eerst wilde zien voordat hij het geloofde. "Die foto kon natuurlijk ook gewoon een plaatje van google zijn".

De bijnamen die hij in dit gesprek gebruikt als 'dude' en 'kerol' zegt hij meestal alleen met deze vriend te gebruiken. Hij zegt dat het wel vaker gebeurt dat ze, net zoals in dit gesprek, over en weer constant emoticons naar elkaar versturen. Om te kijken of beiden deze emoticons al hebben, zo niet kunnen ze die kopiëren. In het interview begint hij te lachen en ik vraag hem waarom hij lacht. Hij zegt het grappig te vinden om dit zo terug te lezen, "meestal ben ik na een dag alweer vergeten wat ik gister heb getypt".

Hij vraagt vaak aan anderen naar e-mailadressen van kinderen die hij ook kent. Hij zegt dat te doen omdat hij dan meer mensen in zijn contactpersonenlijst heeft staan. "Dan heb ik meer mensen om mee te praten, want soms is er niemand online". "Want toen ik in mijn vorige MSN 95 man in de lijst had staan waren er altijd wel één of twee online". Het is wel een voorwaarde dat hij de kinderen waarvan hij een e-mailadres vraagt zelf kent, hij voegt geen onbekende kinderen toe. "Want het kan ook iemand anders zijn, het kan gewoon een meneer of jongen zijn die zich zo noemt". Hij zegt ook veel kinderen te kennen die geen MSN hebben maar wel Hyves, maar zelf zit hij nooit op Hyves. Zijn schermnaam is vaak zijn eigen naam, maar hij zegt het af en toe te veranderen. Meestal laat hij zijn schermnaam een aantal weken hetzelfde.

Interview 4

Duur : 27:14 minuten
Naam **:** Leerling 4 (meisje)
Leeftijd : 11 jaar

Algemene vragen

- *In hoeverre was je je bewust van het loggen?*

Zij heeft het bijna niet in de gaten gehad dat de gesprekken werden opgeslagen. Ze geeft aan dat ze het al snel vergeten was.

- *Hoe vaak zit je op MSN?*

Deze leerling zit ongeveer eens in de twee dagen op MSN.

- *Wat vind je leuk (of handig) aan MSN?*

Het is vooral leuk dat je vrienden die wat verder weg wonen, toch kan spreken op MSN. Zo geeft deze leerling aan dat zij buiten de kinderen uit de klas ook regelmatig op MSN vriendinnen spreekt van de camping, die zij op vakantie heeft ontmoet.

- *Waar heb je het over op MSN?*

Ze zegt het vaak te hebben over leuke dingen en vindt het moeilijk aan te geven welke onderwerpen er precies besproken worden. Ook geeft zij aan dat zij zowel met vriendinnen van de camping als met vriendinnen uit de klas over hetzelfde praat.

- *Gebruik je de webcam wel eens?*

Ze beschikt niet over een webcam.

- *Vragen over emoticons*

Deze leerling vindt het moeilijk om aan te geven waarom ze een emoticon gebruikt. Later geeft ze aan dat ze vaak een emoticon in het gesprek zet als er iets grappigs gebeurt of gezegd wordt. Als voorbeeld geeft ze "haha" en dan een emoticon erachter (vooral de emoticon met code :D). Als er een grapje of geintje wordt gemaakt zet zij vaak de emoticon :P (emoticon die zijn tong uitsteekt) erachter. Naast de emoticons met de code :D (emoticon die lacht) en :P (emoticon die zijn tong uitsteekt) gebruikt zij ook vaak de emoticon met zonnebril als het vakantie is.

- *Hoe laat je op MSN merken hoe je je voelt?*

Op de vraag of op MSN te zien is of zij bijvoorbeeld vrolijk, verdrietig of verlegen is antwoord ze met een nee. Ze drukt op MSN niet uit hoe ze zich precies voelt.

- *Hoe open ben je op MSN?*

Ze zegt 'soms' open te zijn op MSN en 'soms niet'. Als ze bijvoorbeeld een keer ruzie heeft met haar ouders moet ze zoiets 'kwijt' en vertelt ze dat alleen aan haar vriendinnen. 'Soms' vertelt ze persoonlijke dingen (zoals iemand leuk vinden of als er iets vervelends is gebeurd), maar alleen tegen vriendinnen.

- *Waarom gebruik je afkortingen in een MSN gesprek en welke gebruik je vaak?*

"de meeste kinderen doen dat omdat ze geen zin hebben om het helemaal te typen". Zelf gebruikt ze ook afkortingen. "Als ik wegga op MSN zeg ik tegen goede vriendinnen meestal ´hvj´ (hou van je)". Met deze afkorting geeft ze aan dat dit echt goede vriendinnen zijn. Een andere afkorting die ze wel eens gebruikt is 'nwtll' (nog wat te lullen) maar deze heeft ze van een vriendin. Dat gebruik je dan om te vragen of de ander nog iets te zeggen heeft.

- *Hoe begroet je vrienden op MSN en hoe neem je afscheid?*

Als ze online komt zegt ze eerst degene met wie ze chat te begroeten met 'Hoi' en daarna 'hoe ist?' Meestal gebruikt ze hierbij geen emoticons op een na, een emoticon die ze van een vriendin heeft die zwaait. Ook heeft ze een emoticon van een katje dat 'doei' zegt. Ze zegt haar eigen vriendinnen en anderen uit de klas niet verschillend te begroeten.

<u>Aantal contactpersonen in haar MSN lijst</u>
Ongeveer 120 contactpersonen.

Specifieke vragen

<u>MSN gesprek 1</u>
Als ik het gesprek voorleg begint ze te lachen en zegt "oh, dat is mijn neef". (Dit is iemand die

zij regelmatig spreekt op MSN). Als ik haar vraag het gesprek uit te leggen vertelt ze het verhaal van een jongen, waar ze in het gesprek over praten, die verongelukt is. Deze jongen is aangereden door een taxi en ze zegt dat ze in haar schermnaam het volgende heeft gezet: "Naam van jongen, morgen om 2 uur begraven, 1 minuut stilte". Haar schermnaam was dus aanleiding in het gesprek om hierover te praten. Ze geeft aan dat veel kinderen de jongen kenden en dat er daarom veel over gesproken werd, hij zat bij haar zusje in de klas. Ze vindt het moeilijk om uit te leggen waarom ze dit in haar schermnaam noemt.

In het MSN gesprek zegt deze leerling het volgende tijdens het bespreken van de verongelukte jongen: "haha, weet ik van mijn moeder". Het blijkt dat ze de tekst "haha" in het verkeerde venster had getypt, dit was niet in dit gesprek bedoeld. Als reden geeft ze dat ze met teveel mensen tegelijk zat te praten, zo kan er dus een miscommunicatie ontstaan.

<u>MSN gesprek 2</u>

Het tweede gesprek dat ik haar voorleg is een gesprek met een goede vriendin die zij op vakantie heeft ontmoet op de camping. Ze zegt dat veel gesprekken met deze vriendin gaan over dingen die ze samen hebben meegemaakt op vakantie. In het gesprek dat ik voorleg praten ze over school.

Zij begroet dit meisje met een bijnaam omdat het een goede vriendin van haar is en ze elkaar normaal gesproken ook zo noemen. Bij kinderen uit de klas zegt ze niet te begroeten met bijnamen of afgekorte namen. Ze zegt wel dat een aantal jaren terug (waarschijnlijk in groep 5) de hele klas bijnamen voor elkaar had, en iedereen begroette elkaar dan ook met die bijnaam.

Aan het eind van het gesprek stuurt ze een hartje met de code (L) en een kusje met de code (K) in het gesprek naar haar vriendin. Ze geeft aan dat dit eigenlijk bijna hetzelfde is als ´hvj´ (hou van je). Ze stuurt dus geregeld hartjes en kusjes in gesprekken, maar alleen naar vriendinnen, als teken dat dit haar beste vriendinnen zijn. In haar schermnaam staan een aantal namen met daaropvolgend 'wjnmk'. Ze zegt dat dit 'wil je (of jullie) nooit meer kwijt' betekent en ze gebruikt dit vaak in combinatie met de namen van haar vriendinnen. Ze zegt dat 'jullie' slaat op haar goede vriendinnen, zowel uit de klas, als van de camping. Ze zegt dat ze wel vaker dit soort dingen in haar schermnaam zet, zo geeft ze als voorbeeld: als er een vriendin bij haar thuis is dan zet zij de naam van haar vriendin in haar schermnaam. De namen van haar vriendinnen zet zij in haar schermnaam als teken dat dit haar beste vriendinnen zijn.

De afkorting 'nwtll' en 'wjnmk' worden ook door andere kinderen buiten school gebruikt en niet alleen door kinderen uit de klas.

Interview 5

Duur : 30:10 minuten
Naam **:** Leerling 5 (jongen)
Leeftijd : 12 jaar

Algemene vragen

- *In hoeverre was je je bewust van het loggen?*

Hij was zich er niet erg van bewust, hij dacht er wel eens aan maar heeft er in de gesprekken helemaal geen rekening mee gehouden. Hij geeft hier als reden voor "dat het voor een onderzoek is dus dat het niet veel uitmaakt".

- *Hoe vaak zit je op MSN?*

Hij zegt er in de vakantie sowieso elke dag op te zitten. Normaal gesproken ook elke dag maar op het moment (eerste week van januari) was het minder omdat hij het druk heeft met sporten.

Vaak zet hij MSN aan op de achtergrond terwijl hij bijvoorbeeld aan het wii'en is. Hij zegt MSN in periodes heel leuk te vinden en in sommige periodes wat minder leuk. Op het moment vindt hij het wat minder leuk.

- *Wat vind je leuk (of handig) aan MSN?*

"Het is makkelijk en leuk om op MSN af te spreken". Je kunt eenvoudig tijdens het chatten zeggen 'kom je even naar buiten?'. Iets dat hij ook leuk vindt is dat er altijd wel iemand online is waar je tegen kan praten, hij laat MSN dan ook vaak aanstaan op de achtergrond.

- *Waar heb je het over op MSN?*

Hij zegt meteen dat hij meestal vraagt "of ze naar buiten komen", "ik vraag meestal op MSN of vrienden kunnen afspreken". Hij zegt dat hij het zelden op MSN heeft over dingen die ze meemaken op school.

- *Met wie spreek je op MSN?*

Deze leerling geeft aan dat hij weinig met kinderen uit de klas praat op MSN en voornamelijk chat met vrienden en vriendinnen buiten school. Hij noemt in het bijzonder twee meisjes waar hij regelmatig gesprekken mee heeft. Eén van hen is zijn beste vriendin waar hij alles mee bespreekt. Deze leerling praat vooral met meisjes op MSN, hij zegt dan ook dat hij erg weinig jongens in zijn contactpersonenlijst heeft staan. Hij denkt dat dat komt omdat veel meer meisjes dan jongens MSN hebben.

- *Gebruik je de webcam wel eens?*

Hij zegt de webcam alleen te gebruiken met degenen die hij ook echt vaak spreekt op MSN, vooral de twee vriendinnen waar hij het eerder over had. Wat hij leuk vindt aan het gebruiken van de webcam is "dat je dan echt kan zien wanneer iemand lacht en het leuk vindt. Ook kun je er grappige dingen mee doen".

- *Vragen over emoticons*

Hij zegt dat de emoticon met de code :P (emoticon die de tong uitsteekt) vaak wordt gebruik met of na een grapje. Als voorbeeld geeft hij: als je tegen iemand zegt "wat zie jij er weer lekker uit" (als dat juist niet zo is) dat je op dat moment de emoticon met de code :P er achter zet. Juist als die :P erachter staat kan de ander eruit opmaken dat het een grapje is. Ook zegt hij naast de twee vaak gebruikte emoticons met de codes :P en :D ook de emoticon die een knipoog geeft vaak te gebruiken.

- *Hoe laat je op MSN merken hoe je je voelt?*

Op de vraag of hij op MSN uitdrukt hoe hij zich voelt zegt hij dat MSN soms zo 'laf' is. Hij zegt dan dus vaker te bellen met zijn goede vriendin of vraagt of vrienden naar buiten komen. Op MSN kan je volgens hem in zijn gesprekken niet opmaken hoe hij zich echt voelt.

- *Hoe open ben je op MSN?*

Op de vraag of hij open is op MSN geeft hij aan dat het verschillend is per persoon. Bij sommigen op MSN is hij heel open, maar bij sommigen ook helemaal niet. Hij zegt het meest open te zijn bij zijn beste vriendin. Daar kan hij voor zijn gevoel alles tegen zeggen, ook ziet hij haar elke week. Hij geeft aan dat deze vriendin nu minder op MSN is omdat er laatst een familielid van haar is overleden en hij zegt dat zij daar heel veel over hebben gesproken op MSN. Ook hebben ze vaak gebeld in deze periode. Hij bespreekt met deze vriendin vaak persoonlijke dingen.

- *Hoe kun je op MSN in een gesprek zien dat jullie beste vriendinnen/vrienden zijn?*

Hij geeft duidelijk aan dat gesprekken met zijn beste vriendin over heel veel dingen gaan, onder andere over badminton, omdat zij dit allebei doen. Hij zegt dat hij bijna alles wat in hem omgaat bespreekt met haar. Ook maakt hij met haar vaak gebruik van de webcam, "om bijvoorbeeld een gekke bril op te zetten en grappen te maken". "In veel gesprekken doen we gewoon 'gek' tegen elkaar". In de gesprekken met deze vriendin kun je volgens hem ook duidelijk zien dat zij goede vrienden zijn doordat zij hem in gesprekken bijvoorbeeld vaak 'gekkie' of 'harry' noemt.

Iets wat hij erg vervelend vindt van MSN is de 'buzzer'. Deze kan je versturen in een gesprek en dan gaat het gespreksvenster trillen. "Het is alleen handig als iemand echt niet reageert, anders wordt je er helemaal gek van".

- *Waarom gebruik je afkortingen in een MSN gesprek en welke gebruik je vaak?*

Het ligt er volgens hem aan met wie je in gesprek bent of je bepaalde afkortingen gebruikt. De afkorting 'nwtll' (nog wat te lullen) zou hij bijvoorbeeld niet bij zijn goede vriendin gebruiken, hij zegt bij haar 'het gewoon te vertellen' in plaats van door middel van een afkorting iets te vragen. Over afgekorte woorden en fout geschreven woorden zegt hij dat hij 'heel slordig typt'. Zo noemt hij een voorbeeld van wat zijn vader altijd tegen hem zegt: "typ nou eens normaal, ga toch niet achter MSN, je woordenschat!" De reden die hij geeft voor het afkorten van woorden is "gewoon snel typen". Het is sneller om op deze manier te typen.

- *Hoe begroet je vrienden op MSN en hoe neem je afscheid?*

"het is gewoon standaard dat je eerst 'heey' (of iets anders) en dan 'hoe is het' vraagt". Hij zegt dat hij sommigen anders begroet, zijn beste vriendin zegt hij te begroeten met een bijnaam terwijl hij dat bij anderen niet doet. Als hij weggaat op MSN zegt hij dat heel kort, zoals: "ik ga, doei". Ook zet hij het vaak in zijn schermnaam en laat MSN dan aanstaan. Zijn status zet hij dan op 'afwezig' en in zijn schermnaam staat bijvoorbeeld 'ik ben weg' of 'weg, ben wii'en'.

<u>Aantal contactpersonen in zijn MSN lijst</u>
Ongeveer 355 contactpersonen.

Speficieke vragen

<u>MSN gesprek 1</u>
Dit gesprek is een gesprek met een vriendin van hem. Hij legt uit dat het een goede vriendin van hem is, die hij heeft leren kennen via een meisje bij hem op school. Deze vriendin waarmee hij chat heeft hij een tijd geleden leuk gevonden, maar dat is op dit moment niet meer het geval.

Als ik hem vraag waar het gesprek over gaat zegt hij over het volgende stukje tekst dat zij daarin eigenlijk gewoon zegt dat zij 'op hem is' (dat ze verliefd op hem is):

> "Ik heb vanacht over je gedroomd:$:$:$
> Gewoon in een keer kwam je erin voor,
> je gaf me een knuffel en zoende me,
> en toen ging ik weg ofzo, en toen sprong
> ik voor de trein(had je zien aankomen ofzo)"

In het gesprek met deze vriendin noemt zijn vriendin 'de liefdesmeter'. Hij legt uit wat de liefdesmeter is, dat kan je op internet vinden en daar kan je je eigen naam plus een andere naam invullen waarna je het aantal procent krijgt te zien over de mate van liefde tussen jullie. Hij zegt dat de liefdesmeter niet iets is dat door veel kinderen bezocht wordt.

In het MSN gesprek gaat het over wat beide contactpersonen voor elkaar voelen. Hij geeft in het interview aan dat het altijd zo is dat hij dit soort dingen (onderwerpen als verkering) als eerste moet vragen. Zoals in het gesprek waarin hij vraagt "en wat voel je echt voor mij"? Als ik hem vraag waarom zijn vriendin veel knipogende emoticons in het gesprek gebruikt achter zinnen die over gevoelens gaan, weet hij dit niet uit te leggen. Op het eind van het MSN gesprek typt hij 'kusje' naar de ander. Hij legt in het interview uit dat hij dit alleen doet bij zijn beste vriendinnen.

Ik geef hem in het interview aan dat voor mij te zien was dat van alle deelnemers er vooral in zijn gesprekken wordt gesproken over het onderwerp verliefdheid en verkering. Hij zegt dat dit niet altijd zo is. Zo zegt hij dat iemand uit de klas nu ook een vriendje heeft en daar op

MSN ook over wordt gesproken. Hij geeft dus aan dat hij niet de enige is die over dit onderwerp praat.

MSN gesprek 2

Ik stel hem een vraag over het MSN gesprek waarin hij met een meisje chat en veel vragen stelt over haar vriendje. In het interview legt hij uit dat het meisje iemand uit zijn klas is, die hij tegenwoordig niet vaak meer spreekt op MSN. Als ik hem vraag het gesprek uit te leggen lacht hij en vertelt dat hij haar in dit gesprek probeert wijs te maken dat hij haar vriendje kent (of familie van dat vriendje). "Dat was echt grappig", zegt hij. Hij zegt vervolgens altijd heel nieuwsgierig te zijn, en dat is de reden die hij geeft voor al zijn vragen in MSN gesprekken naar de vriendjes van de meisjes. "Ik moet gewoon altijd alles weten", zegt hij. In dit MSN gesprek gebruikt hij vaak de emoticon met de code :P (emoticon die zijn tong uitsteekt) omdat het een grap is die hij uithaalt.

De vragen 'ben je met em aant tonge :P?' en 'ben je al ontgroend door hem'? in het MSN gesprek stelt hij naar aanleiding van de foto die het meisje als schermafbeelding heeft. Het meisje en haar vriendje staan kussend op die foto. Hij vertelt dat hij ook aan haar vroeg: "denk je dat je oud bent door die foto"? "Alles wat ik denk zeg ik eigenlijk". Op MSN alleen niet altijd omdat MSN zo 'laf' kan zijn. "Dingen kunnen, net als in smsjes, ook op MSN soms zo bot over komen".

Op de vraag of er op MSN wel eens vaker over ontgroenen of zoenen wordt gesproken antwoordt hij dat het soms gebeurt. Maar dat er een paar mensen zijn die daar heel 'blij' over doen. Hij zegt dat hij dit soort dingen vooral bespreekt met zijn goede vriendin. Zo zegt hij bijvoorbeeld "zij weet alles over me, maar zij is vijftien". Als hij iemand leuk vindt zou hij dit bespreken met zijn goede vriendinnen.

Interview 6

Duur : 21:26 minuten
Naam **:** Leerling 6 (jongen)
Leeftijd : 12 jaar

Algemene vragen

- *In hoeverre was je je bewust van het loggen?*

"Ja een klein beetje". Hij heeft er in die week wel op gelet dat het werd opgenomen.

- *Hoe vaak zit je op MSN?*

Hij zegt dat hij in de week dat de gesprekken werden opgeslagen een drukke week had met veel huiswerk en onder andere zijn typcursus. Nu zegt hij meer op MSN te zitten dan in de week dat de gesprekken werden opgeslagen. Als hij achter de computer gaat zitten meldt hij zich altijd aan op MSN, ook als hij andere dingen gaat doen op de computer.

- *Waar heb je het over op MSN?*

Hij gebruikt MSN vaak om met anderen af te spreken, te kletsen over een computergame of om te kletsen over school, bijvoorbeeld over het huiswerk. Vaak vraagt hij anderen of zij naar buiten komen om iets te gaan doen. Hij geeft duidelijk aan dat hij het eigenlijk nooit heeft over liefde "en dat soort dingen" omdat hij daar echt niet mee bezig is.

- *Met wie spreek je op MSN?*

Hij chat vooral met kinderen buiten de klas, zoals zijn vrienden uit de buurt. Uit de klas is er een jongen waarmee hij veel chat op MSN want dat is een goede vriend van hem. Daarnaast chat hij geregeld met zijn familie die in Turkije woont.

- *Gebruik je de webcam wel eens?*

In de gesprekken met zijn familie uit Turkije zet hij vaak de webcam aan omdat hij zijn familie in het echt maar één of twee keer per jaar ziet. De webcam gebruikt hij overigens nooit als hij met zijn vrienden chat. Hij zegt op MSN erg veel Turkse vrienden te hebben.

- *Wat vind je leuk (of handig) aan MSN?*

Leuk vindt hij aan MSN dat hij zijn familie in Turkije vaak kan spreken ondanks dat hij ze weinig ziet. Dan hebben ze het over hoe het bij beiden op school gaat en hoe het met de andere kinderen daar gaat.

- *Wat vind je niet leuk aan MSN?*

Hij vindt het vervelend als iemand hem toevoegt die hij helemaal niet kent. Een tijd geleden hadden namelijk een aantal mensen, die uit Frankrijk kwamen, hem toegevoegd op MSN en begonnen steeds tegen hem te praten. "Die heb ik dus meteen geblokt en verwijderd".

- *Vragen over emoticons*

Hij zegt dat hij emoticons gebruikt omdat je dan beter kan uitleggen wat er bedoeld wordt. "Bijvoorbeeld als je blij bent zet je de lachende emoticon erbij, als je iets prima vindt zet je de knipogende emoticon erbij". De emoticon met de code :P (die zijn tong uitsteekt) gebruik je als iets grappig is volgens hem.

- *Hoe laat je op MSN merken hoe je je voelt?*

Op MSN kan je soms wel merken hoe hij zich voelt, als hij chagrijnig is zegt hij: "dan praat ik agressiever en word ik sneller boos".

- *Hoe open ben je op MSN?*

Het ligt aan de persoon aan wie hij dingen vertelt, "als ik iemand vertrouw vertel ik wel dingen". Hij vertelt vooral dingen aan zijn vrienden, bijvoorbeeld als hij ruzie heeft gehad. Met zijn vriend uit de klas praat hij vaak over school maar ook over anderen, wat ze van bepaalde kinderen vinden.

- *Waarom gebruik je afkortingen in een MSN gesprek en welke gebruik je vaak?*

Hij zegt wel vaak afkortingen te gebruiken, 'w8' is er een die hij veel gebruikt en 'nwtll' (nog wat te lullen). Hij gebruikt afkortingen omdat dat sneller is.

- *Hoe begroet je vrienden op MSN en hoe neem je afscheid?*

Hij begroet vrienden altijd met 'hey maat' en daarna 'hoe issie?'

<u>Aantal contactpersonen in zijn MSN lijst</u>
Ongeveer 170 contactpersonen.

Specifieke vragen

<u>MSN gesprek 1</u>
Het gesprek dat ik hem voorleg is een gesprek met een meisje uit zijn klas. Hij praat wel vaker met haar, ook al voordat het onderzoek begon. Hij geeft aan dat de gesprekken met haar er meestal zo uit zien als deze. Dat wil zeggen vrij kort, waarin weinig wordt verteld. Hij zegt dat hij meestal meerdere dingen tegelijk aan het doen is, bijvoorbeeld aan het msn'en, gamen en huiswerk maken. Veel van zijn MSN gesprekken zijn kort, hij houdt er niet van om zo lang op MSN te chatten. "Alleen als ik een verhaal heb doe ik dat, of als ik over een spel wil praten".

<u>MSN gesprek 2</u>
Het gesprek dat ik hem voorleg is een gesprek met een hele goede vriend van hem die hij niet van school kent maar uit de buurt. Ook dit MSN gesprek is een kort gesprek dat gaat over het kopen van vuurwerk. Hij legt in het interview uit dat ze altijd samen vuurwerk afsteken en dat ze dat in het gesprek met elkaar afspraken. Hij gebruikt MSN vaak om dingen af te spreken.

BIJLAGE 5 Vragenlijst interviews

Algemene vragen

1. In hoeverre was je je bewust van het loggen tijdens de week?
2. Wanneer msn je meestal? (Hoe vaak zit je op MSN?)
3. Wat zijn dingen die je leuk vind aan msn'en?
4. Waar heb je het op MSN over?
5. Waar praat je over met je beste vrienden/vriendinnen?
6. Met wie praat je vooral op MSN?
   (klasgenootjes of kinderen buiten school of familie?)
7. Wat vind je handig aan MSN?
8. Wat vind je onhandig of niet leuk aan MSN?
9. Gebruik je de webcam wel eens? Waarom gebruik je deze en met wie?
10. Waarom gebruik je een emoticon?
    Wanneer (in een gesprek) gebruik je vaak emoticons?
11. Waarom gebruik je vooral de emoticons :P en :D? (Op welk moment gebruik je vaak :D en :P?)
12. Hoe laat je op MSN merken hoe je je voelt?
13. Hoe open ben je op MSN?
14. Hoe kun je op MSN in een gesprek zien dat jullie beste vriendinnen/vrienden zijn? Of vriendje en vriendinnetje?
15. Waarom gebruik je afkortingen in een MSN gesprek?
16. Welke afkortingen gebruik je vaak?
17. Hoe begroet je vrienden op MSN?
18. Hoe neem je afscheid op MSN?
19. Hoeveel contactpersonen heb je in je contactpersonenlijst?

Specifieke vragen

Leerling 1

MSN gesprek 1:

- Kun je dit gesprek eens uitleggen? Waar gaat het over?
- Wat is deze contactpersoon van jou?
- Waarom begroet je hier met een hartje erachter?
- In alle gesprekken worden :D en :P het meest gebruikt bij iedereen, in dit gesprek gebruik jij ook vooral :P en :D, waarom?
- Wat is ' qqqqqq'?
- Je zegt 'want jij bent lief', waarom?
- Jij verandert je schermnaam niet vaak, waarom niet?
- Wie zijn 'naam' en ' naam' uit andere gesprekken? In gesprek met 'naam' worden namelijk veel van de volgende emoticons gebruikt: ;$ (K) en (L)?
- Je begroet anderen vaak met schat of lieverd, doe je dat bij iedereen?

Leerling 2

MSN gesprek 1:

- Kun je je schermnaam eens uitleggen (vanwaar alle emoticons en gebeurtenissen die je daar in noemt?
- Kun je dit gesprek eens uitleggen?

- Wat is 'naam' van jou? (vriendin, familie, vriend)
- Het is een heel lang gesprek, waarom? Is dat altijd zo?
- Opvallend dat je in gesprek met haar gebruik maakt van woorden die je lang maakt, waarom? (Alleen bij haar of ook bij anderen?)
- Wat is een 'achtergrond delen' en waarom doe je dat?
- Je verstuurt veel winks in je gesprekken, waarom doe je dat?
- Zij gaat af en toe weg en komt dan terug. Is dat vaker het geval in een gesprek?
- Het stukje over 'naam', kun je dat eens uitleggen waar dat over gaat en wie zij is? Bespreek je dit soort dingen vaker? Met iedereen of alleen vriendinnen?

MSN gesprek 2:

- Kun je dit gesprek eens uitleggen? Waar gaat het over?
- Wat is deze contactpersoon van jou?
- Hij/zij stuurt twee keer 'hvj', wat betekent dat?
- Wat betekent de code (*5)?
- Waarom stuur je hem/haar een wink 'met liefde'?

Leerling 3

MSN gesprek 1:

- Kun je dit gesprek eens uitleggen? Waar gaat het over?
- Wat is deze contactpersoon van jou?
- Waarom ben je benieuwd naar zijn vriendin?
- Wie begroet je allemaal op deze manier? (keroll, dude)
- Je verstuurt veel bewegende emoticons in gesprekken, wanneer gebruik je die vooral? Gebruik je die bij iedereen?
- Wat betekend de emoticon met de code '5666'?
- Waarom gebruik je veel afgekorte woorden en afkortingen?
- Waarom vraag je in veel gesprekken naar andere e-mailadressen van kinderen die je ook kent?

Leerling 4

MSN gesprek 1:

- Kun je dit gesprek eens uitleggen? Waar gaat het over?
- Wat is deze contactpersoon van jou?
- Jullie begroeten elkaar met bijnaam, waarom doe je dat? doe je dat bij iedereen?
- Waarom een hartje en een kusje tegen het eind van het gesprek?
- Kun je je schermnaam in dit gesprek uitleggen, wie is 'jullie'? Kun je al je andere schermnamen eens uitleggen?
- Waarom verander je je schermnaam vaak?

MSN gesprek 2:

- Kun je dit gesprek eens uitleggen? Waar gaat het over?
- Wat is deze contactpersoon van jou?
- Waarom wordt het verhaal van 'naam' besproken? Heeft dat indruk gemaakt?
- Waarom sluit je af met een kusje? Sluit je zo vaker af?
- Je zegt hierin op het eind 'tot morgen doei', hoe sluit je een gesprek altijd af? Altijd op deze manier?

Leerling 5

MSN gesprek 1:

- Kun je dit gesprek eens uitleggen? Waar gaat het over?

- Wat is deze contactpersoon van jou?
- Hoe sluit je een gesprek normaal gesproken af? Deze sluit je namelijk af met een 'kusje'
- Weet je waarom zij als antwoord op jouw vragen steeds een 'knipogende emoticon' erbij zet?

MSN gesprek 2:

- Kun je dit gesprek eens uitleggen? Waar gaat het over?
- Wat is deze contactpersoon van jou?
- Waarom stel je vragen over haar vriendje?
- Waarom gebruik je in dit gesprek vaak de emoticon :P?
- Waarom zet je die emoticon achter de zin: 'ben je met em aan t tonge?
- Je hebt het over ontgroenen, met wie heb je het daar vaker over op MSN? Alleen met meisjes of ook met jongens?
- Wat betekend ' ffft' ?

Leerling 6

MSN gesprek 1:

- Kun je dit gesprek eens uitleggen? Waar gaat het over?
- Wat is deze contactpersoon van jou?

MSN gesprek 2:

- Hoe vaak spreek je haar op MSN?
- Dit gesprek en het vorige gesprek zijn hele korte gesprekken, hoe is dat met andere vrienden op MSN?
- Je schermnaam is steeds hetzelfde, wanneer verander je die meestal?
- Wat betekent ' nwg' ?

BIJLAGE 6 Overzicht standaard emoticons met bijbehorende codes

	:)
	:D
	;)
	:O
	:P
	(H)
	:@
	:S
	:$
	:(

	:'(
	:-|
	(A)
	8o|
	8-|
	+0(
	<:o)
	|-)
	*-)
	:-#

	:-*
	^o)
	8-)
	(L)
	(U)
	(M)
	(@)
	(&)
	(sn)
	(bah)

	(S)
	(*)
	(#)
	(R)
	({)
	(})
	(K)
	(F)
	(W)
	(O)

BIJLAGE 7 Schematisch overzicht: de dimensies van intimiteit per cluster beschreven

Cluster	**Dimensie van intimiteit**
Contactpersonen	Sociale intimiteit
Gespreksinhoud: - Sinterklaas - Online spel Banditi - Verhaal over een ongeluk - Afspreken via MSN - Liefde	 Recreatieve intimiteit Recreatieve intimiteit Sociale en emotionele intimiteit Vooral recreatieve intimiteit, deels sociale intimiteit Vooral seksuele intimiteit, deels emotionele intimiteit
Schermnaam	Vooral uitingen van emotionele intimiteit, deels recreatieve intimiteit, (geringe seksuele intimiteit)
Online komen en offline gaan - Begroeten - Afscheid nemen	 Uitingen van emotionele intimiteit Uitingen van emotionele intimiteit
Taalgebruik	Sociale intimiteit
Emoticons	Sociale intimiteit, uitingen van emotionele intimiteit